

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ОБЛІК І АУДИТ

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЇЇ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ**

Здобувача Гуріної Євгенії Олексіївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник: Бірюк Олена Григорівна к.е.н., доцент
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: Цятковська Олена Віталіївна, д. е. н., доцент
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 133 сторінки, основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 108 сторінках друкованого тексту. Робота містить 18 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 71 найменувань, додатки.

«Фінансова звітність підприємства та організаційно-методичні підходи до її аудиту та аналізу»

Об'єктом дослідження є фінансова звітність підприємства та процеси її формування, аналізу й аудиту в системі управління підприємством

Предметом дослідження є організаційно-методичні підходи, інструменти та процедури формування, аналізу й аудиту фінансової звітності підприємства, а також їх удосконалення в умовах цифрової трансформації та гармонізації з міжнародними стандартами.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є обґрунтування та розроблення організаційно-методичних підходів до формування, аналізу та аудиту фінансової звітності підприємства з урахуванням сучасних тенденцій цифрової трансформації, гармонізації з міжнародними стандартами та розвитку методів оцінки фінансового стану.

Для досягнення мети у роботі поставлено такі *завдання*:

—розкрити сутність фінансової звітності як елемента обліково-аналітичної системи підприємства та визначити її роль як джерела економічної інформації;

—проаналізувати організаційно-методичні засади формування та подання фінансової звітності, враховуючи чинну нормативно-правову базу в Україні;

—дослідити проблематику гармонізації фінансової звітності з міжнародними стандартами та визначити ключові тенденції її подальшого розвитку;

—обґрунтувати концептуальні підходи до аналізу фінансової звітності підприємства та визначити їх інформаційну значущість для управління;

—охарактеризувати методичні засади оцінки фінансових результатів діяльності підприємства та встановити інструментарій їх аналізу;

—провести аналітичну оцінку ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, а також інтерпретувати отримані показники;

—визначити сучасні тенденції удосконалення методики аналізу фінансової звітності в умовах цифровізації та обґрунтувати доцільність впровадження інноваційних технологій;

—розкрити роль аудиту фінансової звітності як інструменту підтвердження достовірності та підвищення довіри до інформації в сучасних економічних умовах;

—дослідити організацію аудиторського процесу, зокрема порядок оцінки ризиків і внутрішнього контролю відповідно до міжнародних стандартів аудиту;

—описати методи та процедури перевірки показників фінансової звітності, визначити їх застосовність щодо різних об'єктів аудиту;

—обґрунтувати інноваційні напрями розвитку аудиту фінансової звітності в умовах цифрової трансформації та міжнародної інтеграції та сформулювати практичні рекомендації щодо їх упровадження.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Теоретична значущість роботи полягає у поглибленні розуміння сутності фінансової звітності як ключового інформаційного ресурсу системи управління підприємством та у формуванні організаційно-методичних підходів до її аналізу й аудиту. У дослідженні уточнено роль фінансової звітності в обліково-аналітичній підсистемі підприємства та визначено її місце в сучасних економічних процесах.

Методична значущість полягає в узагальненні та систематизації прийомів, методів та процедур аудиту фінансової звітності, а також у структуризації аналітичних інструментів для оцінювання ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та результативності діяльності підприємства. Запропоновані підходи можуть використовуватися як методична база для подальших досліджень і практичних розробок.

Практична цінність роботи визначається можливістю застосування сформованих рекомендацій щодо удосконалення процесів обліку, складання фінансової звітності, її аналізу та аудиту в діяльності українських підприємств. Результати можуть бути використані як у практиці суб'єктів господарювання, так і в навчальному процесі для підготовки фахівців з обліку та аудиту.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2025.

Рік захисту роботи – 2025.

Ключові слова: фінансова звітність, аудит, аналіз, облік, активи, зобов'язання, фінансові результати, рентабельність, ліквідність, фінансова стійкість.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Фінансова звітність як елемент обліково-аналітичної системи підприємства та джерело економічної інформації.....	7
1.2. Організаційно-методичні засади формування та подання фінансової звітності	16
1.3. Гармонізація фінансової звітності з міжнародними стандартами та тенденції її розвитку.....	24
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	32
2.1. Концептуальні підходи до аналізу фінансової звітності підприємства	32
2.2. Методичні засади оцінки фінансових результатів діяльності підприємства...	41
2.3. Аналітична оцінка ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства	49
2.4. Сучасні тенденції удосконалення методики аналізу фінансової звітності в умовах цифровізації	57
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	64
3.1. Аудит фінансової звітності як інструмент підтвердження достовірності та підвищення довіри до інформації.....	64
3.2. Організація аудиторського процесу та методичні підходи до оцінки ризиків і внутрішнього контролю	73
3.3. Методи і процедури перевірки показників фінансової звітності підприємства	79
3.4. Інноваційні напрями розвитку аудиту фінансової звітності в умовах цифрової трансформації та міжнародної інтеграції	87
ВИСНОВКИ.....	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102
ДОДАТКИ.....	109

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасне економічне середовище висуває підвищені вимоги до формування фінансової звітності, яка є ключовим елементом обліково-аналітичної системи підприємства. Вона забезпечує прозорість діяльності, слугує основою для прийняття управлінських рішень, а також виступає важливим інструментом комунікації із зовнішніми користувачами — інвесторами, кредиторами, державними органами та суспільством. Якість і достовірність фінансової звітності визначають рівень довіри до бізнесу, інвестиційну привабливість компанії та її конкурентоспроможність у міжнародному середовищі.

Узгодження національних положень бухгалтерського обліку та звітності з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) є стратегічною умовою інтеграції України у глобальний економічний простір. Це зумовлює потребу в удосконаленні організаційних і методичних підходів до підготовки фінансових звітів, підвищенні рівня професійної компетентності бухгалтерів та розвитку інфраструктури аудиту. Впровадження МСФЗ сприяє підвищенню прозорості даних, порівнянності показників та покращенню інвестиційного клімату, оскільки формує зрозумілі для міжнародних користувачів правила подання інформації.

У контексті цифровізації економіки важливою умовою є впровадження сучасних технологій обробки та аналізу даних. Автоматизація облікових процесів, застосування спеціалізованих інформаційних систем, використання XBRL-таксономій та аналітичних платформ відкривають нові можливості для підвищення ефективності формування та перевірки фінансової звітності. Ці зміни актуалізують потребу в оновленні методологічних підходів до аналізу фінансового стану підприємств, а також у вдосконаленні інструментарію оцінювання їхньої фінансової стійкості та результативності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням формування, аудиту та аналізу фінансової звітності присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких варто відзначити дослідження Овсюк Н., Шалієвської Ж., Гулько К., Кочиної Т., Омецінської І., Омецінського О., Сугак О., Багрія К., Панченка О., Мельник О., Мейша А., Кондрат О., Моци А., а також Нобса

К., Паркера Р., Хамфрі К., Терлі С., Мойзера П., Аллеса М., Грея Г. У їхніх роботах розкрито сутність фінансової звітності, принципи її складання, методи аналізу та роль аудиту в підтвердженні достовірності даних.

Попри значну кількість наукових напрацювань, окремі аспекти залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, актуальними є питання практичної імплементації МСФЗ в Україні, адаптації методик аналізу до умов цифрової економіки, удосконалення аудиторських процедур із використанням сучасних технологій, а також оцінювання впливу цифровізації на якість фінансової інформації. Саме ці напрями становлять предмет дослідження у цій кваліфікаційній магістерській роботі.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є обґрунтування та розроблення організаційно-методичних підходів до формування, аналізу та аудиту фінансової звітності підприємства з урахуванням сучасних тенденцій цифрової трансформації, гармонізації з міжнародними стандартами та розвитку методів оцінки фінансового стану.

Для досягнення мети у роботі поставлено такі *завдання*:

- розкрити сутність фінансової звітності як елемента обліково-аналітичної системи підприємства та визначити її роль як джерела економічної інформації;
- проаналізувати організаційно-методичні засади формування та подання фінансової звітності, враховуючи чинну нормативно-правову базу в Україні;
- дослідити проблематику гармонізації фінансової звітності з міжнародними стандартами та визначити ключові тенденції її подальшого розвитку;
- обґрунтувати концептуальні підходи до аналізу фінансової звітності підприємства та визначити їх інформаційну значущість для управління;
- охарактеризувати методичні засади оцінки фінансових результатів діяльності підприємства та встановити інструментарій їх аналізу;
- провести аналітичну оцінку ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, а також інтерпретувати отримані показники;

—визначити сучасні тенденції удосконалення методики аналізу фінансової звітності в умовах цифровізації та обґрунтувати доцільність впровадження інноваційних технологій;

—розкрити роль аудиту фінансової звітності як інструменту підтвердження достовірності та підвищення довіри до інформації в сучасних економічних умовах;

—дослідити організацію аудиторського процесу, зокрема порядок оцінки ризиків і внутрішнього контролю відповідно до міжнародних стандартів аудиту;

—описати методи та процедури перевірки показників фінансової звітності, визначити їх застосовність щодо різних об'єктів аудиту;

—обґрунтувати інноваційні напрями розвитку аудиту фінансової звітності в умовах цифрової трансформації та міжнародної інтеграції та сформулювати практичні рекомендації щодо їх упровадження.

Об'єктом дослідження є фінансова звітність підприємства та процеси її формування, аналізу й аудиту в системі управління підприємством

Предметом дослідження є організаційно-методичні підходи, інструменти та процедури формування, аналізу й аудиту фінансової звітності підприємства, а також їх удосконалення в умовах цифрової трансформації та гармонізації з міжнародними стандартами

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечили досягнення поставленої мети, зокрема: діалектичний метод пізнання — для розкриття сутності, ролі та еволюції фінансової звітності в системі управління підприємством; аналіз і синтез — для структуризації теоретичних положень, виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формування узагальнених висновків щодо проблем і напрямів удосконалення фінансової звітності; статистичні методи — для обробки даних фінансової звітності, розрахунку індикаторів ліквідності, платоспроможності, рентабельності та інших показників фінансового стану підприємства; порівняльний аналіз — для зіставлення вимог НП(С)БО з МСФЗ та для порівняння фінансових результатів досліджуваних підприємств; економіко-математичне моделювання — для оцінювання фінансових результатів, виявлення тенденцій та прогнозування можливих змін у діяльності підприємств; графічний метод — для

наочної візуалізації результатів аналізу та узагальнення аналітичної інформації.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість роботи полягає у поглибленні розуміння сутності фінансової звітності як ключового інформаційного ресурсу системи управління підприємством та у формуванні організаційно-методичних підходів до її аналізу й аудиту. У дослідженні уточнено роль фінансової звітності в обліково-аналітичній підсистемі підприємства та визначено її місце в сучасних економічних процесах. Методична значущість полягає в узагальненні та систематизації прийомів, методів та процедур аудиту фінансової звітності, а також у структуризації аналітичних інструментів для оцінювання ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та результативності діяльності підприємства. Запропоновані підходи можуть використовуватися як методична база для подальших досліджень і практичних розробок. Практична цінність роботи визначається можливістю застосування сформованих рекомендацій щодо удосконалення процесів обліку, складання фінансової звітності, її аналізу та аудиту в діяльності українських підприємств. Результати можуть бути використані як у практиці суб'єктів господарювання, так і в навчальному процесі для підготовки фахівців з обліку та аудиту.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано у матеріалах XVI Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки» (м. Луцьк, 2 листопада 2024 року) [1].

Інформаційною базою дослідження. Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, нормативно-правові акти України, положення МСФЗ, фінансова звітність підприємств, статистичні матеріали Держстату, а також аналітичні огляди й звіти міжнародних аудиторських компаній.

Структура роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансова звітність як елемент обліково-аналітичної системи підприємства та джерело економічної інформації

Фінансова звітність у сучасних умовах господарювання є невід’ємним елементом обліково-аналітичної системи підприємства. Вона акумулює результати облікових процесів, трансформуючи їх у зручну для аналізу форму, яка використовується як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами. На думку Овсюк Н.В., Шалієвської Ж.С., Гулько К.Ю., першочерговим джерелом для аналізу ефективності діяльності підприємства є саме фінансова звітність [2, с. 47].

Фінансова звітність має не лише формальний характер подання підсумкових даних, а й виконує функцію безпосередньої підтримки процесу прийняття управлінських рішень. Її показники застосовуються на трьох рівнях управління: стратегічному, тактичному та оперативному. На стратегічному рівні дані фінансової звітності дозволяють визначати загальні напрями розвитку підприємства, його інвестиційну політику, планування великих капіталовкладень та формування структури фінансування. На тактичному рівні інформація звітності використовується для оптимізації витрат, управління оборотними активами та підвищення ефективності операційної діяльності. Оперативний рівень передбачає повсякденний контроль за ліквідністю та за платоспроможністю. Він також передбачає здійснення контролю грошових потоків. Отже, фінансова звітність виступає засобом комунікації між господарюванням та рішеннями, що дає змогу адаптувати стратегію відповідно до трансформацій ринкової кон’юнктури [2, с. 48].

Не менш важливим є використання фінансової звітності у податковій сфері. Хоча фінансова і податкова звітність виконують різні функції, між ними існує

тісний взаємозв'язок. Якість фінансової звітності визначає прозорість оподаткування підприємства, рівень довіри з боку державних органів і зменшує ризик податкових спорів. Дослідження показують, що в Україні досі переважає орієнтація на податковий облік, тоді як фінансова звітність має виступати основою для прийняття управлінських рішень [6, с. 86]. Саме зміна пріоритетів у бік фінансової звітності створює умови для формування єдиної інформаційної бази, яка задовольняє потреби як держави, так і бізнесу.

Значення фінансової звітності визначається її багатофункціональністю. Вона виконує інформаційну, контрольну, аналітичну й прогностичну функції. Як зазначає Кочин Т.М., низька якість фінансової звітності може призвести до корпоративних скандалів, що підтверджує її критичну роль у забезпеченні прозорості бізнесу [3, с. 12]. Таким чином, фінансова звітність стає важливим інструментом комунікації між підприємством та його зацікавленими сторонами.

Фінансова звітність поєднує відомості бухгалтерського, управлінського й податкового обліку та уможливорює здійснення зіставного аналізу, подаючи їх у внормованому вигляді. Омецінська І. та Омецінський О. наголошують, що поєднання фінансової й управлінської звітності підвищує якість управлінських рішень і формує надійне інформаційне середовище [4, с.218].

Фінансова звітність також є одним із ключових критеріїв інвестиційної привабливості підприємства. В першу чергу піддають аналізу звіт щодо фінансових результатів та звіт стосовно руху грошових коштів. Крім того, баланс піддається аналізу з боку потенційних інвесторів, а також кредиторів. Прозора, достовірна й своєчасно оприлюднена звітність підвищує шанси підприємства отримати вигідні кредити або залучити капітал.

Фінансова звітність посідає визначальне місце у формуванні інвестиційної привабливості підприємства, оскільки саме вона виступає базовим джерелом інформації для потенційних інвесторів. Передусім детальному опрацюванню підлягають Звіт про фінансові результати та Звіт про рух грошових коштів, які дозволяють оцінити ефективність діяльності, рівень прибутковості та платоспроможність суб'єкта господарювання. Не менш важливим є аналіз балансу,

адже його структура і динаміка дають можливість інвесторам і кредиторам сформулювати уявлення про фінансову стійкість, ліквідність та якість активів підприємства. Наявність прозорості, достовірної та своєчасно оприлюдненої звітності суттєво посилює можливості підприємства щодо залучення зовнішнього фінансування, отримання кредитів на вигідних умовах або розширення капіталу. На думку Омецінської І. та Омецінського О., інформативність фінансової звітності у взаємозв'язку з даними управлінського обліку формує аналітичну базу, що дає можливість зовнішнім користувачам робити обґрунтовані висновки щодо майбутнього розвитку підприємства [4, с. 224]. Натомість неналежна якість звітних даних або їх несвоєчасне оприлюднення здатні суттєво послабити довіру інвесторів і ділових партнерів, що негативно позначається на репутації та інвестиційних можливостях суб'єкта господарювання.

Коло користувачів фінансової звітності є надзвичайно різноманітним і охоплює широкий спектр зацікавлених сторін. До нього належать інвестори, кредитори, державні органи, власники, управлінський персонал, працівники підприємства та інші стейкхолдери, що приймають рішення на основі фінансової інформації. Кожна з цих груп має специфічні запити: інвестори намагаються визначити рівень прибутковості та ринкової вартості бізнесу; кредитори аналізують ліквідність і можливість своєчасного погашення боргових зобов'язань; менеджмент оцінює структуру витрат, собівартість продукції та тенденції зміни доходів [2, с. 49]. В умовах глобалізації до традиційного кола користувачів долучаються міжнародні фінансові та економічні інституції, що використовують показники фінансової звітності для аналітики інвестиційного клімату держави, оцінки ризиків та визначення кредитоспроможності національного бізнес-середовища.

У таблиці 1.1 узагальнено основні групи користувачів фінансової звітності та окреслено їх ключові інформаційні запити.

Таблиця 1.1 – Користувачі фінансової звітності та їх інформаційні потреби

Користувачі фінансової звітності	Основні інформаційні потреби	Приклади використання
Інвестори та власники	Прибутковість, рентабельність, дивідендні можливості	Прийняття інвестиційних рішень
Кредитори та банки	Ліквідність, платоспроможність, боргові ризики	Оцінка кредитоспроможності, видача кредитів
Держава	Податкова дисципліна, дотримання нормативних вимог	Державний контроль та регулювання
Менеджмент	Собівартість, доходи, рух грошових коштів	Планування, контроль і прийняття управлінських рішень

Джерело: складено автором на основі [2, с.49]

Як зазначалося вище, у сучасних умовах фінансова звітність фактично виконує роль інформаційного каналу, що поєднує підприємство з міжнародними структурами та фінансовими інституціями. Це має особливе значення для України, адже значна частина міжнародної підтримки, грантів та кредитних програм надається за умови дотримання принципів прозорості й чіткості у звітуванні. Таким чином, фінансова звітність стає своєрідним індикатором рівня довіри, від якого залежить здатність підприємства залучати зовнішні ресурси та ефективно інтегруватися у глобальний економічний простір.

Попри це, у діяльності українських підприємств все ще спостерігається низка проблем, які негативно впливають на якість звітності. До найпоширеніших недоліків належать затримки у поданні звітних форм, поверхове розкриття даних у примітках, недостатній рівень професійної підготовки фахівців, а також обмежене використання сучасних цифрових інструментів обліку. Часто фінансова звітність розглядається керівництвом лише як документ, необхідний для виконання вимог державних органів, а не як важливий інструмент управління й планування. Подолання таких підходів потребує підвищення фінансової грамотності, системного навчання персоналу та активного впровадження автоматизованих облікових систем.

У період післявоєнної відбудови України значення фінансової звітності лише зростатиме. Вона забезпечує прозорість у використанні фінансових ресурсів, формує довіру міжнародних партнерів і дозволяє контролювати ефективність вкладених інвестицій. За таких умов якісна фінансова звітність перетворюється на

важливу конкурентну перевагу підприємства, оскільки демонструє відкритість, відповідальність та спроможність діяти відповідно до міжнародних стандартів, а не лише виконувати формальні вимоги регуляторів.

Відповідний рівень економічної безпеки підприємства значною мірою залежить від якості його фінансової звітності. На цьому акцентує увагу Сугак О.В., підкреслюючи, що фінансова звітність виконує не лише інформаційну, а й діагностичну функцію, допомагаючи виявляти потенційні ризики та загрози у діяльності суб'єкта господарювання [5, с. 10]. Управлінські рішення, прийняті на основі неповних або викривлених даних, здатні спричинити суттєві фінансові втрати, підрив довіри зацікавлених сторін та погіршення репутації підприємства. Практика засвідчує, що маніпулювання показниками фінансової звітності нерідко стає передумовою фінансової нестійкості, банкрутств і навіть кримінальних проваджень. Тому прозорість, достовірність та відповідність звітності встановленим стандартам є необхідною умовою мінімізації ризиків і підтримання ділової репутації.

Однією з ключових вимог до фінансової звітності виступає її порівнянність. За спостереженнями Багрія К.Л., навіть після адаптації національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку до міжнародних підходів все ще зберігаються розбіжності у правилах визнання, оцінки та класифікації активів, зобов'язань і доходів [6, с. 84]. Такі відмінності ускладнюють проведення міжфірмового та міжгалузевого аналізу, а також створюють труднощі для формування єдиних критеріїв оцінювання фінансових результатів. Панченко О. та Мельник О. звертають увагу на необхідність подальшої гармонізації національного плану рахунків та форм звітності з МСФЗ, що, на їхню думку, сприятиме підвищенню прозорості та рівня довіри до фінансової інформації з боку інвесторів і зовнішніх аудиторів [7, с. 66].

У таблиці 1.2 наведено узагальнене порівняння основних елементів фінансової звітності відповідно до вимог НП(С)БО та МСФЗ, що дозволяє візуально продемонструвати ключові відмінності між двома системами регулювання.

Таблиця 1.2 – Порівняння підходів НП(С)БО та МСФЗ до формування елементів фінансової звітності

Елемент фінансової звітності	Підходи, регламентовані	
	НП(С)БО	МСФЗ
Активи	Оцінка переважно здійснюється за історичною (фактичною) собівартістю	Передбачено можливість застосування справедливої вартості відповідно до ринкових умов
Зобов'язання	Чітко регламентовані правила класифікації та оцінки	Використовуються гнучкі підходи, що ґрунтуються на принципі сутності над формою
Дохід	Визнання доходів відбувається за фактом здійснення реалізації	Дохід визнається за принципом нарахування з урахуванням контрольованості та передачі вигод
Примітки до звітності	Обмежений обсяг розкриття інформації, орієнтований здебільшого на нормативні вимоги	Детальні та розширені розкриття, спрямовані на максимальну інформативність для користувачів

Джерело: складено автором на основі [6]

Історія становлення та розвитку фінансової звітності в Україні демонструє поступове вдосконалення підходів до формування фінансової інформації та її гармонізації з міжнародними вимогами. На початковому етапі ринкових трансформацій підприємства користувалися виключно національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, які за змістом і методологією суттєво відрізнялися від міжнародних стандартів. Така розбіжність обмежувала порівнянність показників і знижувала інвестиційну привабливість українських компаній у міжнародному середовищі.

Посилення інтеграційних процесів та потреба у підвищенні прозорості корпоративного сектору зумовили перехід до поступового зближення національної системи обліку з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності. Запровадження МСФЗ для публічних акціонерних товариств та підприємств, що становлять суспільний інтерес, стало важливим кроком у напрямі підвищення довіри з боку зовнішніх користувачів та розширення можливостей доступу до міжнародних фінансових ресурсів.

Попри позитивні результати, процес адаптації до міжнародних вимог був непростим. На початкових етапах бракувало методичної підтримки,

кваліфікованих кадрів та сучасних інструментів обліку. Окремим викликом стало широке застосування професійного судження, яке є невід'ємною складовою роботи за МСФЗ. Як зазначає Багрій К.Л., перехід на міжнародні стандарти надає підприємствам можливість підвищити якість і релевантність фінансової інформації, проте одночасно потребує від бухгалтерів більш глибоких знань і відповідальності при формуванні звітних показників [6, с. 86].

У сучасних умовах фінансова звітність розвивається під впливом активної цифровізації економіки. Застосування формату XBRL для подання звітності забезпечує значно вищий рівень прозорості, прискорює обробку даних та дає змогу автоматизувати ключові етапи звітного процесу. Завдяки цьому підвищується ефективність взаємодії між підприємствами та контролюючими органами, а ризики технічних помилок суттєво зменшуються.

У науковій літературі підкреслюється, що цифрова трансформація змінює зміст професійних ролей бухгалтера й фінансового аналітика: поступово відходячи від виконання суто технічних операцій, вони дедалі більше зосереджуються на інтерпретації даних, формуванні аналітичних висновків та підтримці управлінських рішень [8, с. 13].

У такому середовищі фінансова звітність стає елементом цілісної інформаційної інфраструктури підприємства, де інтегруються фінансові, нефінансові та управлінські дані. Це підсилює її значення як інструменту стратегічного аналізу та сприяє формуванню більш повної й об'єктивної картини діяльності суб'єкта господарювання.

Окремого значення набуває сучасна тенденція щодо впровадження нефінансової та інтегрованої звітності. На міжнародних ринках інвестори та інші користувачі фінансової інформації все частіше звертають увагу не лише на економічні результати, а й на соціальні, екологічні та управлінські аспекти діяльності компаній. В Україні формування таких підходів перебуває на початковій

стадії, однак у перспективі може стати необхідною вимогою для підприємств, які прагнуть залучати іноземні інвестиції та виходити на глобальні фінансові ринки.

У цьому контексті фінансова звітність поступово трансформується з традиційного облікового документа у комплексну систему комунікації із суспільством, що охоплює різні сфери функціонування бізнесу та забезпечує цілісне уявлення про його діяльність [8, с. 14].

Не менш важливою складовою системи фінансової інформації є якість аудиту фінансової звітності. Жодні прогресивні стандарти чи нормативи не забезпечать достовірності даних без ефективного та незалежного контролю. Практика доводить, що наявність аудиторського висновку підвищує рівень довіри з боку кредиторів, інвесторів та інших зацікавлених користувачів, оскільки засвідчує об'єктивність і коректність поданої інформації. В умовах сучасного ринкового середовища прозорість бізнес-процесів стає одним із ключових чинників розвитку. Тому подальший прогрес фінансових ринків України значною мірою буде залежати від забезпечення високої якості аудиторських перевірок та дотримання принципів професійної незалежності аудиторів.

У період воєнних дій роль фінансової звітності набуває ще більшої ваги. Вона слугує не лише інформаційною основою для ухвалення управлінських рішень, а й інструментом відновлення довіри з боку партнерів, кредиторів та потенційних інвесторів. В умовах підвищених ризиків, руйнування логістичних ланцюгів і втрати частини активів багато українських підприємств опинилися перед суттєвими викликами. Саме якісно підготовлена фінансова звітність дозволяє оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та підтверджувати здатність бізнесу функціонувати за складних обставин.

Наявність прозорої та достовірної звітності є передумовою отримання фінансової підтримки як від банківського сектору, так і від міжнародних інституцій. У цьому контексті важливими стають узгодження національних стандартів зі світовими вимогами та формування високої культури звітування, що

базується на принципах підзвітності, зіставності та відкритості. Саме такі передумови сприяють інтеграції українських підприємств у європейський економічний простір і підвищують їхню конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Отже, фінансова звітність посідає ключове місце в обліково-аналітичній системі підприємства, оскільки забезпечує формування цілісного інформаційного простору та задовольняє потреби різних груп користувачів. Вона поєднує результати бухгалтерського обліку, надаючи узгоджені, порівнянні й достовірні дані, що слугують базою для обґрунтованих управлінських рішень.

У сучасних умовах перед Україною стоїть завдання поступового наближення системи фінансової звітності до міжнародних нормативів. Такий процес передбачає не лише технічне вдосконалення форм звітності, а й посилення аналітичної складової, підвищення прозорості та відкритості інформації.

В перспективі саме якість фінансової звітності визначатиме здатність підприємств оперативно реагувати на економічні зміни, підтримувати свою фінансову стійкість і залишатися привабливими для інвесторів та суспільства. Відповідно, удосконалення практик підготовки та подання звітності стає важливою умовою довгострокового розвитку та інтеграції українського бізнесу у глобальний економічний простір.

Висвітлені теоретичні засади підтверджують ключову роль фінансової звітності в загальній обліково-аналітичній системі підприємства, адже саме вона забезпечує користувачів достовірними та порівнянними даними для прийняття рішень. Однак можливість формувати таку інформацію безпосередньо залежить від організації процесу складання звітності та методологічних підходів, які будуть розглянуті в підпункту 1.2 «Організаційно-методичні засади формування та подання фінансової звітності».

1.2. Організаційно-методичні засади формування та подання фінансової звітності

Формування фінансової звітності — це комплексний, багатоетапний процес, який потребує належної організації, чіткої методичної підтримки та функціонування в межах усталеного нормативно-правового поля. Достовірність, порівнянність і своєчасність показників, що становлять основу якісної фінансової звітності, безпосередньо залежать від рівня опрацьованості цих організаційних і методичних засад.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон №996), фінансова звітність розглядається як система узагальнених показників, що відображають рух грошових коштів, результати діяльності та фінансовий стан підприємства протягом певного звітного періоду [9]. Формування такого виду звітності здійснюється за правилами НП(С)БО або, у випадках, визначених законодавством, — за вимогами МСФЗ.

Нормативне регулювання формування фінансової звітності в Україні ґрунтується на комплексі законів, урядових постанов, нормативно-правових документів Міністерства фінансів, а також на міжнародних і національних стандартах бухгалтерського обліку [10]. Базовим актом у цій сфері є Закон №996-XIV [9], який визначає правові засади ведення бухгалтерського обліку та підготовки звітності. Одним із ключових методичних інструментів залишається Інструкція щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, що забезпечує уніфікований підхід до відображення господарських операцій та створює підґрунтя для узгодженості облікової практики [9].

Методичні принципи формування фінансової звітності конкретизуються у низці НП(С)БО. Зокрема, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» регламентує склад, структуру та основні якісні характеристики звітності; НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначає порядок оцінки, класифікації та

розкриття інформації щодо дебіторів; НП(С)БО 11 «Зобов'язання» встановлює підходи до відображення коротко- та довгострокових зобов'язань; НП(С)БО 15 «Дохід» — принципи визнання та оцінки доходів підприємства [11-14].

Для підприємств, які складають фінансову звітність відповідно до міжнародних вимог, основними орієнтирами є МСФЗ. Зокрема, МСФЗ (IAS) 1 «Подання фінансової звітності» визначає концептуальні вимоги до структури та змісту звітних форм; МСФЗ (IAS) 7 «Звіт про рух грошових коштів» регулює підготовку та класифікацію грошових потоків; МСФЗ (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» встановлює правила щодо розкриття змін у політиках і коригування помилок; МСФЗ (IFRS) 16 «Оренда» формує єдиний підхід до обліку орендних операцій та визнання активів і зобов'язань [14–17].

Таким чином, українська система регулювання фінансової звітності є багаторівневою та охоплює як національні стандарти, що забезпечують узгодженість облікової практики, так і міжнародні норми, спрямовані на гармонізацію звітності із глобальними вимогами.

Організаційні аспекти формування фінансової звітності охоплюють коло процедур, пов'язаних із визначенням відповідальних осіб, регламентацією строків та порядку подання звітних форм. Відповідно до чинного законодавства України, саме керівник підприємства несе персональну відповідальність за належну організацію системи бухгалтерського обліку та забезпечення достовірності й повноти фінансової звітності [9].

Подання звітності здійснюється в суворо визначені строки. Квартальна фінансова звітність подається не пізніше 25-го числа місяця, що настає за звітним кварталом, тоді як річний комплект звітності має бути сформований і поданий до 28 лютого року, що слідує за звітним. Дотримання цих строків є ключовою передумовою підтримання дисципліни звітування та забезпечення безперервності контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Сучасна практика передбачає складання та подання звітних форм переважно в електронному вигляді. Такий формат не лише спрощує технічні

процедури формування звітності, а й істотно підвищує оперативність обробки інформації, забезпечує її доступність для контролюючих органів, інвесторів і партнерів, а також зменшує ризики технічних помилок чи втрати документів [10]. Поступова діджиталізація облікових процесів свідчить про перехід українських підприємств до більш ефективної та прозорої системи фінансової комунікації.

Методичні засади формування фінансової звітності ґрунтуються на фундаментальних принципах бухгалтерського обліку, серед яких принцип обачності, нарахування та відповідності доходів і витрат, повне висвітлення інформації, автономність підприємства та припущення безперервності його діяльності [11]. Саме ці принципи визначають логіку побудови показників звітності та впливають на їх інтерпретацію.

У процесі практичного застосування НП(С)БО та МСФЗ найбільші розбіжності проявляються у підходах до оцінки активів і зобов'язань. Національні стандарти орієнтуються переважно на використання історичної собівартості як бази оцінки, що забезпечує стабільність та передбачуваність показників. У свою чергу міжнародні стандарти роблять акцент на справедливій вартості, яка покликана відображати поточні ринкові умови. Такий підхід є більш динамічним, проте потребує ширшого застосування професійного судження та достовірних джерел ринкової інформації.

Саме ці відмінності у методології формують одну з ключових проблем трансформації фінансової звітності, оскільки різні підходи до оцінки можуть зумовлювати суттєві розбіжності у показниках фінансового стану й результатів діяльності підприємства [6, с. 85]. Вирішення цього питання вимагає узгодженості стандартів, професійної підготовки бухгалтерів та послідовності у застосуванні методичних підходів.

Важливою складовою організаційно-методичного забезпечення процесу звітування є чітке визначення етапів формування фінансової звітності. Цей процес охоплює низку взаємопов'язаних дій, що забезпечують перехід від первинної інформації до підготовлених звітних форм. Передусім здійснюється збір та

перевірка первинних документів, на основі яких проводиться узагальнення та систематизація облікових даних. Після цього сформовані показники узгоджують, групують і переносять до відповідних форм звітності відповідно до вимог чинних стандартів.

До етапів складання звітності також належить підготовка приміток, у яких розкривають додаткову інформацію для користувачів. У межах цього процесу проводять внутрішню перевірку узгодженості та достовірності даних, оцінюють повноту розкриття суттєвих статей і здійснюють коригування за потреби. Такий підхід забезпечує формування цілісного та зрозумілого уявлення про фінансово-економічний стан підприємства й створює основу для подальшого аналізу з боку внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Сучасні умови функціонування українських підприємств висувають нові вимоги до організації фінансової звітності, насамперед у контексті цифрової трансформації та поглиблення міжнародної інтеграції. Запровадження технології XBRL для подання звітності дало змогу значно підвищити рівень автоматизації, скоротити кількість технічних помилок та забезпечити оперативний доступ до структурованих даних. Такий підхід спрощує аналітичну обробку інформації й водночас підвищує довіру до звітності з боку регуляторів та інвесторів.

На думку Панченко О. та Мельник О., узгодження національної системи обліку з міжнародними стандартами є ключовим чинником забезпечення прозорості бізнесу та створення привабливого інвестиційного середовища [7, с. 66]. Паралельно з цим дедалі більшої ваги набуває інтеграція нефінансових показників у систему корпоративної звітності, що відповідає глобальним вимогам щодо сталого розвитку та підзвітності бізнесу перед суспільством [8, с. 14].

Таким чином, організаційно-методичні засади формування та подання фінансової звітності охоплюють комплекс взаємопов'язаних елементів: нормативно-правове регулювання, методичні підходи до оцінки та відображення об'єктів обліку, а також організацію процесу складання й подання звітних форм. Саме ці складові забезпечують належний рівень достовірності, повноти та

своєчасності фінансової інформації, що є необхідною передумовою прийняття ефективних управлінських рішень як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами.

Подальше удосконалення організаційно-методичних положень має відбуватися у руслі оновлення нормативної бази, поступового наближення національних вимог до міжнародних стандартів та активного впровадження цифрових рішень у сфері обліку й звітності. Такі трансформації сприятимуть підвищенню якості фінансової інформації та посиленню довіри до українських підприємств у вітчизняному й міжнародному економічному середовищах.

Умови воєнного стану істотно змінили підходи до організації процесу подання фінансової звітності в Україні, що зумовило підвищену увагу до механізмів її формування. Події 2022–2023 років продемонстрували необхідність коригування звітних процедур: уряд ухвалив рішення про відтермінування строків подання звітності для підприємств, діяльність яких була ускладнена або фактично паралізована внаслідок бойових дій. Така практика засвідчила нагальну потребу адаптації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності до кризових, непередбачуваних умов господарювання.

У перспективі відбудови економіки ключового значення набуває відновлення прозорості та цілісності фінансової інформації. Вирівнювання національних вимог із європейським законодавством, а також формування єдиної, узгодженої практики звітування, яка відповідатиме очікуванням міжнародних партнерів, стануть одними з основних завдань найближчих років. Саме ці заходи забезпечать довіру до українського бізнесу, сприятимуть залученню інвестицій та інтеграції в європейський економічний простір.

Незважаючи на те, що система нормативного регулювання фінансової звітності в Україні є достатньо розгалуженою, у практиці її складання все ще зберігається низка системних проблем. Однією з найбільш поширених є дублювання вимог: підприємства вимушені подавати подібні за змістом звітні форми до різних державних органів — податкових, статистичних чи галузевих

регуляторів. Це не лише ускладнює процес звітування, а й створює додаткове адміністративне навантаження на бухгалтерські служби.

Проблемним залишається й питання трансформації фінансової звітності до форматів, передбачених Міжнародними стандартами фінансової звітності. Станом на сьогодні відсутня єдина уніфікована методика такої трансформації, унаслідок чого підприємства застосовують різні підходи, що призводить до істотних відмінностей у структуруванні та оцінці окремих статей звітності. Це значно знижує порівнянність інформації та ускладнює аналітичну роботу як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів [6, с. 85].

Окремо варто виділити проблему кадрового забезпечення. Потреба у фахівцях, які володіють глибокими знаннями МСФЗ та здатні якісно здійснювати як трансформацію, так і аудит фінансової звітності, значно перевищує наявну пропозицію. Підготовка таких спеціалістів потребує часу, системного навчання та відповідних ресурсів, тому кадровий дефіцит продовжує негативно впливати на якість звітування.

Разом із тим, упродовж останніх років в Україні спостерігається суттєвий поступ у напрямі цифровізації процесу формування та подання фінансової звітності. Запровадження єдиної XBRL-таксономії для підприємств, що становлять суспільний інтерес, дало змогу значно автоматизувати процедури, підвищити точність контролю та забезпечити більшу відкритість інформації для інвесторів, регуляторів і внутрішніх користувачів.

Завдяки переходу до електронного середовища звітування зменшується кількість технічних помилок, підвищується якість обробки даних та прискорюється аналітичний цикл. Створювана цифрова інфраструктура поступово формує підґрунтя для поширення аналогічних технологічних рішень на ширше коло суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності та масштабу діяльності.

У перспективі така цифрова трансформація здатна забезпечити не лише уніфікацію звітності, але й посилити прозорість бізнес-процесів, сприяти розвитку

регуляторного середовища та зміцнити довіру до українського корпоративного сектору на міжнародному рівні.

Важливим напрямом подальшого розвитку організаційно-методичних засад фінансової звітності є розширення її складу за рахунок нефінансових показників. Світова практика демонструє стійку тенденцію до впровадження стандартів сталого розвитку (ESG-звітності), які охоплюють екологічні, соціальні та управлінські параметри діяльності компаній. Значення такої інформації постійно зростає, оскільки інвестори та міжнародні регулятори дедалі частіше розглядають нефінансові індикатори як важливе доповнення до традиційних фінансових даних.

Для України питання впровадження ESG-звітності виходить за межі глобального тренду і набуває стратегічного характеру. Воно безпосередньо пов'язане з євроінтеграційним курсом держави, оскільки прозорість у сфері сталого розвитку є однією з ключових передумов отримання доступу до європейських ринків капіталу та участі в міжнародних програмах фінансування. У перспективі включення нефінансових показників до системи фінансової звітності вимагатиме оновлення методичного забезпечення, перегляду форм звітування, удосконалення системи внутрішнього контролю, а також підготовки фахівців, здатних працювати з інтегрованою інформацією нового змісту.

Не менш важливою залишається роль держави у вдосконаленні організаційних процедур складання фінансової звітності. Завданням регулятора має бути не ускладнення процесу подання звітності, а його раціоналізація й уніфікація. Синхронізація вимог НП(С)БО з положеннями МСФЗ, скорочення дублюючих звітних форм та розвиток інтегрованих електронних реєстрів створять передумови для підвищення довіри до фінансової інформації. Такий підхід сприятиме також зменшенню адміністративних витрат бізнесу, пов'язаних із виконанням формальних вимог звітування.

Отже, сучасні організаційно-методичні принципи формування та подання фінансової звітності мають бути достатньо гнучкими, щоб інтегрувати новітні технологічні рішення, міжнародні стандарти та елементи нефінансового розкриття,

не втрачаючи при цьому зв'язку з традиційними підходами до обліку й оцінювання. В умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення удосконалення цих засад набуває особливого значення. Саме воно визначатиме рівень прозорості бізнес-процесів, формуватиме довіру з боку інвесторів і сприятиме зростанню конкурентоспроможності українських підприємств у довгостроковій перспективі.

Узагальнюючи викладене, організаційно-методичні засади підготовки та подання фінансової звітності охоплюють комплекс нормативних, методологічних і процедурних рішень, які забезпечують належне формування інформаційних показників. Вони визначають правила оцінювання та відображення об'єктів обліку, регламентують порядок складання та подання звітних форм і тим самим забезпечують повноту, достовірність та своєчасність фінансових даних, необхідних для ухвалення рішень як управлінським персоналом, так і зовнішніми стейкхолдерами. Подальший розвиток цих засад має бути спрямований на оновлення нормативного забезпечення, наближення національних стандартів до вимог МСФЗ, активне впровадження сучасних цифрових технологій та посилення ролі фінансової звітності як важливого інструмента відновлення довіри інвесторів у період післявоєнної реконструкції економіки.

Розглянуті організаційні та методичні засади демонструють, що якісне формування фінансової звітності залежить не лише від внутрішніх процедур підприємства, а й від нормативного середовища. У сучасних умовах подальше вдосконалення системи звітності неможливе без її узгодження з міжнародними правилами, які визначають загальноприйняті підходи до підготовки фінансової інформації. Це зумовлює необхідність аналізу процесів гармонізації національних стандартів із МСФЗ та окреслення основних тенденцій їх розвитку.

1.3. Гармонізація фінансової звітності з міжнародними стандартами та тенденції її розвитку

Глобалізаційні процеси, що охоплюють сучасні фінансові ринки, а також стратегічний курс України на інтеграцію до світового економічного простору, обумовлюють потребу у глибокому наближенні національної системи бухгалтерського обліку та звітності до вимог міжнародних стандартів. Гармонізація фінансової звітності передбачає узгодження підходів, принципів і методів її формування з положеннями міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Така уніфікація є необхідною умовою забезпечення прозорості та зіставності фінансової інформації, яка, у свою чергу, слугує надійною основою для прийняття управлінських рішень, залучення інвестицій і посилення довіри з боку іноземних партнерів та кредиторів [19, с. 56].

У сучасних умовах процес гармонізації фінансової звітності набуває особливого значення, насамперед у контексті європейської інтеграції України. У межах Угоди про асоціацію з Європейським Союзом наша держава взяла на себе зобов'язання адаптувати національне законодавство у сфері бухгалтерського обліку та звітності до європейських вимог, що ґрунтуються на положеннях міжнародних стандартів фінансової звітності. Тому гармонізація звітності розглядається не лише як крок до підвищення якості облікової інформації чи потреба самого бізнесу, а й як важливий елемент виконання міжнародних зобов'язань держави та складова її стратегічного руху в бік європейського економічного простору [20, с. 12].

В Україні законодавчо визначено перелік суб'єктів господарювання, для яких застосування міжнародних стандартів фінансової звітності є обов'язковою вимогою. До цієї групи належать банки, страхові компанії, кредитні спілки, підприємства, що мають статус таких, що становлять суспільний інтерес, а також публічні акціонерні товариства. Для інших підприємств використання МСФЗ можливе на добровільних засадах, якщо цього потребує стратегія розвитку,

залучення іноземного капіталу або вихід на міжнародні фінансові ринки [21].

У таблиці 1.3 наведено класифікацію підприємств, для яких складання фінансової звітності за міжнародними стандартами є обов'язковою нормою.

Таблиця 1.3 – Категорії підприємств, що зобов'язані складати фінансову звітність відповідно до МСФЗ

Категорія підприємств	Обґрунтування обов'язковості застосування МСФЗ
Банки та інші фінансові установи	Підвищені вимоги щодо прозорості, контролю та оцінки ризиків
Страхові компанії	Необхідність достовірного оцінювання ризиків і платоспроможності
Підприємства, що становлять суспільний інтерес	Значний вплив на економіку, важливість для суспільства
Публічні акціонерні товариства	Захист прав інвесторів, доступ до міжнародних ринків капіталу
Кредитні спілки	Підвищені вимоги до контролю за використанням коштів учасників

Джерело: згруповано за інформацією [20]

Незважаючи на відчутний прогрес, процес гармонізації фінансової звітності в Україні залишається складним і супроводжується низкою практичних труднощів. Однією з найбільш суттєвих проблем є відмінності у підходах до оцінки активів, доходів і зобов'язань, що потребує трансформації звітності, складеної за національними правилами, у формат МСФЗ. Як наголошує Середя Н., значна частина підприємств стикається з труднощами при організації паралельного обліку та не має достатнього кадрового потенціалу для якісного впровадження міжнародних вимог [21, с. 44]. Крім того, застосування МСФЗ передбачає високий рівень професійного судження, чого поки що бракує багатьом українським фахівцям, що також ускладнює процес переходу на міжнародні стандарти.

Важливим етапом у процесі гармонізації стало запровадження електронної системи подання фінансової звітності у форматі XBRL. Застосування цієї технології дало можливість автоматизувати обробку звітних інформацією [23] даних, підвищити швидкість їх опрацювання та зробити інформацію доступною для широкого кола користувачів. Такий підхід істотно зменшує ймовірність технічних помилок і неточностей, що виникають під час ручного введення показників [22, с. 29]. У перспективі очікується, що використання XBRL буде

поширене на всі групи підприємств, що сприятиме подальшій уніфікації звітності та підвищенню прозорості інформаційних потоків.

Для формування реалістичних прогнозів щодо подальшого розвитку процесу гармонізації фінансової звітності важливо враховувати досвід європейських країн, які вже адаптували свої облікові системи до вимог МСФЗ. У державах ЄС цей процес відбувався по-різному, залежно від рівня економічного розвитку та структури національної бухгалтерської системи. Так, у Польщі обов'язкове застосування міжнародних стандартів встановлено лише для компаній, чийі цінні папери перебувають у публічному обігу. Німеччина, натомість, обрала комбінований підхід: підприємства можуть вести облік як за національними правилами, так і за МСФЗ, що дає змогу враховувати особливості різних категорій бізнесу. У Чехії основна увага була приділена поступовому оновленню плану рахунків і наближенню його структури до міжнародної практики. Литва ще на початку 2000-х років повністю запровадила МСФЗ для публічних компаній, що стало одним із чинників успішної інтеграції до європейського фінансового простору [23, с. 102].

У таблиці 1.4 подано порівняльну характеристику підходів до гармонізації фінансової звітності в окремих країнах Європейського Союзу.

Таблиця 1.4 – Порівняння підходів до гармонізації у вибраних країнах ЄС

Країна ЄС	Обов'язковість застосування МСФЗ	Особливості гармонізації
Польща	Лише для публічних компаній	Добровільність для інших суб'єктів
Німеччина	Подвійна система (HGB та МСФЗ)	Паралельне існування стандартів
Чехія	Гармонізація плану рахунків	Поступове наближення національних стандартів до МСФЗ
Литва	Повний перехід публічних підприємств на МСФЗ	Державна підтримка та навчання кадрів

Джерело: згруповано за інформацією [23]

Вагому роль у процесі гармонізації системи фінансової звітності відіграють міжнародні інституції, діяльність яких формує рамкові умови застосування МСФЗ у світовій практиці. Так, Фонд МСФЗ (IFRS Foundation) здійснює розроблення, перегляд та актуалізацію міжнародних стандартів, забезпечує їх методологічну

узгодженість та координує процес впровадження в різних країнах. У свою чергу, Європейська організація з цінних паперів та ринків (ESMA) виконує функцію нагляду за дотриманням вимог МСФЗ у країнах Європейського Союзу, сприяючи єдиному тлумаченню положень стандартів та попередженню відмінностей у практичному застосуванні.

Не менш важливу роль відіграють міжнародні фінансові організації — зокрема, Світовий банк і Міжнародний валютний фонд. Вони надають країнам із перехідною або такою, що розвивається, економікою технічну підтримку, консультації та фінансові ресурси, необхідні для адаптації національного законодавства, розвитку інфраструктури обліку та впровадження сучасних підходів до фінансової звітності. Як підкреслюється у літературі, діяльність таких інституцій значною мірою сприяє поширенню міжнародних стандартів та підвищенню якості звітності на глобальному рівні [26, с. 73].

Міжнародний досвід демонструє, що гармонізація систем бухгалтерського обліку й фінансової звітності може реалізовуватися за різними моделями, залежно від історичних, економічних та інституційних особливостей країни. Так, у Великій Британії перехід до застосування МСФЗ відбувся у доволі стислі строки. Це стало можливим завдяки високому рівню розвиненості фінансового ринку та значній кількості компаній, які традиційно орієнтуються на вихід на міжнародні фондові біржі. Наявність активного інвесторського середовища та усталеної практики розкриття інформації сприяли швидкому прийняттю міжнародних вимог.

У Франції, навпаки, процес упровадження міжнародних стандартів відбувався поступово, оскільки держава зберігає вагомий регулюючу роль у сфері бухгалтерського обліку. Це зумовило необхідність створення низки національних інтерпретацій і роз'яснень, покликаних адаптувати МСФЗ до французької правової та економічної системи.

У країнах Балтії також спостерігається відмінний досвід. Зокрема, Литва однією з перших у регіоні ще на початку 2000-х років повністю запровадила МСФЗ для публічних акціонерних товариств. Такий крок дав можливість прискорити інтеграцію до європейського ринку капіталу й підвищити рівень довіри з боку міжнародних інвесторів [27, с. 114].

Серед перспектив подальшого розвитку фінансової звітності в Україні особливу увагу привертає активне впровадження нефінансових компонентів. Світові інвестори дедалі частіше приймають рішення, ґрунтуючись не лише на традиційних фінансових показниках, а й на індикаторах сталого розвитку, які охоплюють екологічні, соціальні та управлінські аспекти. У цьому контексті національна система обліку поступово має розширюватися в бік інтеграції ESG-звітності, що відповідає міжнародним тенденціям та запитам глобального ринку.

В Україні вже простежується зацікавленість окремих підприємств у такому підході: низка компаній добровільно готують звіти відповідно до стандартів GRI чи SASB, формуючи позитивну практику розкриття нефінансової інформації. Водночас у перспективі інтегрована звітність може набути статусу обов'язкової вимоги для бізнесу, який прагне отримати доступ до європейських ринків капіталу та відповідати критеріям прозорості, встановленим міжнародними інституціями [28, с. 39].

Окремого значення набуває питання гармонізації стандартів фінансової звітності у контексті післявоєнної відбудови національної економіки. Масштабні інвестиційні потреби України, пов'язані з відновленням інфраструктури, модернізацією промисловості та відтворенням виробничого потенціалу, вимагають високого рівня довіри з боку міжнародних кредиторів, донорів та партнерів. Прозорість, зіставність і зрозумілість фінансової інформації стають ключовими умовами для залучення зовнішнього фінансування. Саме тому гармонізація стандартів фінансової звітності з міжнародними вимогами розглядається не лише як елемент підвищення інституційної спроможності облікової системи, але й як стратегічний чинник економічного розвитку.

Уніфікація національних правил зі стандартами МСФЗ сприяє зниженню ризиків для інвесторів, підвищує якість оцінки фінансового стану підприємств та забезпечує прозорість механізмів використання коштів. Як наслідок, для держави відкриваються можливості не лише для збільшення обсягів інвестиційних ресурсів, але й для їх залучення на більш вигідних умовах, що пов'язано зі зменшенням премії за ризик [29, с. 22]. У перспективі системна гармонізація має стати фундаментом формування довгострокової довіри до українського бізнес-

середовища та важливим елементом інтеграції України до європейського економічного простору.

Для узагальнення можна виділити основні переваги та проблеми гармонізації фінансової звітності, що наведено в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Переваги та проблеми гармонізації фінансової звітності

Переваги	Проблеми
Підвищує прозорість і порівнянність фінансової інформації	Висока вартість трансформації звітності
Полегшує доступ до міжнародних ринків капіталу	Недостатній рівень підготовки фахівців з МСФЗ
Сприяє залученню інвестицій	Відсутність єдиної методики трансформації звітності
Зменшує ризики для кредиторів і акціонерів	Складність паралельного ведення обліку (НП(С)БО та МСФЗ)
Підвищує конкурентоспроможність підприємств	Опір частини бізнесу через зростання витрат на впровадження

Джерело: складено автором на основі [29]

Після узагальнення ключових переваг та проблем гармонізації (табл. 1.5) доцільно простежити, як ці тенденції відображаються в еволюції національної системи звітності. На рисунку 1.1 подано основні етапи становлення та розвитку фінансової звітності підприємств в Україні, що формували передумови для сучасного процесу гармонізації.

Рисунок 1.1 – Етапи складання фінансової звітності підприємства

Джерело: складено автором на основі [29]

Окремим аспектом гармонізації фінансової звітності є її взаємозв'язок із системою аудиту. Навіть найдеталізованіші стандарти не забезпечують достовірності звітності без належного рівня прозорості та незалежної перевірки. Запровадження МСФЗ суттєво підсилює значення зовнішнього аудиту, оскільки зростають очікування користувачів щодо підтвердження відповідності звітності

міжнародним вимогам і гарантії її правдивості. За таких умов гармонізація нормативної бази та модернізація аудиторських методик мають відбуватися паралельно. Це особливо важливо для компаній, які планують вихід на міжнародні фондові ринки, оскільки аудиторський висновок, підготовлений відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, є необхідною передумовою для залучення інвестиційного капіталу.

Важливо враховувати, що гармонізація фінансової звітності має різний вплив на суб'єкти господарювання залежно від їхнього масштабу. Особливо це стосується малого та середнього бізнесу, для якого застосування повного комплексу МСФЗ часто є надмірно складним, трудомістким і фінансово витратним. Саме тому у міжнародній практиці значного поширення набула система спрощених стандартів — IFRS for SMEs. Їх розроблено з урахуванням специфіки діяльності МСП та необхідності зменшення регуляторного навантаження, не втрачаючи при цьому якості та інформативності звітності.

В Україні питання впровадження IFRS for SMEs наразі перебуває на етапі активного обговорення. Перспективи цього процесу доволі очевидні: встановлення єдиних підходів до відображення господарських операцій навіть у невеликих підприємств сприятиме підвищенню прозорості, доступу до кредитних ресурсів і можливості участі у міжнародних програмах фінансування. Водночас впровадження спрощеної системи потребуватиме державної підтримки та методичного забезпечення, адже витрати на адаптацію, навчання персоналу та оновлення облікових процедур можуть стати вагомим бар'єром для малого бізнесу.

Гармонізація фінансової звітності має важливе значення і для сектору державного управління. Специфіка функціонування органів влади та державних підприємств стала підґрунтям для розроблення окремої системи стандартів — Міжнародних стандартів обліку для державного сектору (IPSAS). Їх упровадження сприяє підвищенню прозорості у використанні бюджетних ресурсів, забезпечує контроль за ефективністю державних інвестиційних програм і формує підзвітність перед суспільством.

Для України, яка у значних обсягах отримує фінансову підтримку від міжнародних партнерів, застосування підходів IPSAS набуває не лише технічного,

а й політичного змісту. Перехід до таких стандартів здатен зміцнити довіру до державних інституцій, удосконалити механізми управління публічними фінансами та підвищити якість аналітики щодо результативності використання бюджетних коштів. Водночас цей процес потребує адаптації нормативно-правової бази, навчання спеціалістів та модернізації інформаційних систем, що робить його комплексним і довготривалим завданням.

Слід підкреслити, що гармонізацію фінансової звітності доцільно розглядати не лише як зовнішнє зобов'язання України перед Європейським Союзом. Потреба у впорядкуванні та узгодженні принципів обліку виникає передусім у самій економічній системі країни, яка прагне підвищити ефективність функціонування та конкурентоспроможність. Запровадження єдиної методологічної основи сприяє зменшенню транзакційних витрат бізнесу, удосконаленню процесів прийняття управлінських рішень і створює сприятливі умови для розвитку цивілізованого ринку капіталу. Таким чином, гармонізація виступає важливим інструментом внутрішньої модернізації фінансової інфраструктури держави та одночасно забезпечує поступове входження України до світового економічного простору.

Отже, гармонізація фінансової звітності з міжнародними стандартами постає одним із ключових стратегічних напрямів розвитку системи бухгалтерського обліку та корпоративного управління в Україні. Її реалізація потребує комплексних змін — удосконалення нормативної бази, якісної підготовки фахівців і впровадження сучасних технологічних рішень. Подальші тенденції розвитку фінансової звітності тісно пов'язані з розширенням практики застосування МСФЗ, інтеграцією нефінансових показників, активною цифровізацією та формуванням нової культури прозорості й підзвітності бізнесу. Саме ці процеси визначатимуть здатність підприємств адаптуватися до глобальних вимог, підвищувати довіру інвесторів і забезпечувати сталий економічний розвиток країни.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Концептуальні підходи до аналізу фінансової звітності підприємства

У сучасних економічних умовах фінансова звітність розглядається не лише як обов'язковий елемент облікового процесу, а й як ключове джерело інформації для всебічного аналізу діяльності підприємства. Саме дані фінансової звітності формують основу для прийняття управлінських рішень, оцінювання інвестиційної привабливості, визначення фінансової стійкості та прогнозування подальшого розвитку бізнесу. Завдяки своїй структурованості вона дає змогу охопити основні напрями функціонування підприємства, включно з ефективністю використання ресурсів, результативністю операційної діяльності та якістю управління фінансовими потоками.

Проте наявність фінансової звітності сама по собі ще не забезпечує достатнього інформаційного підґрунтя для обґрунтованих управлінських рішень. Її зміст набуває реальної практичної цінності лише в результаті застосування відповідних аналітичних методів, що трансформують первинні показники у висновки щодо тенденцій, ризиків і перспектив розвитку підприємства. У наукових джерелах обґрунтовується, що без системного аналізу звітність перетворюється на сукупність ізольованих числових даних, тоді як її основне призначення — забезпечення економічної діагностики бізнесу та виявлення закономірностей його функціонування [30, с. 57].

Класичні підходи до аналізу фінансової звітності охоплюють горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний і факторний аналізи. Застосування цих методів дає змогу розглянути діяльність підприємства під різними кутами та сформулювати цілісне уявлення про його фінансовий стан.

Горизонтальний аналіз використовується для оцінювання змін окремих показників у часі та виявлення динамічних тенденцій. Вертикальний аналіз дає можливість визначити структуру активів, зобов'язань і капіталу, а також оцінити питому вагу окремих статей у загальному обсязі звітності [31, с. 22]. Трендовий аналіз дозволяє простежити довгострокові закономірності та застосовується під час прогнозування. Найбільш поширеним на практиці є коефіцієнтний підхід, адже він ґрунтується на розрахунку відносних показників, що характеризують ліквідність, фінансову стійкість, платоспроможність, ділову активність і прибутковість. Доповнює їх факторний аналіз, який спрямований на виявлення причинно-наслідкових зв'язків між показниками та чинниками, що визначають результати діяльності підприємства [32, с. 34].

Сучасні умови господарювання зумовлюють необхідність розширення методичного інструментарію аналізу фінансової звітності. Окремий напрям становлять підходи, засновані на дослідженні грошових потоків. Інформація зі звіту про рух грошових коштів дозволяє оцінити не лише формальну прибутковість підприємства, а й його реальну здатність генерувати фінансові ресурси для інвестицій, виконання зобов'язань та виплати дивідендів. У міжнародній практиці аналіз cash-flow розглядають як один із найбільш надійних індикаторів фінансової стійкості бізнесу [34, с. 65]. Важливого аналітичного значення набувають також показники EBIT та EBITDA. Вони мінімізують вплив амортизаційної політики й податкового середовища, що дає змогу зосередитися на операційній результативності підприємства [35, с. 89]. Саме тому ці індикатори широко застосовують інвестиційні фонди, банки та рейтингові агентства для порівняння компаній із різними моделями фінансування та капіталовкладення.

Застосування моделей прогнозування неплатоспроможності, таких як підхід Альтмана, Таффлера чи Спрінгейта, посідає важливе місце в сучасних концептуальних підходах до аналізу фінансової звітності. Використання таких індикаторів дає змогу оцінити ймовірність виникнення кризових явищ, своєчасно виявити ризики та сформулювати відповідні управлінські заходи. Разом із тим українська практика потребує адаптації подібних моделей, оскільки їх оригінальні параметри враховують специфіку зарубіжних правових систем і ринкових умов, що

не завжди корелюють із національними реаліями. Попри ці обмеження, формування інтегральних показників ризику поступово утверджується як необхідний інструмент діагностики стану підприємства й дедалі активніше використовується у фінансовому аналізі [36, с. 112].

Водночас аналіз фінансової звітності не обмежується лише оцінюванням минулих результатів діяльності. Сучасні підходи дедалі частіше поєднують фінансові та нефінансові індикатори, що дозволяє сформувати стратегічне бачення розвитку підприємства. Одним із таких інструментів є концепція економічної доданої вартості (EVA), яка дає змогу визначити, наскільки ефективно підприємство формує вартість для власників капіталу. На відміну від традиційних показників прибутковості, EVA враховує витрати на залучений капітал, що робить її більш придатною для оцінювання довгострокової результативності бізнесу. Таким чином, аналіз фінансової звітності поступово зміщується у бік підходів, орієнтованих на інтереси інвесторів і акціонерів, для яких ключовим є не короткостроковий прибуток, а зростання капіталізації та стійкості підприємства [37, с. 28].

Особливе місце у системі фінансового аналізу посідають аналітичні можливості окремих форм фінансової звітності. Баланс традиційно виступає основним джерелом інформації про структуру активів і зобов'язань, фінансову стійкість та ліквідність підприємства. Звіт про фінансові результати забезпечує користувачів даними щодо прибутковості, рентабельності та ділової активності. Звіт про рух грошових коштів, своєю чергою, дозволяє оцінити реальну платоспроможність та інвестиційний потенціал підприємства, визначити здатність генерувати грошові потоки у коротко- й довгостроковому періоді. Не менш значущими є примітки до звітності, які розкривають методологію обліку, деталізують оцінки, припущення та судження управлінського персоналу і таким чином формують повніше уявлення про якість фінансових рішень. У наукових джерелах наголошується, що саме примітки дають змогу інтерпретувати числові показники, поєднавши кількісні та якісні аспекти інформації [33, с. 44]. Відтак аналіз фінансової звітності має ґрунтуватися не лише на формальних розрахунках, а й на комплексному вивченні змісту та повноти розкриття інформації.

Необхідно також враховувати сучасні тенденції розвитку інструментарію аналізу. У багатьох країнах світу активно впроваджуються цифрові технології, які забезпечують автоматизацію обробки звітності та підвищення точності аналітичних процедур. Формат XBRL перетворився на міжнародний стандарт обміну фінансовими даними, а його запровадження в Україні сприяло посиленню прозорості, стандартизації та швидкості проведення аналітичних розрахунків. Разом із тим цифровізація вимагає нових компетентностей від аналітиків: важливими стають не лише навички обчислення показників, але й уміння працювати з великими масивами інформації та інтерпретувати їх у контексті управлінських рішень. Це засвідчує поступовий перехід аналітики від суто традиційних методів до інтегрованих цифрових систем оцінювання фінансового стану підприємства [34, с. 67].

Різноманіття сучасних методів аналізу створює підґрунтя для їх систематизації. Для практичного застосування доцільно узагальнити ключові підходи у вигляді таблиці, що відображає їхню сутність та аналітичне призначення (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Концептуальні підходи до аналізу фінансової звітності

Підходи	Сутність	Основне призначення
1	2	3
Горизонтальний аналіз	Порівняння показників у динаміці за кілька звітних періодів; оцінка абсолютних і відносних відхилень	Виявлення трендів, темпів змін, ознак прискорення/уповільнення розвитку
Вертикальний аналіз	Вивчення структури статей звітності, визначення питомої ваги окремих елементів у загальному обсязі	Ідентифікація ключових структурних зрушень, аналіз ресурсних пропорцій
Трендовий аналіз	Встановлення довгострокових закономірностей зміни показників, згладжування коливань	Формування прогнозів, визначення майбутніх тенденцій та ризиків
Коефіцієнтний аналіз	Розрахунок відносних показників ліквідності, рентабельності, фінансової стійкості, ділової активності	Оцінка фінансового стану, платоспроможності, ефективності діяльності

Продовження табл. 2.1

1	2	3
Факторний аналіз (детермінований і стохастичний)	Визначення впливу окремих факторів на зміну результативних показників; розклад зміни прибутку, виручки, витрат	Пошук причинно-наслідкових зв'язків, встановлення резервів підвищення ефективності
Аналіз cash-flow	Дослідження руху грошових коштів за видами діяльності; визначення стабільності грошових потоків	Оцінка ліквідності, інвестиційної привабливості, ризику банкрутства
EBIT/EBITDA аналіз	Усунення впливу податків, фінансування та амортизації для оцінки операційного потенціалу	Визначення реальної ефективності операційної діяльності, порівняння з конкурентами
Моделі прогнозування банкрутства	Використання інтегральних показників ризику для оцінки можливості неплатоспроможності	Раннє попередження кризових ситуацій, формування антикризових заходів
EVA та стратегічний аналіз вартості	Вимірювання фінансової доданої вартості; оцінка впливу стратегічних рішень на капітал	Оцінка довгострокової вартості бізнесу та його інвестиційної привабливості
Комплексний аналіз (DuPont-модель)	Декомпозиція рентабельності власного капіталу на маржу, оборотність і фінансовий важіль	Пошук точок підвищення прибутковості та управління ефективністю
Інтегрований аналіз (ESG, нефінансові KPI)	Врахування екологічних, соціальних та управлінських показників у системі оцінювання	Формування цілісного бачення стійкості підприємства, оцінка нематеріальних факторів
Цифровий аналітичний підхід (BI, Big Data, AI)	Обробка великих масивів даних у реальному часі, автоматизація та прогнозна аналітика	Оперативне прийняття рішень, моделювання сценаріїв, виявлення аномалій, підвищення точності аналізу

Джерело: складено автором на основі [33-37].

Важливо підкреслити, що жоден із методів аналізу фінансової звітності не є універсальним і не здатен повною мірою охарактеризувати фінансовий стан підприємства у відриві від інших підходів. Наприклад, коефіцієнти ліквідності відображають обсяг оборотних активів, однак не дають уявлення про їх якість, структуру та швидкість обігу. Аналіз грошових потоків демонструє реальну здатність підприємства генерувати фінансові ресурси, проте не показує майбутні перспективи їх використання чи існування довгострокових ризиків.

Узагальнення, подане в таблиці 2.1, свідчить, що сучасний аналіз фінансової звітності ґрунтується на поєднанні класичних і новітніх концептуальних підходів. Традиційні методи – горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний та факторний

аналіз — залишаються базою оцінювання фінансових показників, однак їх результативність істотно зростає завдяки використанню прогностичних моделей, аналізу грошових потоків, стратегічних індикаторів та цифрових аналітичних технологій. Розширення методичного інструментарію дає можливість комплексніше оцінювати ефективність діяльності підприємства, своєчасно виявляти ризики та формувати обґрунтовані управлінські рішення.

Комплексність та обґрунтованість висновків можливі лише за умови поєднання різних методів, що дозволяє сформувати цілісне бачення фінансової ситуації. На нашу думку, сучасний аналіз фінансової звітності повинен базуватися на принципі інтеграції: класичні підходи мають поєднуватися з сучасними цифровими методами, а кількісні розрахунки — доповнюватися якісною інтерпретацією отриманої інформації. Саме такий підхід забезпечить високу точність оцінок, зменшить ризики управлінських помилок і дозволить адаптувати аналіз до потреб сучасного бізнес-середовища.

Важливою тенденцією розвитку концептуальних підходів до аналізу фінансової звітності є врахування галузевих особливостей функціонування підприємств. Для промислових компаній визначальними залишаються показники ефективності використання основних засобів та фондівіддачі, тоді як у торгівлі першочергового значення набувають оборотність товарних запасів і швидкість погашення дебіторської заборгованості. У фінансовому секторі ключову роль відіграють коефіцієнти достатності капіталу та ліквідності активів. Це підтверджує, що універсальних методик, придатних для всіх сфер діяльності, не існує. Практика потребує коригування підходів відповідно до галузевої специфіки, що зумовлює необхідність поєднання класичних методів аналізу з системою профільних індикаторів.

Значного поширення набуває інтегрований підхід, який об'єднує фінансові та нефінансові аспекти аналізу. Сучасні компанії дедалі частіше звітують про соціальні, екологічні та управлінські показники, формуючи разом із фінансовими даними більш повне уявлення про результати діяльності. Такий підхід особливо

важливий у контексті сталого розвитку, оскільки дає змогу оцінювати не лише рентабельність бізнесу, а й його вплив на суспільство та довкілля. У цьому разі фінансова звітність стає ядром ширшої інформаційної системи, де традиційні методи аналізу доповнюються показниками корпоративної соціальної відповідальності, екологічних витрат та характеристиками якості корпоративного управління.

Актуальним напрямом розвитку концептуальних підходів до аналізу фінансової звітності є включення поведінкових аспектів до інтерпретації результатів. Тривалий час вважалося, що користувачі фінансової інформації приймають рішення виключно на основі раціональної оцінки числових показників. Проте практика функціонування світових фінансових ринків засвідчує, що інвестори, кредитори й навіть менеджмент часто орієнтуються на очікування, рівень довіри, репутаційні чинники та емоційні реакції.

У цьому контексті аналіз фінансової звітності виконує не лише діагностичну, а й комунікаційну функцію: він має бути зрозумілим, структурованим і переконливим для широкого кола стейкхолдерів, а не лише для підготовлених фінансових аналітиків. Саме тому у сучасних підходах зростає значення візуалізації даних, застосування інтерактивних панелей, графічних інтерфейсів та інших інструментів, які забезпечують доступність і прозорість складної фінансової інформації для неспеціалістів.

Не менш важливим напрямом розвитку концептуальних підходів є урахування інтересів різних груп користувачів фінансової звітності. Для інвесторів ключове значення мають показники прибутковості, рентабельності та зростання вартості бізнесу. Кредитори, навпаки, орієнтуються насамперед на ліквідність, платоспроможність та здатність підприємства виконувати свої зобов'язання вчасно. Держава оцінює звітність крізь призму податкової дисципліни, відповідності нормативним вимогам і рівня соціальної відповідальності суб'єкта господарювання. Менеджмент підприємства найбільше зацікавлений у внутрішній

аналітичній інформації, яка забезпечує контроль витрат, оптимізацію процесів, підвищення ефективності бізнес-напрямів і стратегічне планування.

Тому одним із ключових завдань сучасного аналізу фінансової звітності є забезпечення балансу інтересів усіх користувачів. Це потребує варіативності методичного інструментарію, гнучкості у виборі показників, а також здатності інтерпретувати дані з урахуванням потреб кожної групи стейкхолдерів. Саме така комплексність формує аналітичну цінність фінансової звітності й забезпечує прийняття більш обґрунтованих управлінських рішень.

Окремої уваги потребує інтеграція фінансового аналізу в сферу цифрових технологій. Сучасні програмні рішення дають змогу автоматизувати обчислення, мінімізувати ризик технічних помилок і скоротити час на підготовку аналітичних звітів. Водночас ключова роль залишається за аналітиком: жодна система не здатна повністю замінити професійне судження, глибину розуміння контексту та здатність інтерпретувати результати. Тому фахівець має поєднувати знання класичних методів аналізу з навичками роботи з інформаційними технологіями, інструментами обробки великих масивів даних та сучасними засобами візуалізації.

Отже, сучасні концептуальні підходи до аналізу фінансової звітності розвиваються у напрямі диверсифікації та інтеграції. Вони поєднують класичні кількісні методики з новітніми підходами, що враховують технологічні, поведінкові та галузеві чинники. Такий синтез забезпечує перетворення фінансової інформації на багатофункціональний управлінський інструмент, здатний відповідати потребам різних груп користувачів і формувати для підприємства стійкі конкурентні переваги.

Отже, концептуальні підходи до аналізу фінансової звітності утворюють методологічну основу для перетворення облікових даних на стратегічно важливий ресурс управління. Глобалізація, цифровізація та інтеграція фінансових і нефінансових показників формують нові вимоги до розвитку аналітичного інструментарію й підвищують його значення для оцінювання діяльності підприємств. Поєднання традиційних методів із інноваційними підходами дає

змогу забезпечити всебічність, порівнюваність та практичну корисність результатів аналізу для широкого кола стейкхолдерів, а також створює підґрунтя для формування ефективних управлінських рішень.

Завершуючи огляд концептуальних підходів до аналізу фінансової звітності, варто підкреслити, що їхнє практичне значення полягає не лише в можливості глибоко інтерпретувати інформацію, а й у здатності формувати методичний фундамент для більш прикладних напрямів аналітичної роботи. Різноманіття підходів — від базових горизонтального й вертикального аналізу до сучасних моделей прогнозування, оцінки грошових потоків, інтегрованих стратегічних показників та галузевих індикаторів — створює основу для всебічного вивчення діяльності підприємства. Водночас важливо підкреслити, що будь-який аналітичний підхід здобуває повну цінність лише тоді, коли він дозволяє оцінити ключовий результат функціонування бізнесу — його фінансові результати. Саме показники доходів, витрат і прибутку концентрують у собі підсумок управлінських рішень, ефективність використання ресурсів і здатність підприємства генерувати економічну вигоду.

З огляду на це логічним є перехід до розгляду методичних засад оцінки фінансових результатів, які займають центральне місце в системі фінансового аналізу. Подальший виклад буде присвячено інструментам, принципам та алгоритмам визначення результативності діяльності, що дозволяють встановити фактори впливу, оцінити стійкість фінансових потоків і сформувати інформаційну основу для управлінських рішень. Таке поєднання концептуального й методичного рівнів забезпечує цілісність аналітичного процесу й створює підґрунтя для глибшої діагностики ефективності підприємства.

2.2. Методичні засади оцінки фінансових результатів діяльності підприємства

Фінансові результати діяльності підприємства є одним із провідних показників його економічної ефективності та ринкової стійкості. Вони відображають підсумковий ефект використання ресурсів, рівень організації управлінських процесів і здатність компанії створювати додану вартість. Аналіз фінансових результатів формує інформаційну базу для інвесторів, кредиторів, власників, державних установ та інших користувачів, оскільки дозволяє оцінити не лише величину прибутку чи збитку, а й причини їх виникнення та динаміку змін у часовому розрізі. Саме тому методичні підходи до оцінювання результативності господарської діяльності займають важливе місце у системі фінансового аналізу, адже забезпечують можливість глибшого розуміння факторів, що впливають на формування фінансових підсумків підприємства [30, с. 57].

Оцінювання фінансових результатів ґрунтується не лише на загальному показнику прибутку чи збитку, а передусім на аналізі його структури, співвідношення між окремими видами доходів і витрат та впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на формування кінцевого результату. Основним інформаційним джерелом при цьому виступає Звіт про фінансові результати (або Звіт про сукупний дохід), де систематизовано ключові елементи фінансового результату за звітний період.

Практика сучасного фінансового аналізу передбачає застосування комплексу методів, які забезпечують багатовимірне дослідження результативності діяльності підприємства: вертикальний та горизонтальний аналіз дають змогу оцінити структуру та динаміку показників; коефіцієнти рентабельності характеризують ефективність використання ресурсів; факторні моделі розкривають причинно-наслідкові зв'язки, що зумовили зміну результатів; а концепції оцінки вартості бізнесу дозволяють поєднати прибутковість із довгостроковою здатністю створювати економічну цінність [31, с. 22]. У такому поєднанні методичні підходи перетворюються на дієвий інструмент діагностики

фінансового стану та стратегічного планування.

Традиційні методи оцінювання фінансових результатів ґрунтуються на аналізі абсолютних та відносних показників. До абсолютних показників належать валовий, операційний та чистий прибуток, які відображають фактичну величину фінансового результату за певний період. Відносні показники – це коефіцієнти рентабельності, що дають змогу співвіднести отриманий результат із використаними ресурсами або понесеними витратами. Рентабельність продажу характеризує ефективність основної діяльності, рентабельність активів – здатність підприємства генерувати прибуток з усього наявного майна, а рентабельність власного капіталу – рівень доходності інвестицій власників. Для систематизації ключових показників рентабельності їх узагальнено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Основні показники рентабельності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст
Рентабельність продажу (ROS)	Чистий прибуток / Чистий дохід від реалізації	Відображає частку прибутку в кожній гривні доходу; показує ефективність операційної діяльності та цінової політики
Рентабельність активів (ROA)	Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів	Характеризує ефективність використання всіх ресурсів підприємства; показує, скільки прибутку приносить кожна гривня активів
Рентабельність власного капіталу (ROE)	Чистий прибуток / Власний капітал	Відображає дохідність для власників; показує ефективність вкладення капіталу та рівень інвестиційної привабливості
Рентабельність витрат	Прибуток від реалізації / Собівартість реалізованої продукції	Показує, скільки прибутку отримано на кожну гривню витрат; характеризує ефективність витратної політики
Операційна рентабельність (Operating Margin)	Операційний прибуток (EBIT) / Чистий дохід від реалізації	Оцінює здатність генерувати прибуток до сплати податків і відсотків; показує операційну ефективність
Рентабельність інвестицій (ROI)	Прибуток від інвестицій / Сума інвестицій	Характеризує результативність довгострокових проектів; дозволяє оцінити окупність вкладеного капіталу
Рентабельність капіталу, залученого в операційну діяльність (ROCE)	EBIT / (Власний капітал + Довгострокові зобов'язання)	Відображає ефективність використання довгострокового капіталу; часто застосовується у міжнародній практиці
EBITDA Margin	EBITDA / Чистий дохід від реалізації	Показує прибутковість діяльності до несплачених витрат, пов'язаних із амортизацією та фінансуванням; корисна для міжгалузевого порівняння

Джерело: складено автором на основі [31].

Традиційні підходи до оцінки фінансових результатів ґрунтуються на використанні як абсолютних, так і відносних показників, що відображають ефективність діяльності підприємства у різних вимірах. Абсолютні показники — валовий, операційний та чистий прибуток — дозволяють оцінити загальний фінансовий результат, тоді як відносні характеризують ефективність використання ресурсів. До них належать коефіцієнти рентабельності, які співвідносять отриманий результат із витратами, активами чи капіталом підприємства. Зокрема, рентабельність продажу відображає ефективність основної діяльності, рентабельність активів — здатність підприємства генерувати прибуток на вкладений капітал, а рентабельність власного капіталу — дохідність інвестицій власників.

Поряд із класичними підходами зростає значення сучасних концепцій оцінки фінансових результатів, що враховують вартість залученого капіталу. Одним із ключових індикаторів у цьому контексті є економічна додана вартість (EVA), яка визначається як різниця між чистим операційним прибутком після оподаткування та витратами на використання капіталу. На відміну від традиційних показників прибутку, EVA демонструє, чи створює підприємство економічну вартість понад вартість ресурсів, необхідних для його фінансування, і тим самим відображає реальний ефект діяльності для акціонерів [37, с. 28].

Суттєве значення у сучасній практиці фінансового аналізу має застосування показників EBIT та EBITDA, які дедалі частіше використовуються як універсальні індикатори операційної ефективності підприємства. Їхня перевага полягає у здатності нейтралізувати вплив факторів, що ускладнюють порівняння фінансових результатів між компаніями, зокрема податкового середовища, структури фінансування та обраної моделі амортизації. Саме тому EBIT та EBITDA широко застосовуються у міжнародній практиці для цілей міжфірмового та міжгалузевого порівняння, аналізу інвестиційних проєктів і оцінки кредитоспроможності.

У контексті інвестиційного аналізу ці показники виконують роль швидких орієнтирів щодо здатності підприємства генерувати прибуток від основної діяльності, що особливо важливо в умовах різних національних регуляторних

середовищ. На відміну від чистого прибутку, який значною мірою залежить від податкових пільг, фінансових витрат чи амортизаційної політики, EBIT та EBITDA демонструють операційний результат у більш «очищеному» вигляді. Це робить їх ключовими індикаторами для інвесторів, банківських установ та інших стейкхолдерів, котрі оцінюють стійкість бізнес-моделі підприємства та перспективи його розвитку [35, с. 89].

Не можна ігнорувати й динамічний вимір фінансових результатів. Горизонтальний аналіз прибутку та витрат дає змогу простежити зміни у часовому розрізі, визначити стійкі тенденції, оцінити рівень коливань ефективності та виявити напрями, які потребують управлінського втручання. Саме динаміка показників дозволяє встановити не лише факт отримання позитивного чи негативного фінансового результату, а й характер його розвитку – стабільний, зростаючий або регресивний. Для демонстрації цього підходу на рис. 2.1 подано умовну траєкторію зміни чистого прибутку підприємства, що ілюструє загальні принципи аналізу трендів..

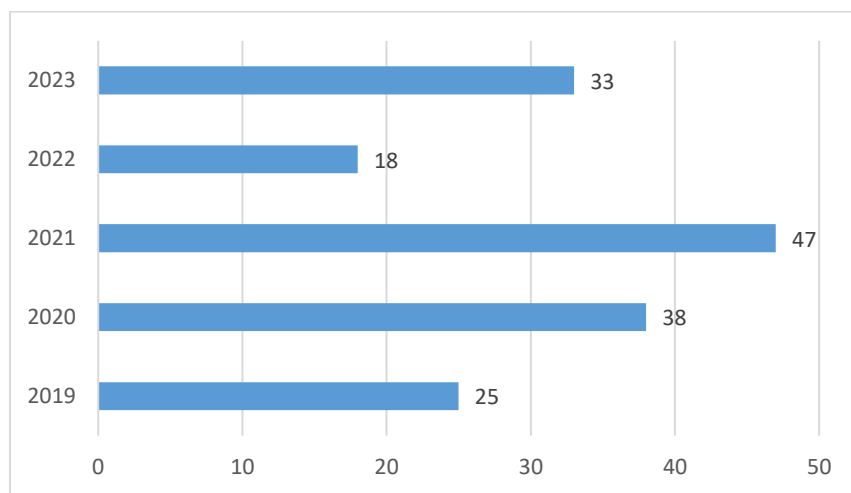

Рисунок 2.1 – Динаміка чистого прибутку підприємства, млн грн

Джерело: складено автором на основі [35].

Діаграма демонструє помітний вплив зовнішніх чинників – інфляції, економічних криз, воєнних подій – на динаміку чистого прибутку підприємства. Зміни макроекономічного середовища безпосередньо позначаються на результатах діяльності навіть фінансово стійких компаній, формуючи як позитивні, так і негативні тренди. Тому оцінювання фінансових результатів не може здійснюватися

ізолювано: воно потребує обов'язкового поєднання з аналізом зовнішніх умов, у яких функціонує підприємство. Лише врахування комплексного впливу макрофакторів забезпечує коректність висновків і дає можливість сформулювати реалістичні управлінські рішення щодо підвищення ефективності діяльності.

Питання достовірності фінансових результатів потребує особливої уваги, оскільки саме на їх основі ухвалюються ключові управлінські та інвестиційні рішення. У практичній діяльності підприємств нерідко виникають викривлення, що можуть бути пов'язані як із суб'єктивним вибором елементів облікової політики, так і з цілеспрямованими діями щодо маніпулювання показниками. Серед найпоширеніших способів спотворення результатів — завищення вартості активів, штучне перенесення доходів або витрат між періодами, зміщення моменту їх визнання, використання альтернативних підходів до оцінки запасів чи амортизації.

Подібні практики ускладнюють об'єктивне оцінювання діяльності підприємства та знижують довіру користувачів до фінансової інформації. Тому методика аналізу фінансових результатів повинна включати елементи незалежної перевірки, зіставлення показників зі середньогалузевими індикаторами, використання альтернативних розрахункових моделей, а також вивчення якісних пояснень у примітках до звітності. Застосування цих підходів дає можливість зменшити ризик інформаційних викривлень і забезпечити більш точну інтерпретацію фінансового стану підприємства.

Сьогоднішні тенденції показують, що оцінювання фінансових результатів дедалі тісніше пов'язується з цифровими технологіями. Використання бізнес-аналітики, ERP-систем і формату XBRL дає змогу автоматизувати більшість розрахунків та швидше отримувати потрібні дані. Через це змінюється і робота аналітика: замість виконання однотипних обчислень він більше зосереджується на аналізі інформації та формуванні висновків, які можуть бути корисними для управлінських рішень.

У практичній роботі важливо враховувати, що аналіз фінансових результатів має не лише прикладне значення, а й спирається на певні методичні підходи. Будь-яка методика приносить користь тільки тоді, коли її результати

допомагають менеджменту приймати більш обґрунтовані рішення. Наприклад, показники рентабельності самі по собі мало що означають: значення ROA чи ROE стає інформативним лише тоді, коли його порівнюють з попередніми періодами, з даними конкурентів або з цілями, встановленими компанією. Тому аналіз фінансових результатів ґрунтується на принципі відносності: кожен показник має сенс лише у відповідному контексті, а не як окреме число.

Галузеві особливості теж суттєво впливають на те, як саме проводять аналіз фінансових результатів. Для промислових підприємств головним стає дослідження собівартості та ефективності використання виробничих потужностей. У торгівлі найбільше значення має рівень торговельної націнки й швидкість обертання запасів. Для транспортних і логістичних компаній у центрі уваги — продуктивність транспорту та співвідношення постійних і змінних витрат. У фінансовому секторі аналіз зосереджується на процентних доходах і витратах, динаміці резервів та структурі активів за рівнем ліквідності. Тому універсальна методика може бути лише загальною основою, а в реальній роботі вона завжди адаптується під особливості конкретної галузі.

З точки зору управління важливо враховувати, на який часовий горизонт спрямований аналіз. Короткострокове оцінювання дозволяє відстежувати прибутковість у межах звітного періоду та швидко помічати проблеми — наприклад, зниження маржі чи зростання собівартості. Натомість аналіз, що включає розрахунок точки беззбитковості, оцінку чутливості до змін у цінах або в обсягах продажу, орієнтований на майбутнє та допомагає прогнозувати фінансові результати. Короткі інтервали показують невідкладні ризики, а довгострокові прогнози формують основу для стратегічних рішень. Тому поєднання обох підходів є найбільш доцільним у сучасних умовах.

Важливо також звертати увагу на якість вихідних даних. У багатьох українських підприємств все ще виникають проблеми з несвоєчасним або неповним відображенням операцій, і це може помітно спотворювати результати аналізу. У такій ситуації навіть стандартні фінансові коефіцієнти здатні показувати зовсім не ті тенденції, що є насправді. Тому ефективна методика оцінки фінансових

результатів має передбачати перевірку достовірності інформації, зіставлення даних між різними формами звітності, контроль логічної відповідності показників і, за можливості, використання незалежного аудиту. Це допомагає отримати більш реальну картину стану підприємства.

В умовах економічної нестабільності та воєнних ризиків важливим елементом методики стає сценарний підхід. Його суть полягає в тому, що підприємство розраховує можливі фінансові наслідки одразу за кількома варіантами: базовим, песимістичним і оптимістичним. Це робить компанію більш підготовленою до різних ситуацій та дозволяє заздалегідь визначити, як можуть змінюватися ключові показники. Наприклад, базовий розрахунок може показувати рентабельність продажу на рівні близько 10%. Песимістичний варіант передбачає її зниження до приблизно 4%, а оптимістичний — можливе зростання до 15%. Такий підхід допомагає заздалегідь окреслити критичні межі та прийняти рішення щодо підвищення прибутковості чи скорочення витрат.

Ще одним сучасним напрямом розвитку методик є поєднання фінансових результатів із нефінансовими показниками. Сьогодні багато компаній готують інтегровані звіти, де разом із прибутком подають інформацію про сталість, енергоефективність чи соціальні проєкти. У таких умовах класичні показники рентабельності доповнюють індикаторами «зелених» інвестицій або витратами на соціальні програми. Це дає змогу ширше оцінити перспективи бізнесу, адже інвестори дедалі частіше дивляться не лише на фінансовий результат, а й на те, який внесок компанія робить у розвиток суспільства та довкілля.

Велику роль сьогодні відіграють і цифрові інструменти. Автоматизація в обліку та аналітиці значно скорочує час, потрібний для обробки інформації, і підвищує точність розрахунків. Інтерактивні панелі з показниками, які оновлюються в реальному часі, дають можливість швидко оцінювати ситуацію та використовувати елементи бізнес-аналітики. Керівництво може оперативно реагувати на зміни, аналізувати дані за окремими підрозділами чи напрямками та навіть моделювати вплив різних факторів. Така цифрова підтримка відкриває нові можливості для управлінських рішень. Крім того, глибше поєднання аналітичних

методик із сучасними алгоритмами дозволяє не лише описувати результати, а й робити більш точні прогнози на майбутнє.

У підсумку методика оцінки фінансових результатів має багатовимірний характер. Вона охоплює як традиційні інструменти — аналіз фінансової звітності, коефіцієнти та факторні розрахунки, — так і нові підходи, що враховують стратегічну цінність бізнесу, нефінансові показники та вплив цифрових технологій. Але головна мета залишається незмінною: надати користувачам об'єктивну, своєчасну й корисну інформацію для управлінських рішень. Лише тоді фінансовий результат перестає бути просто числом у звіті й перетворюється на інструмент, що реально допомагає підвищувати ефективність роботи підприємства.

Отже, методичні підходи до оцінювання фінансових результатів поєднують як сучасні, так і вже перевірені часом інструменти. Вони враховують вплив зовнішніх факторів і цифрових технологій та базуються на аналізі звіту про фінансові результати, розрахунку рентабельності, використанні факторних моделей і таких показників, як EVA, EBITDA чи грошові потоки. Хоч ці методи є доволі складними, саме вони дають змогу отримати об'єктивне уявлення про реальний стан підприємства та його майбутні можливості. Це особливо важливо для всіх користувачів фінансової інформації, які покладаються на достовірні дані для ухвалення рішень.

Після розкриття підходів до оцінки фінансових результатів важливо проаналізувати, наскільки підприємство є стабільним у фінансовому плані. Тому далі розглянемо показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.

2.3. Аналітична оцінка ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства

Ліквідність, платоспроможність і фінансова стійкість характеризують основні параметри фінансового стану підприємства та показують, наскільки воно здатне працювати як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді. Ці показники мають особливе значення для інвесторів, кредиторів, постачальників і державних органів, оскільки саме від рівня фінансової стійкості залежить здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, залучати додаткові ресурси та підтримувати конкурентні позиції. Як зазначає Семенова, аналіз ліквідності й платоспроможності є одним із основних напрямів фінансової діагностики, адже дозволяє своєчасно виявити потенційні ризики неплатоспроможності [33, с. 44].

Методичні підходи до оцінювання ліквідності ґрунтуються на порівнянні обсягів поточних активів і короткострокових зобов'язань. Найчастіше використовують коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності, які показують, наскільки підприємство може погасити свої короткострокові борги за рахунок найбільш ліквідних активів. Узагальнену характеристику цих показників наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Основні показники ліквідності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення	Економічний зміст
Поточна ліквідність (CR)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1,5–2,5	Забезпеченість поточних зобов'язань усіма оборотними активами
Швидка ліквідність (QR)	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	1,0–1,5	Здатність погашати борги найбільш мобільними активами
Абсолютна ліквідність (AR)	(Грошові кошти + Короткострокові інвестиції) / Поточні зобов'язання	0,2–0,3	Наявність грошових коштів для негайного погашення боргів

Джерело: складено автором на основі [33].

Основна мета аналізу ліквідності полягає у визначенні запасу фінансової гнучкості підприємства. Якщо коефіцієнти мають значення нижче нормативних, це може свідчити про ризик нестачі ресурсів для своєчасного погашення зобов'язань. Натомість надто високі показники можуть сигналізувати про нераціональне використання активів, коли надмірні кошти «заморожені» у малодоходних чи надто ліквідних формах. У практичній частині доцільно здійснити розрахунок цих коефіцієнтів на основі фінансової звітності підприємства (див. додаток А), щоб простежити їхню динаміку та оцінити здатність підприємства виконувати короткострокові зобов'язання.

Аналіз платоспроможності охоплює вже довгострокову перспективу та пов'язаний із оцінкою структури капіталу підприємства. Основними показниками тут є коефіцієнт автономії, коефіцієнт покриття відсотків та співвідношення позикового і власного капіталу. Ці індикатори дають змогу визначити, наскільки підприємство залежить від залучених коштів і чи здатне генерувати достатній прибуток для обслуговування боргових зобов'язань. Для впорядкування таких показників у науковій літературі використовується класифікація, подана на рис. 2.2.

Рисунок 2.2 – Класифікація показників платоспроможності підприємства
Джерело: складено автором на основі [33].

Для оцінювання фінансової стійкості використовують як абсолютні, так і відносні показники. До абсолютних належать власні оборотні кошти, наявність або нестача джерел покриття запасів, а також чистий оборотний капітал. Відносні індикатори включають коефіцієнт фінансової стійкості, показник покриття інвестицій та рівень маневреності власного капіталу. Узагальнену характеристику цих показників наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення	Економічний зміст
Власні оборотні кошти	Власний капітал – Необоротні активи	> 0	Наявність джерел для фінансування оборотних активів
Маневреність власного капіталу	Власні оборотні кошти / Власний капітал	0,2–0,5	Частка капіталу, доступна для маневрування
Коефіцієнт покриття інвестицій	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Необоротні активи	> 1	Забезпеченість довгострокових інвестицій стабільними джерелами

Джерело: складено автором на основі [33].

Практичне значення аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні того, наскільки підприємство здатне зберігати рівновагу між гнучкістю та стабільністю. Швидке зростання часто забезпечується за рахунок значної частки позикового капіталу, однак у такому разі підвищується ризик втрати платоспроможності. Оптимальна пропорція між власними та залученими ресурсами формується з урахуванням рівня довіри інвесторів і банківських установ. У цьому контексті важливо враховувати галузеві особливості: для промислових підприємств зазвичай характерна більша залежність від позикових коштів, тоді як у сфері послуг частіше переважає модель самофінансування.

Оцінювання ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості доцільно проводити із поєднанням ретроспективного та перспективного підходів. Ретроспективний аналіз спирається на дані минулих періодів і дає можливість простежити динаміку змін. Перспективний, навпаки, орієнтований на прогнозування майбутнього стану підприємства з урахуванням ринкової кон'юнктури, вартості ресурсів та рівня інфляції. Поєднання цих підходів забезпечує основу для обґрунтованих управлінських рішень і дозволяє формувати реалістичні сценарії розвитку підприємства.

Для практичного підтвердження методики доцільно провести розрахунок відповідних показників на основі фінансової звітності конкретного підприємства. Наприклад, аналіз відкритих даних ТОВ «Фора» (Додаток А – Додаток К) або ТОВ «Сільпо-Фуд» (Додаток Л – Додаток С) дає можливість простежити, як зовнішні

шоки та кризові явища впливають на рівень ліквідності та платоспроможності. На основі цих даних можна побудувати діаграми динаміки коефіцієнтів (рис. 2.2), що дозволить наочно відобразити основні тенденції та зміни у фінансовому стані підприємства.

Для прикладного підтвердження методики доцільно виконати розрахунок зазначених показників на основі фінансової звітності двох підприємств роздрібної торгівлі — ТОВ «Фора» (див. додатки А–К) та ТОВ «Сільпо-Фуд» (див. додатки Л–С). Такий підхід дозволяє простежити, як зовнішні шоки та кризові явища вплинули на рівень їх ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, а також оцінити динаміку формування фінансових результатів. Узагальнені результати подано у табл. 2.5 (показники ліквідності та фінансової стійкості) і табл. 2.6 (показники рентабельності).

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Фора» і ТОВ «Сільпо-Фуд», 2020–2025 рр.

Показник	Компанія	2020	2021	2022	2023	2024
Поточна ліквідність (CR)	ТОВ «Фора»	0,82	0,65	0,71	0,67	0,66
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	0,78	0,54	0,41	0,44	0,46
Швидка ліквідність (QR)	ТОВ «Фора»	0,56	0,38	0,38	0,38	0,37
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	0,48	0,31	0,19	0,28	0,21
Абсолютна ліквідність (AR)	ТОВ «Фора»	0,09	0,07	0,09	0,14	0,18
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	0,13	0,06	0,09	0,05	0,07
Власні оборотні кошти	ТОВ «Фора»	-1739291	-2864800	-3318577	-4524259	-5356588
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	-	-	-	-	-
Маневреність власного капіталу	ТОВ «Фора»	-25,34	-32,20	-41,98	-45,02	-10,27
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	14,42	8,87	3,07	2,95	3,39
Коефіцієнт покриття інвестицій	ТОВ «Фора»	0,64	0,42	0,48	0,44	0,48
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	0,72	0,45	0,24	0,18	0,22

Джерело: складено автором на основі Додатків А-С.

Аналіз динаміки показників ліквідності та фінансової стійкості свідчить, що ТОВ «Фора» у 2020–2024 рр. працювало за умов недостатнього забезпечення оборотними активами. Поточна ліквідність коливалася в межах 0,65–0,82, що суттєво нижче нормативного значення (>1), а це означає, що підприємство не має достатнього запасу ресурсів для погашення короткострокових зобов'язань. Показник швидкої ліквідності також залишався критично низьким (0,37–0,56), що вказує на слабку мобільність найбільш ліквідних активів. Абсолютна ліквідність становила 0,07–0,18, тобто лише 7–18 % поточних боргів можуть бути покриті грошовими коштами та їх еквівалентами.

Власні оборотні кошти упродовж усіх років мали від'ємне значення, що свідчить про відсутність довгострокових джерел фінансування оборотних активів. Маневреність власного капіталу залишалася від'ємною (від –25 % до –45 %), що підкреслює жорстку залежність підприємства від позикових ресурсів. Коефіцієнт покриття інвестицій також був нижчим за норматив і змінювався в діапазоні 0,42–0,64, що вказує на слабку довгострокову стійкість.

У сукупності ці результати свідчать про наявність суттєвих ризиків неплатоспроможності та високого рівня фінансової нестабільності підприємства.

У порівнянні з ТОВ «Фора» підприємство ТОВ «Сільпо-Фуд» демонструє дещо кращі результати, хоча загальний рівень ліквідності та стійкості також не можна вважати достатнім. Поточна ліквідність упродовж 2020–2024 рр. перебувала в межах 0,41–0,78, що свідчить про нестачу оборотних ресурсів для покриття короткострокових зобов'язань. Показник швидкої ліквідності становив 0,31–0,49, тобто лише 31–49 % короткострокових боргів могли бути погашені високоліквідними активами. Абсолютна ліквідність коливалася в межах 0,05–0,13, що свідчить про дуже низький запас грошових коштів і їх еквівалентів.

Певною позитивною ознакою є те, що власні оборотні кошти залишалися додатними протягом усього періоду (291–987 млн грн), хоча їхній обсяг істотно змінювався, що свідчить про нестабільність структури фінансування. Маневреність власного капіталу перебувала в межах 2,95–14,42 %, тобто підприємство мало хоча б мінімальний запас фінансової гнучкості. Однак коефіцієнт покриття інвестицій

продemonстрував суттєве погіршення: із 0,72 у 2020 р. він знизився до 0,22 у 2024 р., що свідчить про зростання залежності від позикових коштів та ослаблення довгострокової фінансової стійкості компанії

Порівняльний аналіз двох підприємств показує, що для обох компаній характерні дуже низькі значення ліквідності, що загалом є типовим для роздрібно́ї торгівлі, де значна частина ресурсів зосереджена в товарних запасах. Водночас фінансове становище ТОВ «Фора» є значно складнішим: від’ємні чисті оборотні кошти та негативна маневреність власного капіталу свідчать про те, що підприємство фактично функціонує переважно за рахунок позикових джерел.

ТОВ «Сільпо-Фуд» демонструє більш стабільні результати, оскільки має позитивні власні оборотні кошти та певний запас фінансової маневреності, хоча показники ліквідності також залишаються на низькому рівні. Разом із тим, негативною тенденцією є суттєве зменшення коефіцієнта покриття інвестицій, що вказує на зростання залежності компанії від позикового капіталу та потребує посиленої уваги менеджменту.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що ТОВ «Сільпо-Фуд» перебуває у відносно стабільнішому становищі, тоді як ТОВ «Фора» стикається з критичною нестачею власних ресурсів, що підвищує ризик неплатоспроможності та знижує довіру з боку інвесторів і кредиторів.

Щоб оцінити фінансовий стан підприємств більш комплексно, після аналізу ліквідності та стійкості доцільно розглянути рентабельність. У таблиці 2.6 наведено показники рентабельності ТОВ «Фора» і ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2020–2025 рр., які дають змогу простежити, наскільки ефективно компанії використовують свої ресурси для отримання прибутку.

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Фора» свідчить про нестабільність результатів діяльності у 2020–2024 рр. Рентабельність продажу змінювалася в межах від $-0,002$ до $0,003$ і фактично залишалася на нульовому рівні, що означає майже повну відсутність прибутку від реалізації продукції. Рентабельність активів також мала хвилеподібну динаміку: від $-0,009$ у 2020 р. до $0,011$ у 2024 р., тобто підприємству лише частково вдалося вийти зі збитковості.

Таблиця 2.6 – Показники рентабельності ТОВ «Фора» і ТОВ «Сільпо-Фуд», 2020–2025 рр.

Показник	Компанія	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність продажу	ТОВ «Фора»	-0,002	0,001	0,0005	0,0005	0,003
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	-0,05	-0,03	-0,11	-0,02	0,002
Рентабельність активів (ROA)	ТОВ «Фора»	-0,009	0,003	0,001	0,002	0,011
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	-0,09	-0,06	-0,21	-0,06	0,005
Рентабельність капіталу (ROE)	ТОВ «Фора»	-0,57	0,2	0,12	0,14	0,22
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	2,71	0,64	0,71	0,18	-0,02
Рентабельність витрат	ТОВ «Фора»	0,3	0,32	0,37	0,34	0,39
	ТОВ «Сільпо-Фуд»	0,36	0,39	0,38	0,4	0,43

Джерело: складено автором на основі Додатків А-С

Показник рентабельності власного капіталу у 2020 р. був різко від’ємним (–0,57), проте впродовж 2021–2024 рр. він вийшов на позитивні значення — у межах 0,12–0,22. Це свідчить про часткове відновлення прибутковості бізнесу, однак такий рівень усе ще є недостатнім для формування інвестиційної привабливості. Рентабельність витрат мала тенденцію до зростання: з 0,30 у 2020 р. до 0,39 у 2024 р., що вказує на певне покращення ефективності операційної діяльності та економію ресурсів.

Фінансові результати ТОВ «Сільпо-Фуд» демонструють іншу динаміку порівняно з ТОВ «Фора». Рентабельність продажу у 2020–2023 рр. залишалась від’ємною або близькою до нуля (від –0,11 до –0,02), і лише у 2024 р. підприємству вдалося досягти незначного позитивного значення — 0,002. Це свідчить про труднощі у формуванні прибутку в умовах високої собівартості та цінової волатильності на ринку роздрібно́ї торгівлі.

Рентабельність активів коливалася ще різкіше: від мінімального значення –0,21 у 2022 р. до 0,005 у 2024 р., що вказує на тривалий період збиткової діяльності та лише часткове покращення у новітній період. Показник рентабельності власного капіталу у 2020 р. був надзвичайно високим (2,71), проте в наступні роки різко знизився — до 0,18 у 2023 р. та –0,02 у 2024 р. Така динаміка свідчить про суттєве падіння ефективності використання власних ресурсів та посилення фінансових ризиків.

Разом із тим рентабельність витрат мала більш стабільний характер і перебувала у межах 0,36–0,43. Це вказує на те, що підприємству вдавалося контролювати собівартість продукції навіть за умов значного навантаження на витрати та змін ринкової кон'юнктури.

Порівняння показників рентабельності двох компаній дає змогу сформулювати кілька важливих висновків. По-перше, і ТОВ «Фора», і ТОВ «Сільпо-Фуд» стикаються з труднощами у формуванні стабільного рівня прибутковості, що проявляється у низьких або від'ємних значеннях рентабельності продажу та активів.

По-друге, «Фора» демонструє більш послідовне відновлення рентабельності власного капіталу, тоді як «Сільпо-Фуд» пережив різке падіння цього показника, що може бути наслідком високого боргового навантаження або значних фінансових витрат.

По-третє, за рентабельністю витрат обидві компанії показують близькі результати, проте впродовж 2020–2024 рр. «Сільпо-Фуд» мав дещо кращу динаміку, що вказує на більш ефективне управління витратами в умовах ринкової нестабільності. Загалом ТОВ «Фора» виглядає більш стійким у процесі відновлення прибутковості після кризових періодів, тоді як для ТОВ «Сільпо-Фуд» характерне різке зниження рентабельності власного капіталу, що потребує перегляду фінансової стратегії та політики управління ресурсами.

Важливо також враховувати певні обмеження розглянутих методик. Перш за все, усі показники розраховуються на основі даних фінансової звітності, яка може містити викривлення як через особливості облікової політики, так і через можливі навмисні маніпуляції. Крім того, у роздрібній торгівлі нормативні значення коефіцієнтів потребують уточнення та адаптації до галузевої специфіки, оскільки універсальні орієнтири не завжди відображають реальний стан підприємств. Статична природа окремих коефіцієнтів також не дозволяє повною мірою оцінити фінансову ситуацію за умов швидких ринкових змін. Тому їх доцільно доповнювати прогнозними моделями, аналізом грошових потоків та

іншими інструментами, що забезпечують більш комплексне бачення фінансового стану підприємства.

Отже, аналітична оцінка ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості є ключовою складовою системи фінансового аналізу. Вона спирається на комплекс коефіцієнтів, які відображають здатність підприємства виконувати коротко- і довгострокові зобов'язання, ефективність структури капіталу та рівень його фінансової незалежності. Поєднання ретроспективного та перспективного підходів, а також практичне використання результатів аналізу під час ухвалення кредитних, інвестиційних і управлінських рішень дозволяє сформувати цілісне уявлення про фінансовий стан підприємства та його стійкість до зовнішніх і внутрішніх викликів.

Проведений аналіз ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості дає змогу оцінити поточну результативність підприємства та його фінансову стабільність. Проте у сучасних умовах швидких економічних і технологічних змін постає потреба у вдосконаленні підходів до фінансового аналізу. Це зумовлює перехід до розгляду сучасних тенденцій розвитку методики аналізу фінансової звітності в умовах цифровізації, що є предметом підрозділу 2.4.

2.4. Сучасні тенденції удосконалення методики аналізу фінансової звітності в умовах цифровізації

У сучасних умовах господарювання цифровізація стає одним із ключових чинників розвитку методів аналізу фінансової звітності. Автоматизовані інструменти поступово витісняють традиційні підходи, що ґрунтувалися виключно на використанні фінансових звітів і ручних розрахунків. Це не лише прискорює процес обробки даних, а й підвищує точність та обґрунтованість аналітичних висновків. Під впливом глобалізації, технологічного прогресу та зростаючої потреби в оперативних управлінських рішеннях підприємства вимушені

адаптовувати свої аналітичні системи до нових цифрових вимог.

Усі етапи аналітичного процесу сьогодні перебувають під впливом цифровізації: від збирання даних та перевірки їхньої достовірності до моделювання, прогнозування та формування інтерактивних звітів. Використання електронних форматів звітності вже стало обов'язковою вимогою для багатьох підприємств, особливо для публічних компаній, які працюють із форматом XBRL [20]. Це сприяє узгодженості фінансових даних і полегшує їх інтеграцію у глобальні інформаційні системи, що, своєю чергою, дозволяє здійснювати коректні міжгалузеві й міжнародні порівняння.

Завдяки цифровим інструментам аналітик отримує можливість оперативно формувати потрібні показники та виконувати комплексні зіставлення без значних витрат часу на первинну обробку даних. У результаті з'являється більше часу для інтерпретації отриманої інформації, що підвищує якість управлінських рішень.

Одним із ключових наслідків цифровізації є поява потужних інструментів бізнес-аналітики, зокрема Power BI, Tableau, Qlik Sense, які дають змогу опрацьовувати великі масиви даних практично в режимі реального часу. Завдяки інтеграції з бухгалтерськими системами (BAS, SAP) ці платформи автоматично перетворюють дані фінансової звітності на інтерактивні панелі управління. Керівництво отримує доступ до ключових фінансових показників у будь-який момент, а візуалізація у вигляді діаграм та індикаторів ризику дозволяє швидко виявляти відхилення від запланованих значень та приймати своєчасні управлінські рішення.

Важливим етапом цифрової трансформації аналітичного процесу є впровадження штучного інтелекту та методів машинного навчання, які дедалі частіше застосовуються для оцінювання фінансових результатів [23]. Такі алгоритми здатні не лише виявляти приховані взаємозв'язки між показниками, а й формувати прогнози щодо майбутнього фінансового стану підприємства. На основі динаміки доходів, витрат та операційних грошових потоків система може моделювати кілька можливих сценаріїв розвитку бізнесу та визначати ймовірність їх реалізації. Врахування цих сценаріїв дає змогу мінімізувати ризики та підвищити

обґрунтованість управлінських рішень, що особливо важливо в умовах нестабільності та швидких змін зовнішнього середовища.

Окрему увагу сьогодні приділяють інтеграції нефінансових відомостей у процес оцінювання діяльності підприємства. Розширене уявлення про стійкість бізнесу формується з урахуванням ESG-показників (екологічних, соціальних та управлінських), які дедалі частіше аналізуються за допомогою сучасних цифрових інструментів. Інвестори вже оцінюють компанії не лише за рівнем прибутковості, а й за відповідальністю щодо довкілля, умов праці, корпоративного управління. Це змінює підхід до аналізу фінансової звітності: він поступово трансформується від суто економічної оцінки до інтегрованого аналізу, який поєднує фінансові й нефінансові параметри, формуючи більш повну картину розвитку підприємства.

Трансформація аналітичних інструментів зумовлює потребу у переосмисленні ролі аналітика. Якщо раніше його основним завданням був ручний розрахунок коефіцієнтів і складання таблиць, то нині акцент зміщується у бік інтерпретації результатів, які генерують цифрові системи. Аналітик фактично стає консультантом, який пояснює отримані дані, формує висновки для управління та бере участь у розробці стратегічних рішень. У таких умовах особливого значення набуває володіння інструментами ВІ-систем та розуміння принципів прогностичної аналітики. Це вимагає від фахівців нових компетенцій, зокрема навичок роботи зі штучним інтелектом та алгоритмами машинного навчання, що стають невід'ємною частиною сучасної фінансової аналітики.

Водночас цифровізація супроводжується низкою викликів, які необхідно враховувати під час організації аналітичного процесу. Насамперед йдеться про кібернетичні ризики: зростання обсягів даних і перехід до хмарних сервісів потребують посиленого захисту інформації та впровадження сучасних засобів кібербезпеки. Крім того, вагомою проблемою для малих і середніх підприємств залишається висока вартість упровадження сучасних програмних рішень.

Існує й інша загроза — надмірна автоматизація. У разі повного покладання на алгоритми без участі фахівця можлива поява помилкових висновків, особливо якщо початкові дані є неточними або спотвореними. Саме тому цифрові

інструменти мають не замінювати професійний аналітичний підхід, а доповнювати його, підвищуючи оперативність і точність оцінювання.

Для наочності нижче наведено порівняння традиційних і сучасних методик аналізу фінансової звітності (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Порівняння традиційних та сучасних методик аналізу фінансової звітності

Критерій	Традиційні методики	Методики в умовах цифровізації
Джерела даних	Форми фінансової звітності, дані бухгалтерського обліку	Електронна звітність (XBRL), Big Data, інтегровані корпоративні бази даних
Збирання та підготовка даних	Ручне введення, висока ймовірність помилок	Автоматичне завантаження даних із систем ERP/CRM, валідація та очищення даних
Інструменти обробки	Excel, калькулятори, локальні програми	BI-системи (Power BI, Tableau, Qlik), ERP (SAP, Oracle), AI-аналітика, Python/R
Швидкість аналізу	Низька, залежить від людини	Висока, наближена до реального часу
Тип аналізу	Ретроспективний, оцінка минулих результатів	Прогнозний, сценарний, інтегрований, у режимі реального часу
Глибина аналізу	Обмежена кількістю ручних розрахунків	Аналіз великих масивів даних, пошук прихованих закономірностей (machine learning)
Точність і надійність	Низька через високий людський фактор	Висока завдяки автоматизації, вбудованим алгоритмам контролю
Візуалізація результатів	Таблиці, статичні графіки	Інтерактивні дашборди, 3D-візуалізація, автоматичні звіти
Оперативність управлінських рішень	Залежить від часу підготовки звітів	Миттєва реакція завдяки аналітиці в реальному часі
Людський фактор	Високий вплив, ризик помилок	Мінімізований, аналітик зосереджується на інтерпретації та прогнозуванні
Інтеграція нефінансових показників	Практично відсутня	ESG-показники, KPI, нефінансові індикатори у складі інтегрованої звітності
Можливості контролю та аудиту	Обмежені, ручна перевірка	Автоматичне виявлення аномалій, цифровий аудит, внутрішній контроль у режимі реального часу

Джерело: складено автором на основі [50]

Дані таблиці 2.7 свідчать, що сучасні цифрові технології суттєво поглиблюють аналітичний процес, роблячи його швидшим, точнішим і зручнішим. Якщо традиційні методики здебільшого спиралися на оцінювання результатів минулих періодів, то електронні інструменти не обмежуються лише

ретроспективою. Вони дозволяють формувати прогнози, будувати сценарні моделі та відтворювати можливі варіанти майбутнього розвитку підприємства. Завдяки цьому аналіз фінансової звітності набуває стратегічного характеру та перетворюється на дієвий інструмент управління.

Цифровізація суттєво змінює культуру фінансового аналізу в Україні. Підприємства отримують відчутну конкурентну перевагу завдяки впровадженню XBRL-звітності та BI-систем, оскільки саме ці інструменти забезпечують оперативну реакцію на зміни зовнішнього середовища. Триваючі економічні загрози й умови воєнного часу лише підкреслили потребу у швидкому доступі до достовірних даних та високому рівні прозорості аналітичних процесів. За таких умов інтеграція фінансового та управлінського аналізу в межах єдиних цифрових платформ, які гарантують актуальність інформації для всіх рівнів менеджменту, має стати одним із ключових напрямів розвитку у найближчі роки.

Досвід міжнародних компаній підтверджує, що цифровізація фінансової аналітики поступово перетворюється на стандарт корпоративного управління. У країнах ЄС системи XBRL застосовуються вже понад десятиліття, що забезпечує подання фінансової звітності в уніфікованому форматі та спрощує доступ до неї всіх зацікавлених сторін [50]. Завдяки цьому суттєво зростає прозорість ринків капіталу, адже інвестори можуть оперативно порівнювати дані великої кількості підприємств без додаткової ручної обробки. У США цифрова трансформація аналізу звітності активно розвивається на основі Big Data та прогнозної аналітики, що дає змогу банкам, інвестиційним фондам і аналітичним агентствам моделювати поведінку компаній у різних економічних умовах та швидше виявляти потенційні ризики.

Перспективним напрямом розвитку фінансової аналітики є застосування штучного інтелекту для оцінювання та моделювання фінансових ризиків. Системи на базі машинного навчання здатні опрацьовувати великі масиви фінансової звітності та виявляти приховані закономірності, які залишаються непомітними під час традиційного аналізу. Наприклад, зміни у співвідношенні дебіторської заборгованості до поточних зобов'язань можуть сигналізувати про загрозу втрати

фінансової стійкості ще до того, як це буде відображено у класичних фінансових коефіцієнтах.

Крім того, алгоритми штучного інтелекту здатні ідентифікувати аномалії у звітності, що можуть свідчити про можливі маніпуляції або ознаки шахрайства. Це значно підсилює функцію контролю та зменшує ризики інформаційних викривлень, роблячи процес аналізу більш надійним та об'єктивним.

З іншого боку, цифровізація змінює і сам підхід до формування управлінської звітності. Якщо раніше основний акцент робився на підготовці фінансових звітів раз на квартал чи рік, то сьогодні ключовим завданням стає створення інтегрованої інформаційної платформи, яка забезпечує доступ до актуальних даних у режимі реального часу. У таких умовах зростає значення інтерактивних дашбордів, що дають змогу керівництву відстежувати не лише традиційні фінансові коефіцієнти, а й нефінансові індикатори — продуктивність персоналу, рівень задоволеності клієнтів, екологічні параметри. Поєднання цих факторів формує більш повну та реалістичну картину розвитку підприємства, підсилюючи аналітичні можливості менеджменту.

В Україні процес цифровізації аналізу фінансової звітності має свої особливості. По-перше, розвиток відбувається нерівномірно: великі компанії, фінансові установи та банки активно впроваджують ВІ-рішення, тоді як малий і середній бізнес здебільшого продовжує покладатися на Excel як основний аналітичний інструмент. По-друге, впровадження XBRL у багатьох підприємствах досі супроводжується технічними труднощами, зокрема браком підготовлених фахівців і недостатнім рівнем цифрової компетентності бухгалтерського персоналу. По-третє, значним викликом залишається висока вартість сучасного програмного забезпечення, що стримує його доступність для невеликих компаній.

Одним із можливих шляхів розв'язання окреслених проблем може стати посилення державної підтримки цифровізації бухгалтерського обліку та фінансового аналізу. Створення єдиної безкоштовної платформи на базі XBRL для подання та аналізу фінансової звітності здатне підвищити якість інформації та суттєво зменшити витрати підприємств, особливо малого й середнього бізнесу. Не

менш важливою є проблема підготовки кадрів. Для забезпечення потреб ринку у фахівцях нової генерації закладам вищої освіти варто інтегрувати в освітні програми дисципліни, спрямовані на формування компетентностей у сфері цифрових фінансових технологій.

Окремої уваги потребує антикризовий аналіз у поєднанні з цифровими інструментами. Сьогодні українські підприємства працюють в умовах високої невизначеності, спричиненої воєнними загрозами та нестабільністю макроекономічних показників. Завдяки сучасним цифровим рішенням стає можливим оперативне моделювання сценаріїв «стрес-тестування» компаній та визначення меж їх фінансової стійкості. Це дозволяє своєчасно розробляти заходи зі зниження ризиків та підвищення життєздатності бізнесу. Для компаній, що планують залучати інвестиції від міжнародних партнерів, подібні інструменти мають особливе значення, оскільки рівень довіри безпосередньо залежить від прозорості та якості аналітичної інформації.

Отже, впровадження цифрових технологій в аналіз фінансової звітності слід розглядати не як технічне оновлення інструментів, а як стратегічний напрям розвитку корпоративного управління. Саме цифрові рішення формують нову культуру прозорості та підзвітності бізнесу. Успіху досягатимуть ті компанії, які інтегрують сучасні аналітичні системи у щоденну практику та забезпечать належний рівень цифрових і аналітичних компетентностей своїх працівників.

Таким чином, актуальні тенденції вдосконалення методики аналізу фінансової звітності визначаються зміною ролі аналітика, інтеграцією нефінансових показників, автоматизацією процесів та активним використанням цифрових інструментів. Такі трансформації відкривають нові можливості для формування стійкої фінансової системи, зниження ризиків і підвищення прозорості бізнесу. Водночас їх реалізація потребує інвестицій у технологічні рішення, підготовку кваліфікованого персоналу та розвиток ефективних засобів кібербезпеки. У перспективі результативність підприємств зростатиме завдяки інтеграції цифрових технологій у процеси аналізу й управління.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Аудит фінансової звітності як інструмент підтвердження достовірності та підвищення довіри до інформації

Аудит фінансової звітності в сучасних умовах господарювання виступає невід’ємною складовою інфраструктури фінансового ринку. Його головне призначення полягає у підтвердженні достовірності та повноти даних звітності, що формує довіру з боку інвесторів, кредиторів, державних органів та інших користувачів інформації. Результатом аудиту є незалежна професійна думка, яка фактично слугує «знаком якості» оприлюдненої фінансової інформації. Відповідно до підходу Міжнародної федерації бухгалтерів, аудит фінансової звітності розглядається як процедура, спрямована на зниження інформаційного ризику шляхом надання розумної впевненості у відсутності суттєвих викривлень у звітності [54, с. 21].

У численних вітчизняних і зарубіжних дослідженнях підкреслюється, що аудит є ключовим механізмом забезпечення прозорості та підзвітності бізнесу. Оскільки значна частина управлінських рішень ґрунтується саме на даних фінансової звітності, будь-яке викривлення цієї інформації може спричинити серйозні фінансові та репутаційні втрати [55, с. 18]. Світова практика надає достатньо прикладів, коли маніпуляції у звітності призводили до масштабних корпоративних скандалів (Enron, WorldCom, Lehman Brothers). Подібні ситуації переконливо демонструють, наскільки важливою є роль незалежного аудиту у ранньому виявленні ризиків та попередженні зловживань.

Вітчизняна практика переконливо демонструє потребу в удосконаленні якості аудиторських послуг. За результатами досліджень Лубенченко О. та Василюк І., рівень довіри до аудиторських висновків в Україні істотно

поступається показникам країн ЄС, що пояснюється слабкістю механізмів суспільного нагляду та недостатнім рівнем розвитку внутрішнього контролю на підприємствах [56, с. 12]. Це зумовлює необхідність подальшої модернізації організаційних, методичних та регуляторних засад аудиту.

Одним із ключових чинників формування довіри є незалежність аудитора. Лише за умови відсутності фінансової, управлінської чи будь-якої іншої зацікавленості аудитора можна говорити про об'єктивність і професійність його висновків. Кармазіна О.А. слушно підкреслює, що підтримання професійного скептицизму та неупередженості виступає базовою умовою високоякісного аудиту [57, с. 48]. У цьому контексті незалежність не є формальною вимогою, а стає фундаментальною передумовою надійності аудиторської думки.

Аудит фінансової звітності виконує також функцію інструмента діагностики ризиків і запобігання шахрайству. Ченаш О. та Ковальчук Н. зазначають, що саме в результаті незалежних перевірок виявляється більшість випадків маніпулювання фінансовими показниками [58, с. 87]. Йдеться не лише про умисні дії, але й про суттєві помилки у звітності, які здатні вплинути на оцінку фінансового стану підприємства й призвести до неправильних управлінських рішень.

Значний інтерес становить і міжнародний досвід. У країнах Європейського Союзу аудиторський висновок є обов'язковим елементом звітності публічних компаній, що забезпечує високий рівень прозорості для інвесторів і ринку капіталів. У Сполучених Штатах особлива увага приділяється питанням аудиторської відповідальності: аудитори несуть як фінансову, так і репутаційну відповідальність за неналежне виконання своїх професійних обов'язків. Такий підхід стимулює підвищення якості аудиторських процедур та зміцнює довіру до перевіреної інформації.

Для наочності доцільно узагальнити взаємозв'язок між завданнями аудиту, очікуваннями користувачів та реальними результатами (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Аудит фінансової звітності: очікування користувачів та реальні результати

Завдання аудиту	Очікування користувачів	Реальні результати аудиту
Підтвердження достовірності звітності	Абсолютна гарантія відсутності помилок і шахрайства	Надання розумної, а не абсолютної впевненості
Запобігання банкрутствам	Виявлення усіх ризиків та загроз	Оцінка ризиків, але без гарантії їх уникнення
Прозорість і довіра	Повна прозорість фінансової інформації	Зниження інформаційного ризику, підвищення довіри
Підвищення ефективності управління	Конкретні рекомендації для менеджменту	Лише загальні висновки щодо якості звітності

Джерело: узагальнено за інформацією [54; 55; 56]

Отже, узагальнюючи результати дослідження ролі аудиту фінансової звітності, можна стверджувати, що він є ключовим елементом забезпечення прозорості, надійності та підзвітності бізнесу в сучасних умовах господарювання. Незалежна перевірка створює основу для прийняття обґрунтованих рішень інвесторами, кредиторами й державними установами, знижує ризики викривлення фінансових даних і сприяє запобіганню шахрайству. Водночас дані таблиці 3.1 засвідчують наявність так званого «очікуваного розриву» — різниці між вимогами та уявленнями користувачів про результати аудиту і тими можливостями, які аудит об'єктивно може забезпечити. Багато стейкхолдерів сприймають аудит як інструмент абсолютної гарантії достовірності звітності, тоді як за міжнародними стандартами він надає лише розумну впевненість щодо відсутності суттєвих викривлень.

Подолання цього розриву можливе завдяки підвищенню якості комунікації між аудитором і користувачами, удосконаленню методологічних підходів, посиленню системи професійного нагляду та розвитку культури фінансової грамотності. Саме синтез професійної незалежності, методичної обґрунтованості та прозорості взаємодії зі стейкхолдерами забезпечує зростання довіри до аудиту та визначає його роль у зміцненні фінансової стабільності підприємств.

Важливо підкреслити, що аудит фінансової звітності виконує не лише контрольну, а й виразну превентивну функцію. Сам факт того, що підприємство підлягає аудиторській перевірці, чинить дисциплінуючий вплив на менеджмент, зменшує ймовірність маніпуляцій зі звітністю та стимулює більш відповідальний підхід до формування облікових даних [59, с. 33]. У сучасній практиці аудитори все частіше застосовують ризико-орієнтований підхід, який зосереджує увагу на тих ділянках обліку, де ймовірність суттєвих викривлень є підвищеною. Це дає змогу раціональніше розподіляти аудиторські ресурси, скорочувати витрати часу на малозначущі процедури та зосереджуватися на ключових аспектах, що формують фінансовий результат і впливають на користувачів звітності. Зрештою, ризико-орієнтований підхід забезпечує якісніше формування аудиторської думки та підвищує її цінність у прийнятті управлінських рішень.

Не менш важливим напрямом розвитку аудиту є інтеграція цифрових технологій. Використання сучасних інформаційних систем дає змогу автоматизувати вибірку даних, оперативно аналізувати великі масиви інформації та істотно зменшувати ризик технічних помилок, властивих ручним процедурам. Результати останніх досліджень свідчать, що застосування аналітичних інструментів на основі штучного інтелекту підвищує ймовірність виявлення шахрайських дій на 30–40 % [60, с. 41]. Це підтверджує, що цифровізація стає не лише інструментальною підтримкою аудиторських процедур, а фундаментальним вектором еволюції професії, який визначатиме ефективність, глибину та надійність перевірок у найближчі роки.

Аудит фінансової звітності має не лише професійне, але й важливе суспільне значення. У країнах з розвиненими ринковими економіками саме аудиторський висновок виступає основою довіри до інформації, оприлюдненої підприємством, та визначає її придатність для ухвалення інвестиційних, кредитних і стратегічних рішень. Зарубіжні дослідники підкреслюють, що ефективність функціонування фондових ринків безпосередньо пов'язана з рівнем довіри до фінансової інформації, а отже – з якістю аудиторського контролю [61, с. 25]. В українських реаліях роль аудиту є не менш значущою: підтверджена незалежним аудитором фінансова звітність суттєво підвищує довіру інвесторів, банків та

міжнародних організацій до підприємства, зміцнюючи його репутацію та інвестиційну привабливість.

У сучасних умовах аудит дедалі більше розглядається як важливий інструмент державного регулювання та забезпечення стабільності фінансового ринку. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» визначає чіткі вимоги до професійної підготовки аудиторів, організаційних засад їх роботи, а також передбачає створення системи суспільного нагляду за аудиторською діяльністю [62]. Запровадження такого нагляду покликане гарантувати якість аудиторських послуг, підвищити рівень професійної відповідальності аудиторів та захистити інтереси користувачів фінансової інформації.

У країнах Європейського Союзу регулювання аудиторської діяльності ґрунтується на положеннях Директиви 2006/43/ЄС, яка встановлює вимоги до незалежності аудитора, визначає обов'язковість аудиту для підприємств, що становлять суспільний інтерес, а також регламентує механізми контролю якості та відповідальності аудиторів [63]. Гармонізація вітчизняного законодавства з європейськими стандартами є важливим кроком на шляху інтеграції України до міжнародного ринку капіталу, адже підвищує довіру до національної аудиторської системи та створює умови для розвитку інвестиційного середовища.

Особливого значення у структурі аудиторської перевірки набуває питання аудиторського ризику. Жоден аудит не може забезпечити абсолютної гарантії щодо відсутності викривлень у фінансовій звітності, оскільки аудитори працюють за принципом вибіркості, застосовуючи професійне судження та ризикоорієнтований підхід. Саме це обумовлює існування феномену «прогалини очікувань» – розриву між тим, що користувачі звітності очікують отримати від аудиту, та тим, що аудит фактично може забезпечити [64, с. 77].

Частина користувачів, зокрема інвестори та кредитори, помилково вважають, що аудитор зобов'язаний передбачати потенційні банкрутства чи повністю гарантувати фінансову стабільність підприємства. Насправді ж мета аудиту полягає у формуванні обґрунтованої думки щодо достовірності вже

підготовленої звітності, а не у прогнозуванні майбутніх подій або запобіганні кризовим ситуаціям.

Зменшення «прогалини очікувань» можливе лише за умови розвитку комунікацій між аудитором і користувачами звітності, підвищення прозорості аудиторських процедур, а також удосконалення методичного забезпечення оцінки ризиків. Це, у свою чергу, сприятиме зміцненню довіри до аудиторського висновку та підвищить його значущість у системі корпоративного регулювання.

З огляду на виклики воєнного та післявоєнного періоду, роль аудиту в Україні виходить далеко за межі суто професійної діяльності. Якісно проведена перевірка фінансової звітності перетворюється на важливий інструмент відновлення економічної довіри, що має ключове значення для міжнародних донорів, фінансових організацій та інвесторів. Для підприємств, які залучають грантові чи кредитні ресурси з метою відбудови інфраструктури та виробничих потужностей, особливо важливим є підтвердження прозорості у використанні коштів. Саме аудиторський висновок виступає об'єктивним доказом належного ведення звітності та дотримання фінансової дисципліни.

Аудит водночас виконує важливу функцію в системі державного нагляду за використанням бюджетних ресурсів, що спрямовуються на підтримку критичної інфраструктури, обороноздатності та соціально значущих програм. Належний контроль за рухом і цільовим використанням цих коштів є необхідною умовою забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності державної політики у сфері відновлення та розвитку економіки.

Варто підкреслити, що в сучасних умовах зазнає суттєвих змін і професійна роль аудитора. Якщо раніше ключовим завданням було формальне підтвердження правильності ведення обліку та відповідності звітності встановленим стандартам, то нині від аудитора очікують значно ширшої участі у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Аудитор дедалі частіше виступає у ролі консультанта, який ідентифікує ризики, оцінює ефективність системи внутрішнього контролю, виявляє потенційні зони порушень та формує рекомендації щодо зміцнення фінансової дисципліни. Така трансформація повністю відповідає світовим тенденціям розвитку професії, де внесок аудитора розглядається не лише як підтвердження

достовірності даних, а як елемент підвищення прозорості, довіри та стійкості бізнесу.

Не менш суттєвим чинником розвитку аудиторської діяльності є впровадження цифрових інструментів у процес перевірки. У світовій практиці стрімко поширюються автоматизовані системи аудиту, здатні аналізувати повний масив транзакцій підприємства, тоді як традиційний підхід ґрунтувався головним чином на вибіркових процедурах. Технології штучного інтелекту, аналітики великих даних та блокчейну дозволяють не лише прискорити виконання аудиторських процедур, а й підвищити їхню якість завдяки зниженню ймовірності пропуску суттєвих викривлень у фінансовій звітності [65, с. 19]. Хоча в Україні такі інструменти лише починають упроваджуватися, їх розвиток у найближчі роки є об'єктивною необхідністю, зумовленою цифровою трансформацією економіки та вимогами міжнародних стандартів.

З огляду на сучасні тенденції розвитку фінансових ринків, значення аудиту надалі лише посилюватиметься. Це зумовлено не лише підвищенням вимог регуляторів та інвесторів до якості фінансової інформації, а й загальною орієнтацією бізнес-середовища на прозорість, підзвітність та відповідальне корпоративне управління. Компанії, які сприймають аудит не як формальну вимогу, а як інструмент зміцнення фінансової дисципліни та підвищення власної конкурентоспроможності, отримують суттєві переваги у взаємодії з партнерами. Підтверджена аудитором фінансова звітність фактично виступає «стандартом довіри», що відкриває доступ до міжнародних ринків капіталу, спрощує залучення інвестицій та сприяє формуванню позитивної ділової репутації підприємства.

У сучасних умовах роль аудиту фінансової звітності набуває ще більшої ваги. Його значення виходить далеко за межі простого підтвердження коректності облікових даних. Аудит фактично виконує функцію інституційного механізму довіри в економіці, слугуючи індикатором прозорості та відповідальності бізнесу. Підприємства, які проходять незалежну аудиторську перевірку, демонструють готовність діяти відкрито, дотримуватися законодавчих норм і підтримувати належну якість фінансової інформації. Це формує репутаційний капітал, підвищує ступінь довіри з боку партнерів, інвесторів та суспільства та створює стійкий

позитивний імідж, який у багатьох випадках має не меншу цінність, ніж матеріальні активи.

Роль аудитора у сучасних умовах істотно трансформується: від традиційного контролера, який перевіряє правильність ведення обліку, до професійного партнера, що сприяє керівництву у формуванні ефективної та стійкої бізнес-моделі. Аудитор дедалі частіше залучається до оцінювання систем внутрішнього контролю, підтримує процеси управління ризиками, надає рекомендації щодо підвищення фінансової стабільності та інвестиційної привабливості підприємства. Використовуючи досвід роботи в різних галузях, аудитори здатні виходити за межі суто перевірки звітності та пропонувати рішення, спрямовані на поліпшення якості управління. У цьому контексті аудиторські послуги перестають бути лише нормативною вимогою — вони стають реальною конкурентною перевагою для підприємств, які прагнуть довгострокового розвитку та зміцнення ринкових позицій.

Варто наголосити і на зростанні суспільного значення аудиту. У періоди економічних криз та підвищеної невизначеності саме незалежна перевірка дає змогу суспільству переконатися у достовірності оприлюдненої інформації та у тому, що підприємства не приховують реальних проблем. У цьому сенсі аудит виконує своєрідну «стабілізаційну» функцію, оскільки зміцнює довіру інвесторів, кредиторів і громадськості до фінансової системи та бізнес-середовища загалом. Для України, де післявоєнне відновлення економіки відбувається в умовах високих ризиків, значення прозорості та незалежного контролю лише посилюється.

У сучасних підходах до корпоративної звітності все більшої ваги набуває ідея інтегрованого аудиту, який виходить за межі виключно фінансових показників. Йдеться про поступове розширення сфери аудиторської перевірки на нефінансові аспекти діяльності підприємства — екологічні, соціальні та управлінські (ESG). Такий формат відображає глобальні тенденції, за яких рівень довіри до бізнесу оцінюється не лише за фінансовими результатами, а й за здатністю компанії діяти відповідально та стійко. У перспективі аудит фінансової звітності розглядатиметься як частина комплексної системи підзвітності, що

охоплює усі ключові напрями діяльності підприємства і забезпечує більш повну оцінку його впливу на економіку та суспільство.

Таким чином, аудит фінансової звітності залишається ключовим інструментом забезпечення достовірності фінансових даних і підвищення довіри до них з боку всіх користувачів. Він мінімізує інформаційні ризики, формує прозорість бізнес-процесів і створює підґрунтя для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Подальший розвиток аудиту визначається посиленням професійних стандартів, узгодженням національних вимог із міжнародними нормами, а також активним упровадженням цифрових технологій, здатних підвищити ефективність і якість аудиторських процедур. У цьому контексті аудит виступає не лише засобом контролю, а й важливим чинником сталого розвитку економіки та зміцнення фінансової стабільності підприємств.

З огляду на зростання значення аудиту, важливо не лише підтвердити достовірність звітності, а й забезпечити якісну організацію самої перевірки. Результативність аудиту значною мірою залежить від того, як саме оцінюються ризики, аналізується система внутрішнього контролю та плануються аудиторські процедури. Тому наступний підрозділ 3.2 присвячено організації аудиторського процесу та методичним підходам до оцінки ризиків і внутрішнього контролю.

Отже, аудит фінансової звітності виступає не лише механізмом підтвердження достовірності даних, а й ключовим чинником формування довіри до підприємства в умовах зростаючої економічної невизначеності. Саме якісний аудиторський висновок стає орієнтиром для інвесторів, кредиторів та інших стейкхолдерів щодо рівня надійності фінансової інформації та стабільності компанії. Однак забезпечення такої довіри неможливе без належної організації аудиторського процесу. Тому у наступному підрозділі увага буде зосереджена на методичних підходах до оцінки ризиків, внутрішнього контролю та побудові ефективної системи аудиторських процедур.

3.2. Організація аудиторського процесу та методичні підходи до оцінки ризиків і внутрішнього контролю

Аудиторський процес являє собою послідовність професійних дій аудитора, спрямованих на формування об'єктивної думки щодо достовірності фінансової звітності. Ефективність та якість перевірки значною мірою визначаються тим, як організовано цей процес, оскільки саме від структури аудиту залежить повнота, своєчасність та обґрунтованість отриманих висновків. У сучасних підходах аудит розглядається не як механічна перевірка документів, а як комплексна процедура, що охоплює ідентифікацію ризиків, оцінку системи внутрішнього контролю та виконання сукупності аудиторських процедур.

Класична модель організації аудиторського процесу включає три взаємопов'язані етапи: планування, виконання та завершення. На етапі планування аудитор досліджує особливості діяльності клієнта, оцінює ризики суттєвого викривлення та визначає рівень суттєвості. Етап виконання передбачає застосування тестів контролю, аналітичних процедур і перевірок по суті задля отримання достатніх і належних аудиторських доказів. Завершальний етап полягає в узагальненні результатів, оцінюванні їх відповідності вимогам стандартів та підготовці аудиторського звіту [66, с. 14].

Для наочності ключові характеристики етапів аудиторського процесу наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Етапи аудиту фінансової звітності

Етап аудиту	Основний зміст робіт	Очікуваний результат
Планування	Ознайомлення з діяльністю підприємства; оцінка ризиків; визначення суттєвості; складання плану аудиту	Розроблений план і програма аудиту
Виконання	Тести контролю; процедури по суті; підтвердження залишків; аналітичні процедури	Аудиторські докази достатні й належні
Завершення	Узагальнення результатів; обговорення з клієнтом; підготовка аудиторського висновку	Сформована незалежна думка аудитора

Джерело: узагальнено за інформацією [65]

Важливою складовою аудиторського процесу є оцінка ризиків. Згідно з вимогами Міжнародного стандарту аудиту (МСА) 315, аудитор повинен

ідентифікувати та оцінити ризики суттєвого викривлення фінансової звітності — як зумовлені шахрайством, так і спричинені помилками — на рівні фінансової звітності в цілому та на рівні окремих тверджень [67]. У професійній практиці виділяють три ключові компоненти аудиторського ризику: властивий ризик, ризик контролю та ризик невиявлення. Їх взаємозв'язок полягає в тому, що аудиторський ризик розглядається як добуток зазначених складових, що підкреслює їх взаємну залежність та вплив на загальний рівень ризику.

Для наочності взаємозв'язок між видами ризику наведено у схемі (рис. 3.1).

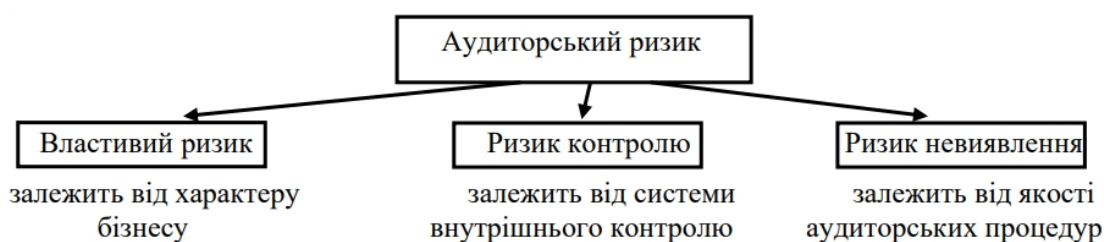

Рисунок 3.1 – Взаємозв'язок складових аудиторського ризику

Джерело: складено автором на основі [67]

Оцінка ризиків є нерозривно пов'язаною з аналізом системи внутрішнього контролю підприємства. Саме внутрішній контроль визначає ступінь надійності управлінської та бухгалтерської інформації, яка формує основу фінансової звітності. У процесі аудиту фахівець повинен отримати достатнє розуміння структури, принципів функціонування та реальної ефективності внутрішнього контролю, а також оцінити, наскільки система запобігає викривленням. Від якості цього контролю залежить і можливість зменшення обсягу процедур по суті. Для дослідження внутрішнього контролю застосовуються різні методи: анкетування працівників, спостереження за виконанням операцій, проведення тестів контролю та аналіз внутрішніх документів, що дає змогу сформулювати обґрунтоване професійне судження щодо його надійності.

Методичні підходи до оцінки системи внутрішнього контролю включають як якісні, так і кількісні методи. Кількісні підходи ґрунтуються на використанні статистичних моделей, вибірових перевірок та розрахунку коефіцієнтів виявлення помилок, що дозволяє оцінити ймовірність та масштаби можливих викривлень. Якісні методи орієнтовані на виявлення слабких місць у системі контролю, аналіз процедур, опитування персоналу, інтерв'ю та формування професійного судження аудитора щодо ефективності контрольних заходів. Обсяг і глибина аудиторських

процедур визначаються саме оціненим рівнем ризику контролю: чим вищий ризик, тим ретельнішими та ширшими мають бути аудиторські дії.

Особливої уваги заслуговує ризикоорієнтований підхід, який поступово стає стандартом сучасної аудиторської практики. Він передбачає фокусування зусиль аудитора на тих ділянках, де ймовірність суттєвих викривлень найвища. Наприклад, у підприємствах роздрібної торгівлі особливу увагу приділяють обліку товарно-матеріальних цінностей та виручки від реалізації, оскільки саме тут найбільший ризик викривлень. Такий підхід дозволяє підвищити ефективність перевірки і забезпечити баланс між якістю аудиту та витратами на його проведення [68, с. 52].

У сучасних умовах цифровізація аудиторського процесу є теж досить важливою. Автоматизовані системи для обліку та для аналітики трансформують безпосередньо сам характер аудиту. Інтелектуальні інструменти дають можливість аудиторам проводити аналіз великих масивів даних, до яких вони мають доступ. Аудитори здатні досліджувати кожну операцію замість аналізу малих вибірок, що суттєво зменшує ризик пропустити викривлення. Сприяння процесу оцінки внутрішнього контролю та забезпечення побудови інтерактивних моделей ризиків стає можливим також з допомогою цифровізації.

З точки зору автора, слабкими місцями внутрішнього контролю на українських підприємствах залишаються недостатня автоматизація процесів, відсутність належної сегрегації обов'язків, низький рівень обізнаності персоналу та формальний підхід до створення внутрішніх політик. Це створює підвищені ризики як для менеджменту, так і для аудиторів, оскільки контрольні процедури не завжди працюють належним чином. У результаті аудиторам доводиться збільшувати обсяг процедур по суті, що підвищує вартість і тривалість перевірки.

Для наочності варто проілюструвати розподіл уваги аудитора між перевіркою внутрішнього контролю та виконанням процедур по суті. У компаніях із сильною системою контролю акцент робиться на тестах контролю, тоді як у компаніях зі слабким контролем доводиться збільшувати обсяг детальних перевірок.

Важливим завданням постає відшукування балансу поміж потребою в незалежних аудитах та довірою до системи нагляду. Навіть якщо внутрішній контроль є ефективним, аудитор завжди має підтримувати професійний

скептицизм. Надмірно довіряти цій системі точно не слід. Інакше істотні перекручення залишаться нерозпізнаними. Натомість, ігноруючи внутрішній контроль, ви спровокуєте зайві витрати і часу, і ресурсів.

Впровадження цифрових технологій, плюс штучного інтелекту й автоматизованих аналітичних платформ нерозривно пов'язане із майбутнім розгортанням методології оцінки ризиків та внутрішнього контролю. Це дасть можливість зосереджуватись аудиторам на аналітичних задачах у більшій мірі. У них також буде можливість концентруватися на прогностичних задачах, а не просто на перевірці колишніх даних.

Організація аудиторського процесу передбачає дотримання чіткої логіки управління перевіркою, а також реалізацію стандартних процедур. Аудитор виступає в ролі керівника проєкту, який здійснює координування роботи команди. Він здійснює визначення обсягів вибірки, проводить контроль за своєчасним виконанням завдань та за якістю підготовки робочих документів. Задokumentування кожного етапу аудиту формує базис для контролю якості, потенційних зовнішніх інспекцій діяльності аудиторської фірми та гарантує доказовість сформованої думки.

Важливим компонентом є процес узгодження умов перевірки між аудитором та клієнтом. Лист-зобов'язання визначає предмет аудиту, його обсяг, очікуваний результат, права та обов'язки сторін. Чітке регламентування на початку роботи допомагає зменшити ризики непорозумінь і забезпечує прозорість у відносинах між аудитором та замовником. З практичної точки зору, саме на цьому етапі аудитор може оцінити, наскільки клієнт готовий до співпраці, чи існують ризики обмеження доступу до інформації, чи немає конфлікту інтересів.

Суттєвою складовою методології є концепція суттєвості. Вона визначає межу, нижче якої викривлення у фінансовій звітності не впливають на рішення користувачів. Правильне визначення рівня суттєвості дозволяє аудитору зосередити увагу на дійсно важливих показниках і уникати витрат часу на незначні відхилення. У практиці виділяють як кількісні критерії (наприклад, 5 % від прибутку до оподаткування або 1 % від суми активів), так і якісні (наявність шахрайських дій, порушення законодавства). Поєднання цих критеріїв дає змогу сформулювати обґрунтовану оцінку ризику суттєвого викривлення.

Методичні підходи до оцінки ризиків охоплюють виявлення тих галузей, де

шахрайство чи неточності більш вірогідні. Аудитор застосовує методи прогнозування на базі минулих періодів, окрім того, аналітичні процедури (коефіцієнтний, горизонтальний та вертикальний аналіз). Приміром, несподіване збільшення дебіторської заборгованості може свідчити про негаразди з ліквідністю. А також це може бути спроба для того, щоб «прикрасити» фінансовий стан компанії. Аудиторські процедури необхідно зосереджувати в тих місцях, де є можливість своєчасного виявлення зазначених аномалій.

Не менш важливим є використання системного підходу до оцінки внутрішнього контролю. Аудитор розглядає контроль як комплекс взаємопов'язаних елементів: контрольне середовище, процес оцінки ризиків, інформаційні системи, контрольні заходи та моніторинг. Слабкість хоча б одного з цих компонентів знижує ефективність системи в цілому. Тому аудитори приділяють значну увагу тестуванню всіх складових, а не лише формальному існуванню внутрішніх політик.

Особливістю сучасного етапу розвитку аудиту є посилення акценту на питаннях корпоративного управління. Системи внутрішнього контролю дедалі частіше інтегруються у ширшу структуру управління ризиками (ERM – Enterprise Risk Management). Для аудитора це означає необхідність враховувати не лише бухгалтерські процедури, але й політики управління персоналом, безпекою, ІТ-системами. Такий підхід дозволяє сформувати більш цілісне уявлення про ризики підприємства та надати замовнику рекомендації, що виходять за межі перевірки фінансової звітності.

Варто підкреслити й роль професійного судження аудитора. Навіть за наявності чітких стандартів, жоден аудит не може бути проведений лише за шаблоном. Аудитор приймає десятки рішень: яку вибірку застосувати, які процедури вважати достатніми, які показники розглядати як суттєві. Від рівня професійної компетентності та досвіду аудитора залежить якість цих рішень, а отже й довіра до кінцевого висновку. Це підкреслює важливість постійного навчання, сертифікації та підвищення кваліфікації аудиторів.

Окремо слід відзначити виклики, з якими стикаються аудитори в Україні. Це і недостатня якість внутрішнього контролю на багатьох підприємствах, і тиск з боку власників чи менеджменту, і нерозвиненість корпоративної культури прозорості. У таких умовах аудитор повинен проявляти особливу стійкість,

зберігати незалежність і водночас знаходити баланс між дотриманням стандартів та практичною доцільністю.

Перспективи розвитку методики оцінки ризиків пов'язані з нинішніми технологічними інноваціями. Надалі інструменти штучного інтелекту, здатні до аналізу мільйонів транзакцій вміть, до ідентифікації аномалій, і до конструювання прогностичних моделей, матимуть дедалі більше поширення. Це надасть для аудиторів можливість переходити від вибіркового їх контролю безпосередньо до вичерпного вже аналізу. Це відчутно трансформує усталений метод щодо провадження управління ризиками. Завдяки тому, що аудитор може якісно інтерпретувати операції та оцінити їх сутність в економіці, роль людини є дуже важливою.

Таким чином, якість аудиту визначається через організацію самого процесу аудиту та через методичні підходи до оцінювання ризиків і до контролю. Дійсність всієї фінансової звітності залежить від їхньої належної правдивості. Це також визначає рівень довіри до підприємства від суспільства, від кредиторів і від інвесторів.

Проведений аналіз методів і процедур аудиторської перевірки підтверджує, що традиційний інструментарій залишається фундаментом формування аудиторських доказів. Проте сучасні умови господарювання, зростання обсягів даних та вимоги до оперативності перевірок зумовлюють необхідність переосмислення підходів до аудиту. Саме тому наступний підрозділ присвячено інноваційним напрямкам розвитку аудиту фінансової звітності, які формуються під впливом цифрової трансформації, глобальних технологічних змін і процесів міжнародної інтеграції.

3.3. Методи і процедури перевірки показників фінансової звітності підприємства

Аудит фінансової звітності є процесом, що поєднує методичні підходи та конкретні процедури, спрямовані на отримання достатніх і належних доказів для формування незалежної думки про її достовірність. Вибір методів та процедур залежить від характеру підприємства, особливостей його діяльності, системи внутрішнього контролю та виявлених ризиків суттєвого викривлення. У цьому контексті методи аудиту розглядаються як загальні способи пізнання об'єкта перевірки, а процедури — як конкретні дії аудитора, спрямовані на верифікацію окремих показників.

До основних методів аудиторської перевірки належать інспектування, спостереження, запити та підтвердження, перерахунки, аналітичні процедури й тестування контролю. Інспектування передбачає аналіз документів і облікових записів, що підтверджують здійснення господарських операцій, а також перевірку їх відповідності вимогам законодавства та внутрішніх регламентів. Спостереження застосовується для оцінювання процедур, які виконуються на підприємстві в реальному часі, зокрема під час інвентаризації або касових операцій. Запити та підтвердження дозволяють отримати інформацію від незалежних третіх сторін, наприклад, банків, покупців чи постачальників, що підвищує об'єктивність аудиторських доказів. Перерахунки використовуються для перевірки арифметичної точності розрахунків у документах та регістрах обліку. Аналітичні процедури допомагають виявити нетипові тенденції, відхилення або неузгодженості у фінансових показниках.

Застосовані комплексно, ці методи створюють систему, що забезпечує формування достатніх та належних аудиторських доказів і дозволяє аудитору сформулювати обґрунтовану професійну думку [69].

Для систематизації інформації доцільно узагальнити методи аудиту та приклади їх застосування у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Методи аудиту та приклади їх застосування

Метод	Сутність методу	Приклади застосування в аудиті
Інспектування	Дослідження первинних документів, облікових регістрів та матеріальних носіїв інформації для підтвердження фактів господарських операцій	Перевірка договорів, рахунків, накладних, актів виконаних робіт; інспектування актів звірки, виписок банку, касових документів
Спостереження	Оцінка процесів шляхом безпосереднього спостереження за діями персоналу підприємства	Спостереження за інвентаризацією активів, процесом відвантаження товару, проведенням касових операцій; контроль процедур приймання первинних документів
Запити та підтвердження	Отримання незалежної інформації від третіх сторін щодо стану розрахунків або наявності зобов'язань та активів	Підтвердження залишків на рахунках у банках, дебіторської та кредиторської заборгованості, умов договорів, гарантій; запити до контрагентів та податкових органів
Перерахунки	Перевірка арифметичної точності розрахунків, сум, формул та аналітичних записів	Перерахунок амортизації, заробітної плати, податкових зобов'язань, коректності розрахунків собівартості, процентів за кредитами
Аналітичні процедури	Виявлення трендів, відхилень, нестандартних коливань на основі порівнянь, коефіцієнтів, прогнозів і співставлень	Горизонтальний та вертикальний аналіз звітності, аналіз рентабельності, перевірка відповідності показників нормам та очікуваним результатам
Тести контролю	Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю та перевірка дотримання встановлених процедур	Перевірка санкціонування операцій, розподілу обов'язків, обмеження доступу до активів, тестування автоматизованих контрольних процедур в ІТ-системах

Джерело: узагальнено за інформацією [69]

Особливу увагу аудитори приділяють перевірці ключових елементів фінансової звітності. Перевірка активів передбачає інвентаризацію запасів, підтвердження залишків на рахунках у банках, оцінку дебіторської заборгованості. Перевірка зобов'язань включає запити постачальникам та банкам, аналіз договорів кредитування, тестування правильності нарахування відсотків. Власний капітал перевіряється шляхом аналізу установчих документів, рішень загальних зборів та руху нерозподіленого прибутку. Оцінка доходів і витрат здійснюється за допомогою тестування операцій на відповідність принципу нарахування та аналізу суттєвих відхилень.

Для практичного підтвердження методики розглянемо приклади застосування аудиторських процедур до окремих статей фінансової звітності ТОВ «Фора» (див. додатки А–К) та ТОВ «Сільпо-Фуд» (див. додатки Л–С). Мета такої

ілюстрації полягає у демонстрації того, як на практиці аудитори використовують різні інструменти перевірки для отримання належних доказів і формування професійного судження.

Найбільш поширеними є процедури щодо основних засобів. Аудитори перевіряють правильність документального оформлення операцій із придбання та введення в експлуатацію обладнання, тестують розрахунок амортизації, звіряють строки її нарахування з обліковою політикою підприємства. Так, у «Фори» перевірялися документи на торгове обладнання, тоді як у «Сільпо-Фуд» — на будівлі складів. Очікуваним результатом є підтвердження відповідності даних фінансової звітності вимогам НП(С)БО або МСФЗ та відсутність завищення балансової вартості активів.

Не менш важливою ділянкою є запаси. Для їх перевірки аудитори беруть участь у проведенні інвентаризацій, тестують вибірку накладних і порівнюють дані бухгалтерського обліку з фактичними залишками на складах. У «Фори» було проведено вибіркові перевірки товарів у магазинах, де виявилися певні невідповідності між обліком і фактом. У «Сільпо-Фуд» результати інвентаризації засвідчили вищу якість внутрішнього контролю, однак виявлено окремі «мертві» запаси, які тривалий час не реалізовувалися.

Дебіторська заборгованість також потребує ретельної уваги. Аудитори надсилають листи-підтвердження основним контрагентам, проводять аналітичні процедури щодо строків погашення боргів і формування резерву сумнівних боргів. У випадку «Фори» було виявлено значний обсяг дебіторів із простроченням понад 180 днів, що свідчить про ризик заниження резервів. У «Сільпо-Фуд» рівень простроченої заборгованості був значно нижчим, що підтвердило ефективність політики управління дебіторами.

Окрему увагу аудитори приділяють перевірці доходів. Виконується тестування вибірки операцій на відповідність принципу нарахування, аналізуються пікові періоди реалізації, коли існує ризик передчасного або завищеного визнання доходів. Так, у «Сільпо-Фуд» перевірялися продажі у святкові періоди, що становлять підвищений ризик викривлень. У «Фори» виявлено випадки несвоєчасного відображення частини доходів у системі обліку, хоча суттєвого впливу на фінансовий результат вони не мали.

Важливою сферою перевірки залишаються грошові кошти. Аудитори здійснюють підтвердження залишків у банках, тестують касові операції, застосовують раптові контрольні перевірки. У «Фори» аудитор підтвердив відповідність залишків на рахунках даним звітності, а у «Сільпо-Фуд» здійснив контрольне зняття каси в одному з магазинів, що дозволило виявити незначні відхилення у веденні касової документації.

Для зручності узагальнимо приклади застосування аудиторських процедур у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Приклади аудиторських процедур перевірки показників фінансової звітності

Стаття звітності	Процедури перевірки	Приклади застосування	Очікуваний результат
Основні засоби	Інспектування документів; перевірка первісної вартості; аналіз амортизаційної політики; перерахунок амортизації	Огляд договорів купівлі-продажу, актів введення в експлуатацію, техпаспортів; тестування правильності нарахування амортизації	Підтвердження прав власності, коректність оцінки, правильність амортизації
Запаси	Інвентаризація; тестування поставок і відвантажень; аналітичні процедури	Спостереження під час інвентаризації; звірка руху ТМЦ; аналіз резервів під знецінення	Відсутність нестач; коректність оцінки та обліку запасів
Дебіторська заборгованість	Запити третім сторонам; аналіз платіжної дисципліни; тестування операцій; оцінка резерву сумнівних боргів	Листи-підтвердження контрагентам; аналіз заборгованості «понад 180 днів»; перевірка коректності створення резерву	Підтверджені залишки; виявлення прострочених та сумнівних боргів
Доходи	Тестування операцій; аналітичні процедури; звірка з первинними документами; перевірка правильності моменту визнання	Зіставлення даних накладних, договорів, банківських виписок; горизонтальний і вертикальний аналіз доходів	Відповідність принципу нарахування; відсутність завищення доходів
Грошові кошти	Банківські підтвердження; інспектування виписок; перерахунок; контроль касових операцій	Запити в банки щодо залишків; звіряння виписок із журналами реєстрації; раптова перевірка каси	Точність залишків готівки та коштів на рахунках; відсутність несанкціонованих операцій

Джерело: складено автором на основі [71]

Сучасні тенденції розвитку аудиту демонструють стрімке впровадження автоматизованих способів і технологій перевірки. Комп'ютеризовані інструменти аудиту (СААТs) дозволяють опрацьовувати великі масиви даних, оперативно ідентифікувати аномалії та контролювати операції практично в режимі реального часу. Аналітичні алгоритми здатні швидко виявляти типові порушення, зокрема повторні платежі, операції з пов'язаними сторонами чи маніпулювання моментом визнання доходів. Це суттєво підвищує якість аудиту та одночасно зменшує ризик невиявлення викривлень.

Перспективи розвитку аудиторських процедур пов'язані з оптимальним поєднанням інноваційних технологій та перевірених класичних методів. Традиційні процедури — інспектування документів, перерахунки, аналітичні процедури — залишаються необхідними, проте їх ефективність зростає завдяки цифровим рішенням, що забезпечують швидший доступ до даних і глибший аналіз. Попри значний потенціал автоматизації, жодна технологія не може повністю замінити професійне судження аудитора, його здатність інтерпретувати економічну сутність операцій та оцінювати ризики. Саме тому незалежність і компетентність аудитора залишаються ключовими факторами якості аудиторського процесу.

Окрім базових аудиторських процедур щодо активів, зобов'язань і доходів, у практиці все частіше застосовуються спеціалізовані тести, які дають змогу глибше оцінити якість фінансової інформації. До них належать процедури аналітичного співставлення, аналіз кореляційних залежностей та тестування правильності віднесення операцій до звітних періодів — так звані «cut-off» тести.

Тестування «cut-off» є одним із ключових інструментів перевірки достовірності визнання доходів і витрат, особливо для підприємств із високою інтенсивністю операцій. Метою цієї процедури є перевірка того, чи правильно підприємство відображає операції на межі звітних періодів, без штучного завищення або заниження фінансових результатів. Для цього аудитор аналізує вибірку накладних, актів виконаних робіт, товарних чеків або касових ордерів за

останні дні звітної року та перші дні наступного періоду. Особлива увага приділяється відповідності дати здійснення операції даті її бухгалтерського відображення.

На практиці застосування тесту «cut-off» дозволяє виявляти типові порушення: перенесення доходів майбутнього періоду на попередній з метою покращення фінансових результатів, або, навпаки, відтермінування витрат для штучного формування прибутку. У випадках наявності ефективної системи внутрішнього контролю такі відхилення, як правило, не спостерігаються, що свідчить про належний рівень дотримання принципу нарахування та чесність підходів до складання звітності. Якщо ж аудитор виявляє систематичні порушення у віднесенні доходів чи витрат, це може свідчити про суттєві ризики викривлень, які потребують поглибленого аналізу та розширення аудиторських процедур.

Під час аудиторської перевірки ТОВ «Фора» тест «cut-off» виявив порушення принципу нарахування: частина виручки за операції, фактично здійснені 2 січня, була відображена як дохід попереднього року. Подібна практика призводить до штучного завищення результатів діяльності та спотворює фінансовий стан підприємства, що свідчить про недостатній рівень внутрішнього контролю в частині реалізації товарів.

Для порівняння, у компанії «Сільпо-Фуд» тестування «cut-off» не виявило суттєвих відхилень. Операції на межі звітних періодів були відображені коректно, що підтвердило більш ефективну побудову контрольних процедур у сфері продажів та обліку доходів. Така різниця демонструє, наскільки важливою є якість внутрішніх перевірок та належна організація облікових процесів для забезпечення достовірності фінансової звітності.

Іншим прикладом застосування аналітичних процедур є оцінка взаємозв'язків між ключовими компонентами фінансової звітності. Зокрема, аудитори аналізують динаміку співвідношення між обсягом продажів та витратами на оплату праці, оскільки цей індикатор відображає ефективність управління персоналом і може свідчити про можливі викривлення.

Під час перевірки ТОВ «Фора» було встановлено, що у 2022–2023 роках витрати на оплату праці зростали значно швидше, ніж дохід від реалізації. Подібна диспропорція може сигналізувати про наявність прихованих виплат працівникам, нераціональне використання ресурсів або недоліки у системі внутрішнього контролю за нарахуванням заробітної плати.

На відміну від цього, у ТОВ «Сільпо-Фуд» співвідношення витрат на оплату праці та виручки залишалося відносно стабільним, що свідчило про контрольованість процесів, пов'язаних із кадровими витратами, та підтверджувало належну організацію внутрішнього контролю у цій сфері.

Важливе значення в аудиті має й перевірка операцій із пов'язаними сторонами, оскільки саме такі транзакції часто становлять підвищений ризик викривлень. Для ідентифікації нетипових чи потенційно ризикових операцій аудитори застосовують комбінацію аналітичних методик (аналіз структури операцій, пошук аномальних сум та частоти операцій) та документальної ревізії договорів, у тому числі оцінки економічної обґрунтованості умов.

У процесі аудиту ТОВ «Фора» було виявлено низку договорів з контрагентами, які за своїми характеристиками мали ознаки пов'язаності (повторюваність операцій, специфічні умови співпраці, відсутність альтернативних постачальників). Водночас у примітках до фінансової звітності такі відомості розкриті не були, що є суттєвим сигналом для користувачів звітності та підвищує ризик маніпуляцій або прихованого переміщення ресурсів.

Для ТОВ «Сільпо-Фуд» ситуація була протилежною: операції з афілійованими особами були повністю розкриті у примітках, а політика оприлюднення відзначалася більш високим рівнем прозорості. Це свідчило про належний рівень корпоративного управління та якісно організовану систему внутрішнього контролю, що знижує ризик викривлень у цій сфері.

Для кращої систематизації аудиторських процедур доцільно подати їх у вигляді узагальненої схеми (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Схема аудиторських процедур перевірки показників фінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [71]

На практиці застосування аудиторських процедур підтверджує, що робота аудитора виходить далеко за межі механічного підрахунку чи формального підтвердження показників. Завдання аудитора полягає у виявленні логічних невідповідностей, ідентифікації «слабких місць» системи внутрішнього контролю та оцінці того, як виявлені викривлення можуть вплинути на користувачів фінансової звітності. Саме така аналітична складова надає аудиту додаткової цінності та формує довіру до його результатів.

Узагальнюючи, слід підкреслити, що методи та процедури перевірки показників фінансової звітності становлять фундамент аудиторського процесу. Вони забезпечують отримання достатніх і належних доказів, дозволяють своєчасно виявляти викривлення та оцінювати фінансовий стан підприємства в динаміці. Практичний аналіз діяльності ТОВ «Фора» та ТОВ «Сільпо-Фуд» підтверджує, що поєднання різних підходів і методів аудиту є ключовою умовою підвищення якості перевірки та зміцнення довіри до фінансової інформації.

3.4. Інноваційні напрями розвитку аудиту фінансової звітності в умовах цифрової трансформації та міжнародної інтеграції

У сучасних умовах цифрової економіки сфера аудиту фінансової звітності зазнає глибоких трансформацій. Інноваційні технології поступово витісняють традиційні підходи, що ґрунтувалися на ручній обробці документів та вибіркового тестування. Це зумовлено стрімким зростанням обсягів даних та потребою у їх швидкій, точній і комплексній аналітичній обробці.

Додатковим чинником є вимога до прозорості та порівнянності аудиторських процедур у глобальному бізнес-середовищі. Інтернаціоналізація ринків та інтеграція у світові фінансові системи потребують уніфікованих методик, які забезпечують зіставність результатів аудиту та підвищують рівень довіри між країнами і компаніями.

Цифрова трансформація бізнесу зумовлює те, що переважна частина інформації підприємств формується та зберігається в електронних облікових системах. Для аудитора це означає перехід від роботи з паперовими документами до аналізу великих масивів цифрових даних, що потребує нових технік та підходів. В українських реаліях цей процес пришвидшується завдяки впровадженню XBRL-технології для складання фінансової звітності, яка забезпечує стандартизований формат подання інформації, підвищує її порівнянність та спрощує інтеграцію у глобальні інформаційні системи [66, с. 29]. Такий формат істотно розширює можливості аудиторів щодо автоматизованої обробки даних і підвищення якості аудиторських процедур.

Одним із ключових інноваційних інструментів сучасного аудиту стає аналітика на основі Big Data. Аудиторські фірми дедалі активніше застосовують алгоритми обробки великих масивів інформації, що дозволяє ідентифікувати нетипові операції, приховані взаємозв'язки та ризики шахрайства, які залишаються непомітними за традиційного підходу. Аналіз транзакційних даних у режимі реального часу дає змогу не лише виявляти помилки, а й оцінювати ймовірність їх

виникнення в майбутніх періодах. У результаті відбувається перехід від постфактум-перевірки («ex post») до моделі continuous auditing, за якої контроль здійснюється безперервно, а не обмежується одноразовим щорічним аудитом. Такий підхід підвищує оперативність реагування на відхилення та сприяє зміцненню системи внутрішнього контролю.

Значні зміни відбуваються і в самій методиці проведення аудиту. Традиційні вибіркові процедури, що були основою аудиторських перевірок упродовж десятиліть, поступово втрачають актуальність. Сучасні аудиторські фірми дедалі частіше застосовують технології тотального тестування даних, коли перевіряється не вибірка, а весь масив інформації. Такий підхід стає можливим завдяки автоматизованим інструментам, які забезпечують швидкий аналіз великих обсягів транзакцій та дозволяють оперативно виявляти відхилення.

Це дає змогу аудитору змістити акценти з рутинних процедур на глибший аналіз бізнес-ризиків, оцінку системи внутрішнього контролю та перевірку логічної узгодженості фінансової інформації. У результаті підвищується якість доказів і зростає рівень довіри користувачів до аудиторського висновку, оскільки він ґрунтується на ширшій та точнішій інформаційній базі.

Важливою складовою цифрової трансформації аудиту стає застосування технологій блокчейн. Їх ключова перевага полягає в тому, що кожна фінансова операція фіксується у незмінному, хронологічно впорядкованому вигляді, що практично унеможливорює маніпулювання даними чи їх несанкціоноване коригування. Використання блокчейну дає аудитору доступ до інформації, яку можна підтвердити у режимі реального часу, без потреби у трудомістких процедурах звіряння та повторної перевірки.

У світовій практиці такі рішення особливо активно застосовуються у фінансових установах, логістичних компаніях та міжнародній торгівлі, де необхідні високий рівень довіри й прозорості. Для України використання блокчейну в аудиті перебуває на етапі становлення, однак потенціал цієї технології є значним. Її запровадження здатне суттєво підвищити якість контролю, знизити ризик шахрайства та посилити довіру до фінансової звітності.

Окремим інноваційним напрямом розвитку аудиту є застосування технологій штучного інтелекту (AI) та машинного навчання. Ці інструменти дозволяють автоматизувати попередній відбір ризикових ділянок, здійснювати інтелектуальну класифікацію транзакцій, а також аналізувати значні обсяги текстових даних — зокрема положення договорів, політики компанії та примітки до фінансової звітності. Використання AI суттєво скорочує час, необхідний для виконання рутинних процедур, і водночас підвищує якість перевірки завдяки здатності алгоритмів виявляти приховані закономірності та аномалії, які залишаються поза увагою при традиційних методах аналізу.

У результаті аудитор отримує глибше й точніше уявлення про структуру ризиків підприємства, а процес перевірки стає більш ефективним, прозорим і надійним.

У табл. 3.5 наведено порівняння традиційних та інноваційних підходів до аудиту фінансової звітності.

Інноваційні підходи в аудиті безпосередньо пов'язані з імплементацією міжнародних стандартів та практик. Настанови IFAC і IAASB чітко орієнтують аудиторів на інтеграцію сучасних цифрових технологій у професійну діяльність. Міжнародні стандарти аудиту, зокрема ISA 315 та ISA 330, підкреслюють важливість використання автоматизованих процедур як інструменту реагування на оцінені ризики та підвищення якості аудиторських доказів [67]. В Україні розвиток інституту незалежного аудиту поступово набуває європейського спрямування: модернізується підхід до оцінювання ризиків, оновлюється методологія, а впровадження інновацій стає логічною складовою процесу євроінтеграції.

Таблиця 3.5 – Порівняння традиційних та інноваційних методів аудиту

Критерій	Традиційний аудит	Інноваційний аудит (цифрова трансформація)
Джерело даних	Паперові документи, вибіркові підтвердження	ERP-системи, електронні бази даних, XBRL-звітність, Big Data, blockchain-реєстри
Обсяг перевірки	Вибірковий аналіз (sampling)	Суцільний аналіз транзакцій, повне охоплення масиву даних
Час проведення	Після завершення звітного періоду	Безперервний аудит, моніторинг у режимі реального часу (continuous auditing)
Основні інструменти	Ручні тести, інспектування, перерахунки, арифметична перевірка	AI-алгоритми, машинне навчання, СААТs, предиктивна аналітика, автоматизовані тестові скрипти
Методи виявлення відхилень	Порівняння документів, логічні звірки	Аналіз патернів, аномалій, поведінкових моделей, автоматичний пошук ризикових транзакцій
Роль аудитора	Контролер правильності обліку	Аналітик ризиків, консультант з удосконалення внутрішніх контролів, стратегічний радник
Оцінка ризиків	Базується на судженні та вибірці	Ризик-орієнтовані моделі, вбудовані цифрові тригери, виявлення прихованих закономірностей
Вартість та ефективність	Вища вартість за рахунок значної трудомісткості; обмежена ефективність	Нижчі витрати у довгостроковому періоді; висока точність перевірки та зниження ризику невиявлення помилок
Прозорість і якість доказів	Обмежена кількістю перевірених документів	Підвищена прозорість; електронні сліди, незмінність даних (блокчейн), можливість верифікації 24/7
Швидкість формування висновків	Низька, залежить від тривалості перевірки	Висока швидкість, автоматичне формування сигналів ризику

Джерело: складено автором на основі [68]

Відбудова української економіки після завершення війни неминуче супроводжуватиметься підвищеними вимогами до прозорості та підзвітності бізнесу. У цих умовах інноваційний аудит набуватиме ще більшого значення, адже саме він формує той рівень довіри, який очікують міжнародні інвестори та фінансові партнери. Використання цифрових технологій у процесі перевірки забезпечує оперативність, глибину аналізу та мінімізує ризики викривлень, що робить результати аудиту значно надійнішими.

Застосування інструментів Big Data, автоматизованого тестування, штучного інтелекту та стандартів електронного обміну даними сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських компаній на глобальному ринку. Для бізнесу

це означає не лише відповідність сучасним вимогам, але й можливість залучення інвестицій за умов суворой міжнародної конкуренції.

З метою систематизації ключових складових інноваційної моделі аудиту доцільно подати її у вигляді узагальненої схеми (рис. 3.3).

Рисунок 3.3 – Модель цифрового аудиту фінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [60]

Ще одним ключовим вектором розвитку аудиту фінансової звітності в умовах цифрової економіки є концепція «аудиту майбутнього» (Audit 4.0). Вона базується на інтеграції кібербезпеки, хмарних технологій, штучного інтелекту, машинного навчання та автоматизованих аналітичних систем. На відміну від традиційної моделі, що зосереджувалася переважно на ретроспективному підтвердженні достовірності даних, Audit 4.0 спрямований на прогнозування, попередження ризиків і формування рекомендацій у режимі реального часу.

Така зміна парадигми означає перехід від «аудиту минулого» до «аудиту майбутнього», де ключовою цінністю стає не факт перевірки, а здатність аудитора виявляти потенційні загрози, моделювати сценарії розвитку подій і пропонувати превентивні рішення. Це істотно підвищує цінність аудиторського висновку для стейкхолдерів, оскільки він трансформується з інструмента контролю у стратегічний інструмент управління ризиками та забезпечення стійкості бізнесу.

Концепція INTEGRATED AUDIT, яка передбачає одночасну перевірку фінансових і нефінансових показників, включно з екологічними, соціальними та управлінськими індикаторами (ESG), набуває дедалі ширшого поширення у світовій практиці. Такий підхід стає необхідністю для компаній, що планують залучати іноземні інвестиції, виходити на міжнародні фондові біржі або взаємодіяти з глобальними партнерами.

Упровадження інтегрованого аудиту створює для бізнесу додану цінність, адже дозволяє комплексно оцінити стійкість підприємства, прозорість його

управління та відповідальність перед суспільством. Для України цей підхід є особливо актуальним у період післявоєнної відбудови, коли міжнародні кредитори та донори приділяють значну увагу ESG-критеріям, вимагаючи підтвердження якості та надійності звітності. Інтегрований аудит у такому разі може стати важливою умовою доступу до фінансових ресурсів і прискорення економічного відновлення країни.

Цифровізація аудиту висуває нові вимоги до професійних компетенцій аудиторів. Якщо раніше ключовими були знання бухгалтерського обліку, права та методики перевірки, то сьогодні фахівець повинен володіти навичками роботи з великими даними, розуміти принципи функціонування інформаційних систем, мати базові знання з кібербезпеки та орієнтуватися у цифровій інфраструктурі підприємства. Така зміна профілю компетентностей створює виклик для професійних інституцій і закладів вищої освіти, які мають модернізувати програми підготовки відповідно до нових технологічних реалій.

В Україні вже функціонують міжнародні програми професійної сертифікації, такі як ACCA та DipIFR, проте їх адаптація до потреб цифрової економіки ще триває. Актуальним стає інтегрування модулів із data analytics, IT-audit, cybersecurity basics і digital reporting, що дозволить майбутнім аудиторам ефективно працювати у середовищі автоматизованих облікових систем і забезпечувати високий рівень довіри до фінансової звітності.

Варто також наголосити на проблемах та труднощах, які супроводжують упровадження інновацій у сферу аудиту. Передусім складності виникають у малих і середніх аудиторських фірм, яким непросто впроваджувати сучасні програмні рішення й системи автоматизації через їх високу вартість та необхідність інвестицій у спеціалізовану інфраструктуру. Другим суттєвим викликом є загрози кібербезпеки: зростання залежності аудиту від цифрових платформ підвищує ризики несанкціонованого доступу, втрати або викривлення даних у результаті хакерських атак. Третім бар'єром виступає опір змінам з боку самих аудиторів. Значна частина фахівців звикла працювати в межах традиційних методик і не завжди готова переходити до нових технологічних рішень, що потребують як

підвищення кваліфікації, так і зміни звичних підходів до організації роботи. Така інерційність ускладнює адаптацію галузі до цифрової трансформації та потребує системної підтримки з боку професійних організацій і державних інституцій.

Тим не менш, поряд із викликами цифрова трансформація відкриває для аудиторської професії нові можливості. Автоматизація трудомістких рутинних операцій звільняє ресурси аудитора для виконання більш аналітичних і консультативних завдань. Це дозволяє зосередитися на стратегічному консалтингу, оцінці бізнес-ризиків, оптимізації внутрішнього контролю та підготовці рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства. У таких умовах аудитор поступово трансформується із традиційного контролера у повноцінного бізнес-партнера, який створює додану цінність для клієнта. Для України ця тенденція є особливо перспективною, оскільки здатна підвищити престиж професії та інтегрувати національний аудит у глобальний простір професійних практик.

Особливої уваги потребує розвиток віддаленого аудиту (REMOTE AUDIT). Пандемія COVID-19 наочно продемонструвала його ефективність, адже значна частина перевірок була успішно проведена із застосуванням онлайн-платформ, хмарних сервісів та захищених каналів передачі даних. Для України, яка перебуває в умовах воєнних загроз, цей досвід став каталізатором активного впровадження віддалених процедур, що й надалі зберігають актуальність. Віддалений аудит забезпечує можливість залучення фахівців з будь-якої країни світу, скорочує часові та фінансові витрати підприємств і аудиторських фірм. Водночас його застосування вимагає побудови надійних систем кіберзахисту, що гарантують безпечну роботу з конфіденційною інформацією та мінімізують ризики витоку даних.

У цьому контексті дедалі більшого значення набуває поняття «цифрових доказів» (digital evidence). Електронні транзакції, відомості з блокчейн-мереж, електронне листування, системні журнали (логи) ERP-систем та інші цифрові сліди дедалі частіше визнаються повноцінними джерелами аудиторських доказів. На відміну від традиційного підходу, орієнтованого переважно на паперові документи,

цифрова економіка формує нову доказову базу, для роботи з якою аудитор має володіти сучасними методами збору, верифікації та аналізу даних. Це суттєво змінює саму методологію аудиту, розширюючи спектр доступних інструментів і підвищуючи відповідальність аудитора за правильність інтерпретації цифрової інформації.

Для систематизації ключових інновацій у сфері аудиту, їх переваг та пов'язаних викликів доцільно подати узагальнення у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Інноваційні напрями розвитку аудиту та їх оцінка

Напрямок інновацій	Зміст та механізм дії	Переваги	Виклики та ризики
1	2	3	4
BIG DATA ТА AI-АНАЛІТИКА	Аналіз великих масивів транзакційних, операційних і поведінкових даних за допомогою алгоритмів машинного навчання; автоматизоване виявлення аномалій і закономірностей.	— аналіз 100% операцій замість вибірки; — виявлення прихованих схем і нелогічних трендів; — рання діагностика шахрайства; — прогнозування ризиків та оцінка майбутніх відхилень; — зменшення рутинної роботи аудитора	— висока вартість впровадження; — необхідність підготовки даних; — ризик «чорної скриньки» алгоритмів (непрозорість рішень); — потреба у спеціалістах з data analytics; — можливі помилки моделі при неякісних даних
BLOCKCHAIN-АУДИТ	Використання розподілених реєстрів для фіксації фінансових операцій у незмінному вигляді та забезпечення їх повної простежуваності.	— неможливість підробки даних; — прозорість ланцюга транзакцій; — миттєве підтвердження операцій; — зниження ризику шахрайства з боку персоналу; — підвищення довіри інвесторів	— відсутність нормативної бази в Україні; — складність інтеграції з ERP; — потреба у високому рівні кіберзахисту; високі технічні вимоги та витрати
CONTINUOUS AUDITING (БЕЗПЕРЕРВНИЙ АУДИТ)	Постійний моніторинг транзакцій і показників діяльності в режимі реального часу; автоматичні тригери для виявлення порушень.	— оперативне виявлення відхилень; — зниження ризику невиявлення; — підвищення якості контролю; — перехід від ретроспективної до превентивної моделі аудиту; — формування системи раннього попередження ризиків	— необхідність модернізації ІТ-систем підприємства; — значні витрати на впровадження; — потреба в злагодженому внутрішньому контролі; — вимоги до високої якості даних

Продовження табл. 3.6

1	2	3	4
REMOTE AUDIT (ВІДДАЛЕНИЙ АУДИТ)	Проведення аудиторських процедур через онлайн-доступ до документів, даних ERP, відеоспостереження, хмарних платформ.	— зменшення витрат і часу; — доступ до аудиторів будь-де в світі; — безперервність перевірок у кризових умовах (COVID-19, війна); — швидкість обміну документами; — оптимізація логістики аудиторських груп	— ризики кібератак і витоку інформації; — складність перевірки фізичної наявності активів; — проблеми ідентифікації цифрових доказів; — залежність від надійності каналів зв'язку та хмарних систем
INTEGRATED AUDIT (ESG-АУДИТ)	Інтеграція фінансової й нефінансової звітності; аудит екологічних, соціальних та управлінських показників (ESG).	— підвищення інвестиційної привабливості; — відповідність вимогам ЄС (CSRD); — покращення репутації компанії; — прозорість у сфері сталого розвитку; — можливість участі у міжнародних програмах підтримки бізнесу	— недостатність методичних рекомендацій в Україні; — складність збору нефінансових показників; — високі вимоги до систем внутрішнього контролю; — дефіцит фахівців з ESG-аудиту
ROBOTIC PROCESS AUTOMATION (RPA) В АУДИТІ	Використання програмних роботів для автоматизації повторюваних аудиторських процедур.	— значне прискорення роботи; — уникнення людських помилок; — можливість тотального тестування рутинних операцій; — економія на трудових ресурсах	— висока вартість налаштування роботів; — обмежений обсяг задач, які піддаються автоматизації; — потреба у постійному оновленні алгоритмів
XBRL TA SAF-T	Стандартизоване подання звітності в цифровому форматі для автоматичної обробки контролюючими органами й аудиторами.	— єдині стандарти даних; — автоматичне зчитування та аналіз; — підвищення прозорості та порівнянності звітності; — спрощення аудиторських процедур	— потреба в адаптації систем підприємств; — високі вимоги до точності тегування даних — необхідність навчання персоналу
Data visualization і dashboard-аналітика	Використання інтерактивних панелей (Power BI, Tableau) для аналізу даних і виявлення відхилень.	— наглядність; — миттєве виявлення аномалій; — підвищення якості управлінських рішень; — зручність для комунікації з клієнтом	— залежність від якості джерел даних; — потреба у фахівцях з BI-аналітики
Cyber-audit	Аудиторська оцінка кіберризиків, безпеки інформаційних систем та контролю доступів.	— захист даних; — підвищення стійкості бізнесу; — запобігання кіберінцидентам	— дефіцит кібер-аудиторів; — висока вартість інструментів тестування; — динамічність кіберзагроз

Джерело: складено автором на основі [65]

Узагальнення інноваційних напрямів розвитку аудиту свідчить, що цифрові технології радикально змінюють зміст і методику аудиторської діяльності. Big Data, штучний інтелект, блокчейн і безперервний моніторинг розширюють можливості аудитора у виявленні викривлень і підвищують якість перевірки завдяки повному охопленню даних і оперативності аналізу. Водночас упровадження технологічних рішень супроводжується низкою викликів — від високих витрат і кіберризиків до недостатньої нормативної бази та браку відповідних компетенцій. Таблиця демонструє, що інноваційний аудит формує нову парадигму професії: від ретроспективної перевірки до прогнозування ризиків і підтримки управлінських рішень, що є ключовим для підвищення довіри до бізнесу та інтеграції України у світовий економічний простір.

Отже, нововведення в аудиті фінансової звітності не обмежуються лише технологічними трансформаціями. Вони охоплюють і глибші інституційні та культурні зміни — розвиток професійних компетентностей аудиторів, модернізацію організаційних структур, адаптацію законодавства та гармонізацію національних норм із міжнародними вимогами. Повноцінна інтеграція України у глобальний аудиторський простір можлива лише за умови системного й комплексного підходу, який забезпечить відновлення та зміцнення довіри до фінансової інформації в умовах високої конкуренції та швидкої цифровізації.

У цьому контексті застосування цифрових технологій, автоматизованих процедур, штучного інтелекту, Big Data та впровадження міжнародних стандартів формують ключові напрями інноваційного розвитку аудиту. Вони змінюють роль аудитора — від традиційного контролера до стратегічного партнера бізнесу, який сприяє управлінню ризиками й підвищенню ефективності діяльності. Подальший розвиток цих підходів є необхідною умовою для прискорення економічного відновлення України, підвищення інвестиційної привабливості та зміцнення позицій українських компаній у світовому фінансовому середовищі.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дали змогу сформуванати узагальнення теоретичного, методичного та практичного характеру.

1. У сучасних умовах фінансова звітність посідає ключове місце в обліково-аналітичній системі підприємства, виконуючи функції забезпечення прозорості бізнесу, комунікації із зовнішніми стейкхолдерами та інформаційної підтримки управлінських рішень. Достовірна фінансова звітність є основою довіри інвесторів, кредиторів і громадськості, що підтверджено результатами проведеного аналізу. Натомість порушення при її формуванні або свідомі маніпуляції даними здатні спричинити виникнення суттєвих фінансових та репутаційних ризиків для підприємства.

2. Проведене дослідження підтвердило наявність у вітчизняній практиці низки системних проблем, пов'язаних з формуванням і поданням фінансової звітності. Передусім йдеться про недостатній рівень використання сучасних цифрових інструментів, організаційні труднощі у процесах підготовки звітності та неповне узгодження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку з вимогами МСФЗ. Разом з тим, міжнародна технічна підтримка та інтеграційні процеси створюють умови для поступових позитивних змін. Важливе місце у цьому відіграє впровадження XBRL-звітування, яке підвищує прозорість, уніфікованість і порівнюваність фінансових даних як для національних, так і міжнародних користувачів.

3. Аналіз організаційно-методичних засад формування фінансової звітності показав, що нормативне регулювання виступає лише вихідною умовою її достовірності. Якість звітності значною мірою визначається ефективністю внутрішнього контролю, рівнем професійної підготовки бухгалтерського персоналу та застосуванням сучасних програмних рішень для обліку. Важливим елементом є чітко сформована й узгоджена облікова політика, яка забезпечує послідовне та прозоре відображення господарських операцій. Саме вона створює

базу для реалізації принципів нарахування, безперервності діяльності та превалювання сутності над формою.

4. Гармонізація фінансової звітності з міжнародними стандартами є стратегічним напрямом розвитку бухгалтерського обліку в Україні. Аналіз підтвердив, що без поступового переходу на МСФЗ та забезпечення їх належної практичної імплементації вітчизняні підприємства не зможуть повноцінно інтегруватися у світовий фінансовий простір. Це потребує підготовки фахівців, здатних працювати з міжнародними стандартами, а також створення методичних рекомендацій з урахуванням галузевої специфіки. Водночас існують суттєві виклики — значні витрати на трансформацію, необхідність професійного судження та ризики непорівнянності звітності в перехідний період. У довгостроковій перспективі поєднання національної практики та міжнародних вимог є запорукою формування збалансованої та прозорої системи фінансової звітності.

5. Аналітичні аспекти фінансової звітності відіграють ключову роль у забезпеченні результативного управління підприємством. Дослідження підтвердило, що методики оцінки фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності та фінансових результатів дозволяють виявляти структурні дисбаланси та зони ризику у діяльності підприємств. Практична апробація на прикладі двох компаній роздрібної торгівлі продемонструвала, що використання системи фінансових коефіцієнтів, аналіз динаміки та галузеві порівняння є ефективним інструментом для діагностики слабких місць та оцінки результативності управлінських рішень. Встановлено істотні відмінності у рівні ліквідності та фінансової стійкості: одна компанія характеризується високою платоспроможністю, тоді як інша стикається з підвищеними ризиками через значний обсяг простроченої дебіторської заборгованості. Це підтверджує важливість систематичного фінансового аналізу для своєчасного реагування на загрози та підвищення ефективності управління.

6. Результати аналітичного блоку підтвердили доцільність поєднання сучасних індикаторів (EBITDA, EVA, операційний та вільний Cash Flow) із традиційними фінансовими коефіцієнтами. Використання цих показників

дозволило сформулювати глибше уявлення про ефективність діяльності та реальну вартість бізнесу, оскільки вони охоплюють як результативність операцій, так і здатність підприємства генерувати вільні грошові потоки. Аналіз рентабельності показав, що на прибутковість компаній істотно впливають зовнішні фактори – економічні кризи, рівень інфляції, коливання попиту. У підсумку встановлено, що ухвалення стратегічних управлінських рішень можливе лише за умови комплексного підходу до оцінювання фінансової звітності, який поєднує класичні та сучасні індикатори й відображає багатовимірність фінансового стану підприємства.

7. Окрему увагу в дослідженні приділено потребі вдосконалення методики аналізу фінансової звітності в умовах цифровізації. Доведено, що сучасні аналітичні інструменти та автоматизовані системи забезпечують значно вищу швидкість опрацювання даних і точність результатів порівняно з традиційними підходами. Технології штучного інтелекту трансформують саму логіку аналізу, забезпечуючи перехід від вибіркового процесу до суцільного опрацювання даних, що підвищує обґрунтованість висновків. Водночас впровадження таких технологій потребує суттєвих інвестицій у розвиток цифрових компетентностей аналітиків та бухгалтерів, оскільки саме кадрова підготовка визначає ефективність цифрової трансформації аналітичного процесу.

8. Важливим напрямом дослідження стали організаційно-методичні засади аудиту фінансової звітності. З'ясовано, що аудит є ключовим інструментом формування довіри до фінансової інформації з боку інвесторів, кредиторів, державних органів і інших стейкхолдерів. Він забезпечує підтвердження достовірності звітності та виступає основою прозорості бізнесу, що особливо актуально в умовах післявоєнного відновлення економіки. Належно проведений аудит зміцнює репутацію підприємства, підвищує ймовірність залучення зовнішніх фінансових ресурсів і формує впевненість користувачів у його фінансовій стійкості.

9. Аналіз ризиків і оцінка системи внутрішнього контролю становлять фундамент сучасного аудиторського процесу. Ефективність перевірки залежить від

здатності аудитора своєчасно ідентифікувати ризики суттєвих викривлень та обрати адекватні процедури реагування. Цифрові інструменти істотно змінюють підхід до оцінки ризиків: вони забезпечують можливість оперативного моніторингу діяльності підприємства, аналізу великих масивів даних і безперервного контролю. Використання таких технологій підвищує точність аудиту, скорочує ризик невиявлення помилок та підсилює аналітичну складову аудиторського процесу.

10. Значний блок дослідження був присвячений організаційно-методичним принципам аудиту в контексті фінансової звітності. Встановлено, що аудит виконує ключову роль у формуванні довіри до фінансової інформації з боку інвесторів, кредиторів і державних інституцій. Саме аудиторський висновок підтверджує достовірність даних і є важливим елементом прозорості бізнесу, що набуває особливої актуальності в умовах післявоєнної відбудови економіки. Належно проведений аудит створює основу для залучення зовнішніх ресурсів та забезпечує користувачам упевненість у фінансовій стабільності підприємства.

11. Аналіз ризиків та оцінка системи внутрішнього контролю становлять фундамент сучасного аудиторського процесу. В умовах підвищеної невизначеності аудитори мають своєчасно і точно ідентифікувати ризики суттєвих викривлень, визначати їх природу та масштаби, а також обирати належні процедури реагування. Якість аудиту безпосередньо залежить від обґрунтованості цих рішень. Водночас цифрові інструменти progressively змінюють підхід до оцінки ризиків: вони забезпечують оперативність аналізу, дають можливість здійснювати безперервний моніторинг та працювати з великими масивами даних, що значно підвищує ефективність аудиторської перевірки.

12. Загальні результати дослідження підтверджують, що фінансова звітність, її аналітичне опрацювання та аудит утворюють цілісну систему управління підприємством. Саме якість фінансової інформації визначає рівень обґрунтованості управлінських рішень, інвестиційної привабливості та довіри до бізнесу. Подальший розвиток цієї сфери в Україні має спиратися на гармонізацію з міжнародними стандартами, цифрову трансформацію обліку й аудиту та

формування високої професійної культури фахівців. Це створить необхідні умови для інтеграції вітчизняних підприємств у глобальний економічний простір, підвищить конкурентоспроможність бізнесу та сприятиме сталому розвитку національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуріна Є.О., Бірюк О.Г. Організація бухгалтерського обліку та аудиту: інструменти ефективного управління підприємством. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки*: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (2 листопада 2024 р). / відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 18. Луцьк: ВПІ Луцького національного технічного університету, 2024. С. 112-114
2. Овсюк Н.В., Шалієвська Ж.С., Гулько К.Ю. Фінансова звітність як основне джерело інформації про діяльність підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 11(1). С. 45–50. DOI: 10.37634/efp.2021.11(1).5.
3. Кочин Т.М. Корпоративні скандали як наслідок низької якості фінансової звітності та передумова трансформації аудиту. *Економічний простір*. 2018. № 140. С. 11–15. DOI: 10.30838/P.ES.2224.261218.66.330.
4. Омецінська І., Омецінський О. Аналітичні можливості фінансової звітності та її взаємозв'язок з управлінською звітністю. *Вісник економіки*. 2025. № 1. С. 216–229. DOI: 10.35774/visnyk2025.01.216.
5. Сугак О. В. Фінансова звітність у системі діагностики економічної безпеки підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2021. № 26(5). С. 8–14.
6. Багрій К. Л. Трансформація фінансової звітності в Україні за МСФЗ: перспективи та основні перешкоди. *Облік, аналіз та аудит*. 2018. Вип. 3(71). С. 83–88.
7. Панченко О., Мельник О. Гармонізація фінансової звітності та плану рахунків бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 11. С. 65–70.
8. Мейш А., Кондрат О., Моца А. Запобігання шахрайству у фінансовій звітності: методичні аспекти. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 5. С. 10–15.
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 03.09.2024. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 13.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: 06.03.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 11.09.2025).

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 11.09.2025).

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 11.09.2025).

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» : затв. Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB). Прийнято 01.01.2012 р., зі змінами станом на 01.01.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 11.09.2025).

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» : затв. Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB). Прийнято 01.01.2012 р., зі змінами станом на 01.01.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text (дата звернення: 11.09.2025).

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» : затв. Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB). Прийнято 01.01.2012 р., зі змінами станом на 01.01.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_030#Text (дата звернення: 11.09.2025).

18. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Оренда» : затв. Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB). Прийнято 01.01.2016 р., зі змінами станом на 01.01.2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_067#Text (дата звернення: 11.09.2025).

19. Герасименко Л. Гармонізація бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними стандартами: проблеми та перспективи. *Фінанси України*. 2019. № 9. С. 55–62.

20. Корінь В. Євроінтеграційний вектор розвитку фінансової звітності в Україні. *Економічний простір*. 2020. № 152. С. 10–15.

21. Середа Н. Проблеми трансформації фінансової звітності за МСФЗ в українських реаліях. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2021. № 10. С. 42–47.

22. Яценко О. Впровадження системи XBRL в Україні: перші результати та перспективи. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 28–32.

23. Novak J. IFRS adoption in Central and Eastern Europe: comparative analysis. *Accounting in Europe*. 2021. Vol. 18(1). P. 95–110.

24. Мельник О. Інтегрована звітність: сучасні виклики та перспективи впровадження в Україні. *Вісник КНЕУ*. 2022. № 2. С. 65–70.

25. KPMG. The Future of Financial Reporting: Technology and Transformation. *Global Report*. 2023. P. 35–45.

26. World Bank. Financial Reporting Reform and Development. Washington, 2021. P. 70–78.

27. Beke J. International Accounting Harmonization in Europe: Lessons for Transition Economies. *Journal of Accounting and Management*. 2020. Vol. 10(2). P. 110–118.

28. Соловей О. Інтегрована та нефінансова звітність у контексті європейської

інтеграції України. *Фінанси, облік і аудит*. 2023. № 4. С. 35–42.

29. Кузьменко О. Гармонізація фінансової звітності як чинник відновлення економіки України. *Економіка України*. 2024. № 7. С. 20–27.

30. Чайка Т., Лошакова О., Калашнік В. Концептуальні підходи до аналізу ділової активності підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 2. С. 55–60.

31. Коваль Р., Томчук О., Немеш Н. Аналітичні можливості фінансової звітності підприємств. *Фінанси України*. 2020. № 1. С. 20–28.

32. Сопко В., Зубілевич С. Фінансова звітність підприємства: національні та міжнародні вимоги. *Київ : КНЕУ*. 2019. 356 с.

33. Семенова І. Ліквідність і фінансова стійкість підприємства: підходи до аналізу. *Економічний простір*. 2022. № 178. С. 42–48.

34. Добровольська Н., Дуброва О. Cash-flow як індикатор фінансової стійкості. *Вісник НУ «Острозька академія»*. 2020. № 2. С. 60–68.

35. Дуброва О., Нестеренко І. EBITDA у практиці оцінки інвестиційної привабливості. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2019. № 10. С. 85–91.

36. Ветрова Л. Прогнозування банкрутства підприємств: сучасні моделі та їх адаптація. *Науковий вісник ХДУ*. 2018. № 31. С. 110–116.

37. Таврійський нац. ун-т. Стратегічний аналіз фінансової звітності: сучасні концепції. *Науковий вісник ТНУ*. 2012. № 79. С. 25–32.

38. Бланк І. Фінансовий менеджмент: теорія і практика. *Київ : Ніка-Центр*. 2020. 784 с.

39. Савицька Г. Аналіз господарської діяльності підприємства. *Київ : Знання*. 2019. 540 с.

40. Kovács J., Beke J. Financial Performance Measurement: New Challenges in Global Economy. *Journal of International Accounting*. 2021. Vol. 12(3). P. 33–47.

41. Олексюк О. Факторний аналіз прибутку: методика та практичне застосування. *Економіка та держава*. 2022. № 4. С. 55–61.

42. Deloitte. Global CFO Survey 2023: Financial Results and Risk Management. London. 2023. P. 12–25.

43. PwC. Value Creation in Modern Business: The Role of EVA and EBITDA.

Global Report. 2022. P. 40–52.

44. Кравченко О. Аналіз фінансової стійкості підприємств в умовах нестабільності. *Фінанси України*. 2021. № 5. С. 34–41.

45. Романенко Л. Методика оцінки ліквідності підприємств у різних галузях економіки. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 55–62.

46. Altman E. Revisiting Credit Scoring Models in Modern Economy. *Journal of Finance*. 2019. Vol. 74(3). P. 20–35.

47. Deloitte. Liquidity and Solvency Analysis in Practice. Global Report. 2022. P. 14–28.

48. PwC. Financial Stability Indicators for Emerging Markets. London, 2023. P. 10–22.

49. Кулик В.М. Цифровізація фінансової звітності в Україні: виклики та перспективи. *Фінанси України*. 2022. № 7. С. 45–55.

50. Савчук Н.М., Дорошенко І. Цифрові технології у фінансовому аналізі підприємств. *Економіка і організація управління*. 2021. № 3. С. 112–120.

51. Гриценко Т.В. Використання XBRL у системі подання та аналізу фінансової звітності. *Облік і фінанси*. 2020. № 4. С. 37–44.

52. Biondi Y., Glover J. Digital Reporting and Financial Analysis: New Frontiers. *Accounting in Europe*. 2021. Vol. 18(2). P. 210–227.

53. Deloitte. Finance in a Digital World. Global Report. 2020. URL: <https://www2.deloitte.com> (дата звернення: 18.09.2025).

54. Агєєва І.Ю., Шаповалова С.А. Аудит як інструмент підвищення довіри до фінансової звітності. *Agricultural and Applied Economics*. 2023. № 4. С. 46–53. DOI: 10.32845/2310-4708.2023.4.46.

55. Олексієнко Л. В., Биченко А. С. Роль аудиту у забезпеченні достовірності фінансової інформації. *Agricultural and Applied Economics*. 2024. № 6. С. 23–29. DOI: 10.32845/2310-4708.2024.6.23.

56. Лубенченко О., Василюк І. Організаційні засади аудиту фінансової звітності підприємств в Україні. *Вісник ХНАУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4(2). С. 19–26.

57. Кармазіна О.А. Проблеми забезпечення якості аудиторських перевірок в Україні. *Бізнес Інформ*. 2021. № 10. С. 41–48. DOI: 10.32983/2222-4459-2021-10-41-48.

58. Ченаш О., Ковальчук Н. Аудит та виявлення шахрайства у фінансовій звітності. *Вісник ЧНУ. Економіка*. 2018. Вип. 2. С. 43–50.

59. Бондар А.В. Роль робочих документів аудитора у контролі якості перевірок. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Економіка»*. 2018. Вип. 2(1). С. 11–15.

60. Ситник І.В., Кузьменко Н.В. Цифрові технології у процесі аудиту: переваги та ризики. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку*. 2020. № 1. С. 6–11.

61. Nobes C., Parker R. *Comparative International Accounting*. 16th ed. Harlow: Pearson, 2020. 456 p.

62. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 19.09.2025).

63. Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts. *Official Journal of the European Union*. 2006.

64. Humphrey C., Turley S., Moizer P. The audit expectations gap – plus ça change, plus c'est la même chose? *Critical Perspectives on Accounting*. 2020. Vol. 67. P. 102084.

65. Alles M., Gray G. Artificial Intelligence in Auditing: Applications and Challenges. *Accounting Horizons*. 2021. Vol. 35(1). P. 15–36.

66. Міжнародний стандарт аудиту 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення» : затв. Радою з міжнародних стандартів аудиту та забезпечення впевненості (IAASB). Прийнято 15.12.2009 р., зі змінами станом на 01.01.2019 р.

67. Міжнародний стандарт аудиту 330 «Реагування аудитора на оцінені ризики» : затв. Радою з міжнародних стандартів аудиту та забезпечення впевненості (IAASB). Прийнято 15.12.2009 р., зі змінами станом на 01.01.2019 р.

68. Гончарук Я. А., Приймак І. С., Шот А. В. Методологія підвищення якості

аудиту на основі ризикоорієнтованого підходу. Економіка. Фінанси. Право. 2023. № 2. С. 48–53. DOI: 10.37634/efp.2023.2.8.

69. Міжнародний стандарт аудиту 500 «Аудиторські докази» : затв. Радою з міжнародних стандартів аудиту та забезпечення впевненості (IAASB). Прийнято 15.12.2009 р., зі змінами станом на 01.01.2020 р.

70. Arens A., Elder R., Beasley M. Auditing and Assurance Services: An Integrated Approach. 17th ed. Pearson. 2020. 864 p.

71. Бондар А.В. Аудиторські процедури у процесі перевірки фінансової звітності. *Вісник ХНАУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 2. С. 34–39.

ДОДАТКИ

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Фора» за 2021 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»

Звіт про фінансовий стан
Станом на 31 грудня 2021

	Примітки	31 грудня 2021 тис.грн.	31 грудня 2020 тис.грн.	31 грудня 2019 тис.грн.
АКТИВИ				
Необоротні активи				
Основні засоби	17	2 757 572	1 685 151	1 397 238
Інвестиційна нерухомість	18	29 803	19 782	19 699
Нематеріальні активи	19	2 375	394	370
Відстрочені податкові активи	15	41 583	20 232	12 748
Фінансові інвестиції	20	34 829	75 150	-
Дебіторська заборгованість по суборенді	21	1 917	6 300	11 701
Передплати за основні засоби	22	85 689	924	8 919
Всього необоротні активи		2 953 768	1 807 933	1 448 675
Оборотні активи				
Залишки	23	1 306 913	1 010 715	825 208
Торгова та інша поточна дебіторська заборгованість	24	1 476 797	1 519 978	1 504 442
Поточна дебіторська заборгованість по суборенді	21	2 457	3 663	12 885
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	15,25	383	331	4 612
Гроші та їх еквіваленти	26	335 572	325 524	378 572
Інші оборотні активи	28	19 869	12 115	37 840
Активи, утримувані для продажу	29	-	231 223	-
Всього оборотні активи		3 141 991	3 103 549	2 763 559
Всього активи		6 095 759	4 911 482	4 212 234

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»

Звіт про фінансовий стан (продовження)
Станом на 31 грудня 2021

	Примітки	31 грудня 2021 тис.грн.	31 грудня 2020 тис.грн.	31 грудня 2019 тис.грн.
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА				
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Власний капітал				
Статутний капітал	30	450 016	450 016	450 016
Резерв переоцінки	16	4 824	2 290	1 022
Нерозподілений прибуток/(непокритий збиток)		(365 872)	(383 664)	(343 715)
Сукупний капітал		88 968	68 642	107 323
Довгострокові зобов'язання і				
забезпечення				
Банківські кредити	31	249 781	549 784	78 763
Непоточні зобов'язання з оренди	32	897 236	519 752	465 518
Інші непоточні зобов'язання	34	6 787	10 797	-
Всього непоточні зобов'язання		1 153 804	1 080 333	544 281
Поточні зобов'язання і				
забезпечення				
Банківські кредити	31	667 529	178 613	64 287
Поточні зобов'язання з оренди	32	283 648	266 808	183 769
Торгова та інша поточна кредиторська заборгованість	33	3 661 032	3 104 615	3 162 581
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом -	35	79 979	74 890	24 550
Зобов'язання за одержаними авансами	36	53 604	41 690	49 143
Поточні забезпечення	37	104 370	93 080	76 300
Інші поточні зобов'язання	34	2 825	2 811	-
Всього поточні зобов'язання		4 852 987	3 762 507	3 560 630
Всього зобов'язання		6 006 791	4 842 840	4 104 911
Всього власний капітал та зобов'язання		6 095 759	4 911 482	4 212 234

Ця фінансова звітність була затверджена до випуску 19 серпня 2022 від імені керівництва:

Директор ТОВ "Фора"

Струков О. А.

В.а. головного бухгалтера ТОВ

"Фора"

Булай С. І.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Фора» за 2021 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»

Звіт про сукупний дохід
за рік, що закінчився 31 грудня 2021

	Примітки	2021 тис.грн.	2020 тис.грн.
Дохід від реалізації	5	18 920 074	18 375 890
Собівартість реалізації	6	(14 378 824)	(12 583 863)
Валовий прибуток		4 541 250	3 792 027
Інші операційні доходи	7	186 315	130 045
Витрати на збут	8	(4 343 283)	(3 598 881)
Адміністративні витрати	9	(166 230)	(110 617)
Інші операційні витрати	10	(12 780)	(9 992)
Операційний прибуток		205 272	202 582
Інші доходи	11	90 860	9 941
Інші витрати	12	(53 869)	(91 678)
Фінансові доходи	13	19 846	35 272
Фінансові витрати	14	(265 726)	(202 625)
Збиток до оподаткування		(3 617)	(46 508)
Дохід/(витрати) з податку на прибуток	15	21 351	7 485
Прибуток/(Збиток) за рік		17 734	(39 023)
Інший сукупний дохід, за вирахуванням податку			
Статті, які згодом не будуть перекласифіковані до прибутку або збитку:			
Прибуток від переоцінки основних засобів	16	2 592	1 299
Інший сукупний дохід за рік		2 592	1 299
Загальний сукупний прибуток / (збиток) за рік		20 326	(37 724)

Директор ТОВ «Фора»

Струков О. А.

В.о. головного бухгалтера ТОВ

«Фора»
Булат С. І.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Фора» за 2023 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»

Звіт про фінансовий стан
Станом на 31 грудня 2023

	Примітки	31 грудня 2023 тис.грн.	31 грудня 2022 тис.грн.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	16	4 289 338	3 145 184
Інвестиційна нерухомість	17	106 813	56 945
Нематеріальні активи	18	55 107	12 964
Відстрочені податкові активи	15	81 154	56 686
Передплати за основні засоби	19	54 531	90 047
Фінансові інвестиції	20	34 829	34 829
Дебіторська заборгованість по суборенді	21	2 989	966
Всього необоротних активів		4 624 761	3 397 621
Оборотні активи			
Запаси	22	2 320 471	2 039 234
Торгова та інша поточна дебіторська заборгованість	23	1 796 168	1 766 448
Фінансові інвестиції	20	-	139 950
Поточна дебіторська заборгованість по суборенді	21	5 898	8 580
Дебіторська заборгованість за розрахунками бюджетом	24	9 161	949
Гроші та їх еквіваленти	25	1 134 364	415 684
Інші оборотні активи	26	32 377	51 107
Всього оборотних активів		5 298 439	4 421 952
Всього активів		9 923 200	7 819 573

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»

Звіт про фінансовий стан (продовження)
Станом на 31 грудня 2023

	Примітки	31 грудня 2023 тис.грн.	31 грудня 2022 тис.грн.
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Статутний капітал	27	450 016	450 016
Резерв переоцінки		11 971	4 739
Нерозподілений прибуток/(непокритий збиток)		(361 485)	(375 711)
Всього власний капітал		100 502	79 044
Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Банківські кредити	28	274 040	273 000
Непоточні зобов'язання з оренди	29	1 651 569	1 265 994
Інші зобов'язання	31	-	4 522
Всього непоточні зобов'язання та забезпечення		1 925 609	1 543 516
Поточні зобов'язання і забезпечення			
Поточні забезпечення	34	130 438	335 255
Банківські кредити	28	750 275	754 357
Поточні зобов'язання з оренди	29	392 502	372 961
Торгова та інша поточна кредиторська заборгованість	30	6 436 773	4 608 201
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	32	120 946	77 830
Зобов'язання за одержаними авансами	33	51 149	39 663
Інші зобов'язання	31	15 006	6 746
Всього поточні зобов'язання та забезпечення		7 897 089	6 197 013
Всього зобов'язань		9 822 698	7 740 529
Всього власного капіталу та зобов'язань		9 923 200	7 819 573

Директор ТОВ "Фора"
Стрижко О.А.

Головний бухгалтер ТОВ "Фора"
Тянцуря Ю.О.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Фора» за 2023 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»			
Звіт про сукупний дохід			
за рік, що закінчився 31 грудня 2023			
	Примітки	2023 тис.грн.	2022 тис.грн.
Дохід від реалізації	5	29 493 148	19 593 543
Собівартість реалізації	6	(22 038 194)	(14 308 731)
Валовий прибуток		7 454 954	5 284 812
Інші операційні доходи	7	294 484	149 811
Витрати на збут	8	(6 432 344)	(4 330 998)
Адміністративні витрати	9	(788 393)	(487 740)
Інші операційні витрати	10	(9 456)	(77 044)
Прибуток від операційної діяльності		519 245	558 841
Інші доходи	11	55 014	109 638
Інші витрати	12	(111 257)	(402 987)
Фінансові доходи	13	83 985	26 309
Фінансові витрати	14	(548 030)	(297 157)
Збиток до оподаткування		(1 043)	(5 336)
Дохід/(витрати) з податку на прибуток	15	15 186	15 103
Прибуток за рік		14 142	9 767
Інший сукупний дохід, за вирахуванням податку			
Статті, які згодом не будуть перекласифіковані до прибутку або збитку:			
Прибуток від переоцінки основних засобів		7 316	-
Загальний сукупний дохід за рік		21 458	9 767

Головний бухгалтер ТОВ «Фора»
Тянцур Ю.О.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Фора» за 2024 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»

Звіт про фінансовий стан
Станом на 31 грудня 2024

	Примітки	31 грудня 2024 тис.грн.	31 грудня 2023 тис.грн.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	16	5 302 235	4 289 338
Інвестиційна нерухомість	17	120 429	106 813
Нематеріальні активи	18	129 308	55 107
Відстрочені податкові активи	15	109 205	81 154
Передплати за основні засоби	19	214 872	54 531
Фінансові інвестиції	20	-	34 829
Дебіторська заборгованість по суборенді	21	2 236	2 989
Всього необоротних активів		5 878 285	4 624 761
Оборотні активи			
Запаси	22	2 689 929	2 320 471
Торгова та інша поточна дебіторська заборгованість	23	1 695 825	1 796 168
Поточна дебіторська заборгованість по суборенді	21	3 242	5 898
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	24	502	9 160
Грошові кошти та їх еквіваленти	25	1 690 774	1 134 364
Інші оборотні активи	26	23 601	32 071
Всього оборотних активів		6 103 873	5 298 132
Всього активів		11 982 158	9 922 893

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»

Звіт про фінансовий стан (продовження)
Станом на 31 грудня 2024

	Примітки	31 грудня 2024 тис.грн.	31 грудня 2023 тис.грн.
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Статутний капітал	27	450 016	450 016
Внески до незареєстрованого статутного капіталу		300 000	-
Резерв переоцінки		18 135	11 971
Нерозподілений прибуток/(непокритий збиток)		(246 454)	(363 794)
Всього власний капітал		521 697	98 193
Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Банківські кредити	28	165 947	274 040
Непоточні зобов'язання з оренди	29	2 105 457	1 651 569
Всього непоточні зобов'язання та забезпечення		2 271 404	1 925 609
Поточні зобов'язання і забезпечення			
Поточні забезпечення	34	175 800	130 438
Банківські кредити	28	815 343	750 275
Поточні зобов'язання з оренди	29	448 324	392 502
Торгова та інша поточна кредиторська заборгованість	30	7 475 835	6 438 775
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	32	178 968	120 946
Зобов'язання за одержаними авансами	33	59 956	51 149
Інші зобов'язання	31	-	15 006
Податок на прибуток, що підлягає сплаті	15	34 831	-
Всього поточні зобов'язання та забезпечення		9 189 057	7 899 091
Всього зобов'язань		11 460 461	9 824 700
Всього власного капіталу та зобов'язань		11 982 158	9 922 893

Головний бухгалтер
ТОВ «Фора»
Танцура Ю.О.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Фора» за 2024 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРА»

Звіт про сукупний дохід
за рік, що закінчився 31 грудня 2024 р.

	Примітки	2024 тис. грн.	2023 тис. грн.
Дохід від реалізації	5	34 952 621	29 493 148
Собівартість реалізації	6	(25 224 750)	(22 038 194)
Валовий прибуток		9 727 871	7 454 954
Інші операційні доходи	7	304 186	294 484
Витрати на збут	8	(8 632 697)	(6 432 344)
Адміністративні витрати	9	(785 656)	(788 393)
Інші операційні витрати	10	(33 480)	(9 456)
Прибуток від операційної діяльності		680 224	519 245
Інші доходи	11	63 160	48 425
Інші витрати	12	(74 054)	(104 668)
Фінансові доходи	13	98 378	83 985
Фінансові витрати	14	(635 243)	(548 030)
Прибуток/(Збиток) до оподаткування		132 465	(1 043)
Дохід/(витрати) з податку на прибуток	15	(15 418)	15 185
Прибуток за рік		117 047	14 142
Інший сукупний дохід, за вирахуванням податку			
Статті, які згодом не будуть перекласифіковані до прибутку або збитку:			
Прибуток від переоцінки основних засобів		6 457	7 316
Загальний сукупний дохід за рік		123 504	21 458

Директор
ТОВ «Фора»
Струків О.А.Головний бухгалтер
ТОВ «Фора»
Танцура Ю.О.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2021 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»

Консолідований звіт про фінансовий стан
Станом на 31 грудня 2021

	Примітки	31 грудня 2021 тис.грн.	31 грудня 2020 тис.грн.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	18	17 044 942	10 768 202
Нематеріальні активи	19	4 226 036	4 121 238
Фінансові інвестиції	20	1 400 396	-
Передплати за основні засоби	21	711 069	403 539
Відстрочені податкові активи	17	196 281	116 311
Всього необоротні активи		23 578 724	15 409 290
Оборотні активи			
Запаси	22	6 461 632	5 622 330
Торгова та інша поточна дебіторська заборгованість	23	5 553 425	5 379 752
Поточні фінансові інвестиції	24	635 910	1 307 484
Векселі одержані	25	1 075 259	1 270 258
Дебіторська заборгованість за розрахунками бюджетом	17,26	51 946	19 883
Гроші та їх еквіваленти	27	1 163 048	1 091 012
Інші оборотні активи	29	137 550	120 450
Всього оборотні активи		15 078 770	14 811 169
Всього активи		38 657 494	30 220 459

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»

Консолідований звіт про фінансовий стан (продовження)
Станом на 31 грудня 2021

	Примітки	31 грудня 2021 тис.грн.	31 грудня 2020 тис.грн.
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Статутний капітал	30	13 047 703	13 047 703
Нерозподілений прибуток/(непокритий збиток)		(16 042 420)	(14 196 238)
Дефіцит, що відноситься до власників материнського підприємства		(2 994 717)	(1 148 535)
Неконтрольована частка		-	-
Всього власний капітал		(2 994 717)	(1 148 535)
Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Банківські кредити	31	1 464 696	2 752 810
Непоточні зобов'язання з оренди	32	9 583 891	6 101 569
Інші непоточні фінансові зобов'язання	33	2 498 761	3 397 890
Інші непоточні зобов'язання	38	64 562	33 407
Всього непоточні зобов'язання		13 611 910	12 285 676
Поточні зобов'язання і забезпечення			
Банківські кредити	31	2 373 923	774 588
Поточні зобов'язання з оренди	32	1 604 645	1 438 015
Інші поточні фінансові зобов'язання	33	522 902	294 163
Торгова та інша поточна кредиторська заборгованість	34	22 508 740	15 513 661
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом -	35	259 908	189 213
Зобов'язання за одержаними авансами	36	264 605	558 718
Поточні забезпечення	37	409 449	304 681
Інші поточні зобов'язання	38	96 129	10 279
Всього поточні зобов'язання		28 040 301	19 083 318
Всього зобов'язання		41 652 211	31 368 994
Всього власний капітал та зобов'язання		38 657 494	30 220 459

Ця фінансова звітність була затверджена до випуску від імені керівництва:

Директор ТОВ "Сільпо-Фуд" Головний бухгалтер ТОВ
Лесько Ю.А. "Сільпо-Фуд"
Козак С.В.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2021 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»			
Консолідований звіт про сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2021			
	Примітки	2021 тис.грн.	2020 тис.грн.
Дохід від реалізації	5	72 784 231	64 402 634
Собівартість реалізації	6	(52 182 935)	(47 249 897)
Валовий прибуток		20 601 296	17 152 737
Інші операційні доходи	7	412 332	323 521
Витрати на збут	8	(18 533 954)	(15 581 479)
Адміністративні витрати	9	(2 777 345)	(1 685 089)
Інші операційні витрати	10	(122 040)	(56 162)
Операційний (збиток)/прибуток		(419 711)	153 528
Інші доходи	11	563 547	84 957
Інші витрати	12	(16 678)	(1 350 048)
Фінансові доходи	13	314 875	201 154
Фінансові витрати	14	(2 358 809)	(2 225 413)
Дохід/(витрати) від участі в капіталі	15	-	(22 025)
Прибуток/(збиток) від переоцінки фінансових інвестицій, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	16	(8 879)	-
Збиток до оподаткування		(1 925 655)	(3 157 847)
Дохід/(витрати) з податку на прибуток	17	79 971	43 609
Збиток за рік		(1 845 684)	(3 114 238)
Загальний сукупний збиток за рік		(1 845 684)	(3 114 238)
Загальний сукупний збиток за рік, що відноситься до:			
Учасникам материнського підприємства		(1 845 684)	(3 114 238)
Неконтролюючим учасникам		-	-
		(1 845 684)	(3 114 238)

Директор ТОВ «Сільпо-Фуд»

Лесько Ю.А.

Головний бухгалтер ТОВ

«Сільпо-Фуд»

Козак В.Б.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2023 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»

Консолідований звіт про фінансовий стан
Станом на 31 грудня 2023

	Примітки	31 грудня 2023 тис.грн.	31 грудня 2022 тис.грн.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основи засоби	17	15 812 644	17 426 055
Інвестиційна нерухомість	18	965 871	289 880
Нематеріальні активи	19	2 182 015	3 097 805
Інвестиції в асоційовані компанії	20	938 611	1 036 487
Відстрочені податкові активи	16	69	69
Передплати за основні засоби	21	374 702	310 672
Фінансові інвестиції	25	14 560	-
Дебіторська заборгованість по суборенді	22	-	828
Торгова та інша дебіторська заборгованість	24	45 173	-
Всього необоротних активів		20 333 645	22 161 796
Оборотні активи			
Запаси	23	4 819 385	5 973 572
Торгова та інша дебіторська заборгованість	24	6 551 707	2 673 381
Фінансові інвестиції	25	77 995	1 546 379
Фінансова оренда дебіторської заборгованості - оборотна	22	256	943
Дебіторська заборгованість за розрахунками бюджетом	26	40 788	46 407
Гроші та їх еквіваленти	27	1 419 075	1 066 361
Інші оборотні активи	29	116 716	201 156
Всього оборотних активів		13 025 922	11 508 199
Всього активів		33 359 567	33 669 995

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»

Консолідований звіт про фінансовий стан (продовження)
Станом на 31 грудня 2023

	Примітки	31 грудня 2023 тис.грн.	31 грудня 2022 тис.грн.
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Статутний капітал	30	15 188 703	13 047 703
Резерв переоцінки		43	-
Нерозподілений прибуток/ (непокритий збиток)		(25 624 088)	(23 773 322)
Всього дефіцит, що належить акціонерам Групи		(10 435 342)	(10 725 619)
Неконтрольовані частки володіння		-	-
Всього власний капітал		(10 435 342)	(10 725 619)
Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Банківські кредити	31	1 673 193	1 397 278
Торгова та інша кредиторська заборгованість	34	358 577	-
Непоточні зобов'язання з оренди	32	12 013 927	12 088 615
Інші фінансові зобов'язання	33	-	2 499 178
Інші зобов'язання	38	-	12 985
Всього непоточні зобов'язання та забезпечення		14 045 697	15 998 056
Поточні зобов'язання і забезпечення			
Поточні забезпечення	37	485 084	1 481 782
Банківські кредити	31	2 925 022	3 274 126
Поточні зобов'язання з оренди	32	1 971 174	2 017 479
Інші фінансові зобов'язання	33	1 967 575	880 061
Торгова та інша кредиторська заборгованість	34	21 079 659	19 042 179
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	35	1 007 664	1 114 834
Зобов'язання за одержаними авансами	36	269 131	517 061
Інші зобов'язання	38	43 903	70 036
Всього поточні зобов'язання та забезпечення		29 749 212	28 397 558
Всього зобов'язань		43 794 909	44 395 614
Всього власного капіталу та зобов'язань		33 359 567	33 669 995

Директор ТОВ «Сільпо-Фуд»

Лесько Ю.А.

Головний бухгалтер ТОВ

«Сільпо-Фуд»

Бруснік Л.Д.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2023 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»

Консолідований звіт про прибутки та збитки
за рік, що закінчився 31 грудня 2023

	Примітки	2023 тис.грн.	2022 тис.грн.
Дохід від реалізації	5	84 727 987	69 990 601
Собівартість реалізації	6	(60 419 457)	(50 815 360)
Валовий прибуток		24 308 530	19 175 241
Інші операційні доходи	7	912 627	724 956
Витрати на збут	8	(19 669 097)	(17 517 107)
Адміністративні витрати	9	(4 357 328)	(3 384 954)
Інші операційні витрати	10	(63 920)	(160 951)
Операційний прибуток/(збиток)		1 130 812	(1 162 815)
Інші доходи	11	572 060	514 944
Інші витрати	12	(930 622)	(3 980 812)
Фінансові доходи	13	384 148	57 897
Фінансові витрати	14	(2 909 288)	(2 502 288)
Дохід/(витрати) від інвестицій в асоційовані компанії	15	(97 876)	(363 909)
Збиток до оподаткування		(1 850 766)	(7 436 983)
Дохід/(витрати) з податку на прибуток	16	-	(196 212)
Збиток за рік		(1 850 766)	(7 633 195)

Директор ТОВ «Сільпо-Фуд»

Лесько Ю.А.

Головний бухгалтер ТОВ

«Сільпо-Фуд»

Бруснік Л.Д.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2024 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»

Консолідований звіт про фінансовий стан
Станом на 31 грудня 2024

	Примітки	31 грудня 2024 тис.грн.	31 грудня 2023 тис.грн.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	17	15 136 156	15 765 776
Інвестиційна нерухомість	18	136 511	965 871
Нематеріальні активи	19	3 167 247	2 182 015
Відстрочені податкові активи	16	69	69
Інвестиції в асоційовані компанії	20	1 402 109	938 611
Передплати за основні засоби	21	574 368	374 702
Фінансові інвестиції	25	15 780	14 560
Торгова та інша дебіторська заборгованість	24	44 626	45 173
Всього необоротних активів		20 476 866	20 286 777
Оборотні активи			
Запаси	23	7 343 852	4 819 325
Торгова та інша дебіторська заборгованість	24	4 047 914	6 550 844
Фінансові інвестиції	25	680 947	77 995
Фінансова оренда дебіторської заборгованості - оборотна	22	-	256
Дебіторська заборгованість за розрахунками бюджетом	26	29 009	40 788
Гроші та їх еквіваленти	27	1 450 687	1 419 075
Інші оборотні активи	29	65 130	116 716
Всього оборотних активів		13 617 539	13 024 999
Всього активів		34 094 405	33 311 776

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»

Консолідований звіт про фінансовий стан (продовження)
Станом на 31 грудня 2024

	Примітки	31 грудня 2024 тис.грн.	31 грудня 2023 тис.грн.
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Статутний капітал	30	16 993 339	15 188 703
Резерв переоцінки		-	43
Нерозподілений прибуток/ (непокритий збиток)		(25 564 358)	(25 717 908)
Всього дефіцит, що належить акціонерам Групи		(8 571 019)	(10 529 162)
Неконтрольовані частки володіння		-	-
Всього власний капітал		(8 571 019)	(10 529 162)
Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Банківські кредити	31	1 357 419	1 673 193
Торгова та інша кредиторська заборгованість	34	250 007	358 577
Непоточні зобов'язання з оренди	32	11 160 737	12 013 927
Інші фінансові зобов'язання	33	226 001	-
Всього непоточні зобов'язання та забезпечення		12 994 164	14 045 697
Поточні зобов'язання і забезпечення			
Поточні забезпечення	37	612 880	485 084
Банківські кредити	31	2 756 924	2 925 022
Поточні зобов'язання з оренди	32	2 180 424	1 971 180
Інші фінансові зобов'язання	33	418 462	1 967 575
Торгова та інша кредиторська заборгованість	34	22 261 615	21 124 205
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	35	1 031 564	1 009 141
Зобов'язання за одержаними авансами	36	409 391	269 131
Інші зобов'язання	38	-	43 903
Всього поточні зобов'язання та забезпечення		29 671 260	29 795 241
Всього зобов'язань		42 665 424	43 840 938
Всього власного капіталу та зобов'язань		34 094 405	33 311 776

Директор
ТОВ «Сільпо-Фуд»
Лесько Ю.А.

Головний бухгалтер
ТОВ «Сільпо-Фуд»
Бруснік Л.Д.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Сільпо-Фуд» за
2024 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД»

Консолідований звіт про прибутки та збитки
за рік, що закінчився 31 грудня 2024 р.

	Примітки	2024 тис.грн.	2023 тис.грн.
Дохід від реалізації	5	93 017 440	84 727 987
Собівартість реалізації	6	(65 098 314)	(60 419 457)
Валовий прибуток		27 919 126	24 308 530
Інші операційні доходи	7	938 164	912 627
Витрати на збут	8	(21 367 259)	(19 669 097)
Адміністративні витрати	9	(4 567 798)	(4 357 328)
Інші операційні витрати	10	(20 137)	(63 920)
Прибуток від операційної діяльності		2 902 096	1 130 812
Інші доходи	11	934 474	572 060
Інші витрати	12	(1 212 007)	(930 622)
Фінансові доходи	13	349 637	384 148
Фінансові витрати	14	(2 792 446)	(2 909 288)
Дохід/(втрати) від інвестицій в асоційовані компанії	15	(28 247)	(97 876)
Прибуток/(Збиток) до оподаткування		153 507	(1 850 766)
Дохід/(витрати) з податку на прибуток	16	-	-
Прибуток/(Збиток) за рік		153 507	(1 850 766)

Директор
ТОВ «Сільпо-Фуд»
Лесько Ю.А

Головний бухгалтер
ТОВ «Сільпо-Фуд»
Бруснік Л.Д

Звіт подібності

Метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

Фінансова звітність підприємства та організаційно-методичні підходи до її аудиту та аналізу

Автор

Науковий керівник / Експерт

Гуріна Євгенія Олексіївна// к.е.н., доцент Бірюк О.Г.

підрозділ

кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

24317

Кількість слів

КЦ

203356

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		2
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		10

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4bfad17d-c62e-4146-abbb-2dd5e4cf8f57/content	44 0.18 %
2	Рекомендаційна система для сайту з хостингу зображень 5/16/2025 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра інформаційних систем в економіці)	21 0.09 %

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ НАЦІОНАЛЬНОГО І СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА
ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ БРАГАНСИ
СТАРОПОЛЬСЬКА ВИЩА ШКОЛА В КЕЛЬЦЕ
ІНСТИТУТ ТУРИЗМУ, ПІДПРИЄМНИЦТВА І СЕРВІСУ
ННЦ «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ» НААН УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВОЛИНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЕКСПЕРТНО-
КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР МВС УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПЕРСПЕКТИВИ ВОЛИНИ»
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР**

2 листопада 2024 року, м. Луцьк

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ**

Тези доповідей XVI Міжнародної науково-практичної конференції
молодих учених та здобувачів освіти

**MODERN ISSUES AND PROSPECTS OF ACCOUNTING,
ANALYSIS AND CONTROL IN CONDITION OF ECONOMIC
GLOBALIZATION**

Abstracts of reports of the XVI International scientific and practical
conference of young scientists and education seekers

Випуск 18

Відділ іміджу та промоцій
Луцького національного технічного університету

Луцьк – 2024

	підприємства	
34	Грень М.А. Удосконалення теорії обліку	100
35	Гриценюк Т.І. Сучасний стан податкової безпеки України	103
36	Гришук О.В. Спрощена система оподаткування: міжнародний досвід	106
37	Грудініна Д.В. Цифрові рішення для бухгалтерського обліку під час економічної відбудови України	109
38	Гуріна Є.О. Організація бухгалтерського обліку та аудиту: інструменти ефективного управління підприємством	112
39	Денисюк М.О. Результати дослідження моделі у формі парної лінійної регресії, яка описує зв'язок між кількістю зайнятих працівників і фінансовими результатами до оподаткування на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства Волинської області	115
40	Дешко А.М. Адаптивне управління та конструктивізм	118
41	Довгун С.А. Цифровізація соціальної роботи	120
42	Дорошенко В.О. Роль оподаткування доходів фізичних осіб у забезпеченні економічного розвитку та соціальної рівноваги	122
43	Дорошенко Н.С. Економетричне моделювання у вивченні зв'язку між необоротними активами і обсягом реалізованої продукції (товарів робіт послуг) на підприємствах транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності Волинської області	125
44	Дубінчин.Н.В. Результати дослідження економетричної моделі, яка описує зв'язок між обсягом реалізації продукції і чистим прибутком на підприємствах торгівлі Волинської області	129
45	Захарчук І.А. Зміна бухгалтерської професії під впливом інноваційних технологій	132
46	Зможна К.І. Роль аналізу даних в прийнятті управлінських рішень	134
47	Іваницька Т.М. Організація і ведення бухгалтерського обліку у готелях та ресторанах	136
48	Кесарелі А.М. Особливості галузевого розвитку підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою	138

УДК 657.6

Гуріна Є.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: **Бірюк О.Г.**, к.е.н., професор кафедри
бухгалтерського обліку та консалтингу
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ: ІНСТРУМЕНТИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних умовах швидких змін в економічному середовищі, управління підприємством вимагає чіткої організації обліку та процедур аудиту. Бухгалтерський облік стає не лише інструментом для фіксації фінансових операцій, але й важливим елементом у прийнятті стратегічних рішень, які впливають на довгострокову перспективу розвитку підприємств. Водночас, аудит виступає гарантом об'єктивності та прозорості фінансової звітності, що має особливе значення для зацікавлених сторін — від інвесторів до кредиторів.

Сучасні підприємства стикаються з численними викликами, серед яких можна виділити зміни в законодавстві, технологічний прогрес та глобалізацію ринків. Ці фактори потребують від компаній не лише адаптації до нових умов, але й проактивного управління своїми ресурсами. У цьому контексті, роль бухгалтерського обліку та аудиту стає ще більш значущою, оскільки вони забезпечують не лише відповідність законодавчим вимогам, але й формують основи для ефективного управління фінансовими ресурсами. Таким чином, дослідження організації бухгалтерського обліку та аудиту є актуальним і необхідним для розуміння механізмів, які забезпечують фінансову стабільність та розвиток підприємств у сучасному світі.

Бухгалтерський облік є ключовим елементом управління підприємством, оскільки забезпечує надання точної інформації для прийняття раціональних управлінських рішень [1]. Завдяки обліковим процедурам фінансові операції підприємства реєструються, класифікуються та аналізуються, що дозволяє отримати комплексну картину фінансового стану господарської одиниці. Це, в свою чергу, сприяє оцінці ефективності використання ресурсів для досягнення стратегічних і тактичних цілей, оскільки облік також допомагає

ідентифікувати ризики, які можуть загрожувати безперервній діяльності підприємства.

Водночас, аудит стає важливим інструментом у системі корпоративного управління, оскільки він забезпечує незалежну перевірку достовірності та прозорості фінансової звітності [2]. Аудиторська діяльність, яку виконують незалежні організації, дозволяє об'єктивно оцінити відповідність фінансової інформації підприємства чинним стандартам і законодавчим вимогам. Ця перевірка не лише підвищує рівень довіри до фінансової звітності, але й сприяє вдосконаленню внутрішніх бізнес-процесів шляхом виявлення недоліків.

Крім того, внутрішній аудит також відіграє значну роль у функціонуванні підприємства, оскільки забезпечує керівництво інформацією про операційні ризики та ефективність управлінських рішень. Він дозволяє своєчасно виявляти внутрішні проблеми, такі як випадки шахрайства чи недотримання стандартів виконання робіт. Таким чином, внутрішній аудит надає цінну інформацію для довгострокового планування, що сприяє підвищенню прозорості та відповідальності в організації.

При цьому управлінський облік фокусується на операціях, пов'язаних із витратами і доходами, де ключовим аспектом є взаємозв'язок між ними для оптимізації фінансових результатів. Проте, орієнтація виключно на аналіз співвідношення доходів і витрат є обмеженою, оскільки не дозволяє адекватно оцінити вплив на вартість нематеріальних активів підприємства, таких як знання та досвід ключових співробітників.

Серед основних недоліків використання бухгалтерських даних для управлінських цілей можна виділити кілька аспектів. По-перше, невідповідність показників фінансової звітності реальному стану підприємства може бути зумовлена законодавчими обмеженнями. По-друге, маніпуляції даними щодо прибутковості можливі через варіативність визнання доходів і витрат. Ці обмеження підкреслюють необхідність впровадження нових методів управлінського обліку.

Таким чином, бухгалтерський облік як наука продовжує розвиватися в напрямку виконання управлінських функцій. У цьому контексті обліковці повинні володіти сучасними методами прийняття рішень і аналізувати як внутрішнє, так і зовнішнє середовище діяльності підприємства.

На додаток до цього, організація бухгалтерського обліку ділиться на два рівні: міжнародний, що регулюється МСФЗ і принципами GAAP, і національний, що залежить від законодавчого, економічного та культурного контексту України.

Сучасні інформаційні технології відіграють важливу роль у передачі та інтерпретації облікової інформації, спрощуючи інтеграцію даних у бізнес-процеси. Вони мають вирішальне значення в передачі та інтерпретації облікової інформації для управлінського персоналу. Використання автоматизованих облікових систем, таких як BAS ERP, SAP, Microsoft Dynamics 365 та M.E.Doc, спрощує інтеграцію даних у бізнес-процеси, їх адаптацію для прийняття управлінських рішень, а також забезпечує зручний віддалений доступ до інформації. Для успішного впровадження автоматизованих систем бухгалтерського обліку необхідно створити ряд організаційно-економічних умов, серед яких: наявність системи управління, орієнтованої на самоорганізацію; трансформація управлінських функцій; впровадження процесного підходу; підвищення гнучкості організаційних структур; комплексна автоматизація облікових функцій; використання методології управління проектами; інтеграція IT-систем для корпоративного управління.

Отже, бухгалтерський облік і аудит є важливими інструментами управління підприємством. Так, облікові системи дозволяють керівництву оцінювати ефективність ресурсів, аналізувати фінансову стабільність і планувати діяльність; аудит гарантує достовірність фінансової інформації, знижуючи ризики та забезпечуючи відповідність міжнародним стандартам; автоматизовані облікові системи підвищують ефективність процесів та адаптують інформацію до потреб сучасного бізнесу.

Література

- 1.Гордієнко М.І. Бухгалтерський облік як основа інформаційної системи управління підприємства. International Scientific Journal «Internauka». Series: «Economic Sciences». 2022. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-11>.
- 2.Лубенченко О. Е., Рященко В. П., Живитере М. Й., Костирко Р. О. Роль аудиту в управлінні підприємствами суспільного інтересу. Financial and credit activities: problems of theory and practice. № 3(34). 2020. С. 176-18.